

ARBETSSTATISTIK I.

UNDERSÖKNING AF BAGERIERNA I SVERIGE

PÅ UPPDRAG AF KONGL. KOMMERSKOLLEGIUM OCH

UNDER DESS ÖFVERINSEENDE VERKSTÄLD

AF

JOHAN LEFFLER

STOCKHOLM

KÖRSNERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG 1899

INLEDNING TILL

Arbetsstatistik. A / utgifven af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1899- 1912

Täckningsår: [1]-10

I serien Arbetsstatistik A ingår:

- 1 Undersökning af bagerierna i Sverige. 1899
- 2 Undersökning af tobaksindustrien i Sverige. 1899
- 3 Undersökning af den mekaniska verkstadsindustrien i Sverige:
- 4
 1. Större, egentliga mekaniska verkstäder. 1901
 2. Mindre, egentliga mekaniska verkstäder samt vissa specialverkstäder m. m. 1904
- 5 Kollektivaftal angående arbets- och löneförhållanden i Sverige:
 1. Redogörelse för kollektivaftalens utbredning och hufvudsakliga innehåll. 1910
 2. Förteckning å gällande kollektivaftal. Kollektivaftal inom olika näringsgrenar. 1908
 3. Arbetstidens längd och arbetarlönens storlek inom olika näringsgrenar enligt gällande kollektivavtal (1907/08)
- 6 Promemoria angående arbetslösheten i Sverige hösten 1908 samt kommunala åtgärder i anledning af arbetslöshet. 1908
- 7 Undersökning af tryckerier och därmed förenad handtering i Sverige. 1909
- 8 Utländska jordbruksarbetare i Sverige år 1907. 1909
- 9 Redogörelse för lockouterna och storstrejken i Sverige år 1909:
 1. A. Allmän redogörelse. B. Bilagor. 1910
 2. Handlingar och aktstycken till belysande af konfliktens förlopp, parter och myndigheters åtgärder m. m. 1910
 3. A. Statistisk redogörelse. B. Tabeller och bilagor
- 10 Arbetstidens längd inom industri och handverk i Sverige. 1911

Undersökning av bagerierna i Sverige. – (Arbetsstatistik. A ; 1)
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2009

ARBETSSTATISTIK I.

UNDERSÖKNING AF BAGERIERNA I SVERIGE

PÅ UPPDRAG AF KONGL. KOMMERSKOLLEGIUM OCH

UNDER DESS ÖFVERINSEENDE VERKSTÄLD

AF

JOHAN LEFFLER

STOCKHOLM

KÖRSNERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG 1899

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

<i>Text:</i>	<i>Sid.</i>
Inledning	V
Undersökningens anordnande och utförande	IX
Undersökningens resultat	XX

Tabellbilagor:

Tab.	1. Redovisade bagerier, fördelade efter deras belägenhet och efter antalet arbetare	2
»	2. Arbetarne fördelade efter yrkesspecialiteter	8
»	3. Arbetslokalernas läge ofvan eller under jord	10
»	4. Arbetslokalernas kubikinnehåll	12
»	5. Undersökarnes omdömen om arbetslokalernas rymlighet	13
»	6. Undersökarnes omdömen om arbetslokalernas snygghet	14
»	7. Undersökarnes omdömen om arbetslokalernas sundhet	15
»	8. Arbetarnes födelseort	16
»	9. Födelseortens belägenhet i förhållande till nuvarande arbetsorten	20
»	10. Arbetarne fördelade efter första läroorten	22
»	11. Arbetarnes ålder vid inträdet i yrket	23
»	12. Arbetarnes ålder, kön och civilstånd	24
»	13. Arbetarnes kön, civilstånd och genomsnittsålder	32
»	14. Arbetstimmar (brutto) pr vecka	34
»	15. Dagliga fritider (utom söndagar)	42
»	16. Söndagsarbete	44
»	17. Nattarbete (mellan kl. 8 e. m. och 6 f. m.)	46
»	18. Minderårigas arbetstimmar (brutto) pr vecka	49
»	19. Arbetarnes fördelning på löneklasser	50
»	20. Manliga arbetares specialitet och lön samt arbetstimmar pr vecka och lön	51
»	21. Yrkesålder och löneklasser	52
»	22. Arbetslösa under året 1896	54
»	23. Arbetarnes bostadsförhållanden	56
»	24. Arbetarnes omdömen om kosten och bostaden hos arbetsgifvaren	58
»	25. De af arbetsgifvarne upplåtna boningslokalernas kubikinnehåll	60
»	26. Undersökarnes omdömen om de af arbetsgifvarne upplåtna boningslokalernas rymlighet	62
»	27. Undersökarnes omdömen om de af arbetsgifvarne upplåtna boningslokalernas snygghet	63
»	28. Undersökarnes omdömen om de af arbetsgifvarne upplåtna boningslokalernas sundhet	64
»	29. Sängar och sofbplatser i de af arbetsgifvare upplåtna bostadslokalerna	65
»	30. Manliga lärlingars aflöningsvilkor i början af lärotiden	66
»	31. Lärotidens längd för de manliga arbetarne	67
»	32. Tid hos arbetsgifvaren	68
»	33. Helsestillstånd i olika åldrar	70
»	34. Giftna arbetares hemmavarande barn	74
»	35. De manliga arbetarne och föreningsväsendet	75

TEXT

Rättelser:

- Sid. XXVI r. 19 uppfifrån *står*: 5.1 % — *läs* 65.1 %
- » XXVII r. 7 nedifrån *står* sid. 41 — *läs* sid. XXXIX.
 - » LIII r. 13 nedifrån *står* **arbetslokalernas** — *läs*
boningslokalernas
 - » LIV r. 15 nedifrån *står* **arbetslokalernas** — *läs*
boningslokalernas
 - » LVIII r. 15 uppfifrån *står* **arbetslokalernas** — *läs*
boningslokalerna

Inledning.

Efter det 1896 års riksdag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, beviljat medel för anställande af arbetsstatistiska undersökningar under år 1897, uppdrogs utförandet af dessa undersökningar åt Kongl. Kommerskollegium genom nådigt bref den 29 december 1896, lydande i transsumt sålunda:

»OSCAR etc. Vår ynnest etc. Sedan Riksdagen i underdånig skrifvelse den 11 Maj innevarande år angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel tillkännagifvit, att Riksdagen i anledning af Vår proposition i ämnet å extra stat för år 1897 anvisat 10,000 kronor för anställande af arbetsstatistiska undersökningar,

samt VI genom nådigt bref den 5 sistlidne Juni, med tillkännagifvande af Riksdagens berörda beslut, anbefalt Eder, bland annat, att till Oss afgifva förslag å hvad som borde utgörå föremål för de arbetsstatistiska undersökningar, till hvilka Riksdagen för år 1897 anvisat medel, äfvensom till plan för dessa arbetens anordnande och utförande,

så hafven I till Oss inkommit med Edert den 13 nästlidne Oktober afgifna underdåniga utlåtande i ämnet.

Uti berörda utlåtande hafven I på anförda skäl ansett, att till ämne för de arbetsstatistiska undersökningarne borde tagas förhållandena inom bageri- och konditoriyrkena och att undersökningen, hvilken borde omfatta, såvidt möjligt, samtliga i städer, köpingar och vid platser med mera sammanträngd befolkning å landsbygden befintliga bagerier och konditorier med deras arbetare, skulle ske företrädesvis ur följande synpunkter:

a) *för hvarje bageri och konditori:*

1) egarens eller innehafvarens namn och till beviljning uppskattade inkomst af rörelse år 1896 (samt möjligen äfven för några föregående år);

2) tillkomst och afgång af arbetare under 1896 genom antagande af lärlingar, flyttning och afskedande samt dödsfall med fördelning af arbetarne i åldersklasser (under 18 år, 18—35 år, 35—50 år, öfver 50 år);

3) specificering af de under 1896 bland bageri- och konditoriarbetarne timade dödsfall (namn, ålder, civilstånd, dödsorsak);

4) arbetslokalernas läge (ofvan eller under jord), snygghet och renlighet;

5) arbetarelogementen: läge i förhållande till arbetslokalen, storlek, deri inhysta arbetares antal, lokalernas snygghet, uppvärmning, ventilation och dagerförhållanden, sängplatsernas anordning, måltidsrum;

6) arbetstiden och dess indelning (huru många och hvilka timmar på dygnet);

7) vid affären anstälde arbetares uppsägningstid.

b) för hvarje arbetare:

1) namn, födelseort, kön, ålder och civilstånd;

2) art af sysselsättning i arbetsgifvarens tjänst;

3) arbetstid och raster samt tillfällig utsträckning af arbetstiden;

4) aflöning och aflöningssätt (tidlön med eller utan premie, styckelön, andel i vinsten o. s. v.);

5) olycksfall i arbetet under år 1896: beskaffenhet och af desamma föranledd arbetsoduglighet;

6) sjukdom under år 1896: beskaffenhet och af densamma föranledd arbetsoduglighet;

7) antal arbetslösa dagar under år 1896;

8) (för gifte arbetare) den hemmavarande familjens storlek samt hustruns sysselsättning och arbetsförtjänst utom hemmet;

9) tid (antal år), som egnats åt arbete inom bageri- eller konditoriyrket; samt

10) år och månad, då innehafvande anställning tog sin början.

Angående sättet för den första uppteckningen och insamlingen af de behöfliga uppgifterna hafven I, som ansett, att nödig tillförlitlighet och likformighet kunde uppnås endast genom antingen utsändande af speciela reseagenter eller anställande af korrespondenter, hufvudsakligen med hänsyn till den större kostnad, som utsändande af reseagenter skulle medföra, förordat att uppgifterna skulle å fastställda formulärblanketter insamlas genom å de särskilda platserna bosatta agenter, hvilka, hvad landsorten beträffade, skulle genom skriftlig korrespondens stå i förbindelse med centralanstalten, dock att härigenom ej vore uteslutet att, der det i ett eller annat fall kunde finnas nödigt, tillfälliga agenter utsändes eller att ledaren af undersökningarne för viktiga upplysningars inhemtande eller arbetets ordnande på någon större plats vid särskilda tillfällen företoge resor.

och hafven I, med anledning af hvad sålunda anförts, hemställt om utfärdande af bestämmelser för ifrågavarande undersökningars verkställande.

Efter det chefen för Vårt Civildepartement, enligt Vårt nådiga bemyndigande, anmodat särskilde sakkunnige män att granska och afgifva yttrande öfver Edert förslag till plan för de arbetsstatistiska undersökningarne, hafva bemälda komiterade inkommit med sitt den 11 i denna månad afgifna yttrande i ämnet och dervid andragit hufvudsakligen följande:

Mot förslaget, att undersökningarne för år 1897 skulle omfatta *bageriyrket*, hade komiterade för sin del intet att anmärka, men hemställde, med afseende å de ökade kostnader, som föranleddes af det af komiterade framställda förslag angående

sättet för primäruppgifternas insamlande, att med undersökning rörande konditorierket måtte till ett följande år uppskjutas; hvarjemte komiterade ansett lämpligt, att undersökningen icke alltid begränsades till stadsområdet, utan att äfven mera betydande förstäder och i vissa fall äfven den öfriga närmast omgifvande landsbygden borde inbegripas.

Hvad anginge sättet för insamlingen af de behöfliga primäruppgifterna, ansåge komiterade, att detta lämpligast skedde genom för ett dylikt arbete kvalificerade reseagenter, hvilka förty borde användas i så vidsträckt omfattning, som omständigheterna medgäffe, helst ifrågavarande undersökning af Riksdagen betecknats såsom ett försöksarbete, vid hvilket alltså, såvidt möjligt, all den erfarenhet borde inhemtas, som kunde blifva till gagn vid följande undersökningar af detta slag; och hafva komiterade, som funnit det fördelaktigast, om insamlandet af alla uppgifterna kunde utföras af en och samma person, helst arbetsledaren sjelf, då emellertid en sådan anordning i vårt vidsträckta land och med hänsyn till tidsutdräkten icke syntes kunna genomföras, tillstyrkt, att i fråga om vissa mera betydande eller eljest i hithörande afseenden märkliga städer och orter primäruppgifterna skulle insamlas af arbetsledaren eller för ändamålet antagen reseagent, och att i fråga om öfriga orter uppgifternas insamlande skulle anförtros åt korresponderande agenter å hvarje särskild ort, med föreskrift att de i Eder ofvan omförmälda plan under afdelningen a) punkterna 4) och 5) omförmälda undersökningar, dels för vinnande af besparing och dels för erhållande af tillförlitligare uppgifter, skulle verkställas af vederbörande helsovårdsnämnder, dock att å de platser, der uppgifternas insamlande verkställdes af arbetsledaren eller reseagent, desse borde i sagda undersökningar deltaga.

Beträffande den af Eder uppgjorda detaljerade plan för undersökningen hafva komiterade gjort följande anmärkningar, nemligen *vid afdelningen a)*: att i punkten 1) borde uteslutas uppgifter för åren före 1896; att i punkten 2) borde tilläggas orden »med uppgift om dödsorsaken»; samt de föreslagna åldersgrupperna utbytas mot specifik åldersuppgift i hvarje fall, med tillägg äfven af civilstånd, hvarjemte de i denna punkt upptagne uppgifter borde i allo utsträckas till lärlingar och deribland äfven s. k. springpojkar; att då punkten 3), som afsåge ett förhållande, hvarom den äldre arbetareförsäkringskomiten verkställt undersökning, samt, enligt hvad nämnde undersökning gäffe vid handen, det materiel, som skulle vinnas, antagligen komme att omfatta allenast omkring 50 fall och utsigt ej förefunnas, att förevarande undersökning skulle kunna göras mer omfattande och värdefull än den af berörda komité verkställda, sagda punkt måtte till vinnande jemväl af besparing i kostnaderna uteslutas; att i punkten 4) borde inskjutas ordet »sundhet»; att i punkten 5) borde tilläggas »anordningar för förvaring af arbetarnes kläder samt för toalett och bad»; samt *vid afdelningen b)*: att vid punkten 3) borde tilläggas uppgift om softidens längd och fördelning (inom och utom bageriet); och vid punkten 4) borde tilläggas ersättning för öfvertidsarbete, kost och logis; att tiden för de under punkten 5) upptagne uppgifter kunde utsträckas till den tilländalupna delen af det löpande året, enär denna tid, såsom

senast förfluten, vore bäst bevarad i minnet hos dem, som skulle lemna uppgifterna; att då i fråga om punkten 6) föga sannolikt vore, att hvarje arbetare skulle lemna fullständig uppgift om de under året genomgångna sjukdomar, lämpligast syntes vara att inskränka efterfrågningarne i förevarande fall till de af yrket föränledda sjukdomarne, men utsträcka denna undersökning så långt tillbaka i tiden som möjligt; börande enligt komiterades åsigt för vinnande af kännedom om sjukdomsförhållandena i öfrigt upplysningar kunna inhemtas hos å orten praktiserande läkare och möjligen äfven hos sjukkasseförvaltningarne; att då de uppgifter, som i punkten 7) afsåges, icke kunde komma att gifva någon föreställning om den verkliga arbetslöshetens omfattning, desamma borde kompletteras genom verkställande af en särskild undersökning, hvarvid erforderliga upplysningar möjligen skulle kunna erhållas genom hänvändande till yrkes- och fackföreningarne samt sjukkassornas föreståndare; att i punkten 8) borde tilläggas uppgift angående barnens ålder, hvilken vore af väsentlig betydelse för bedömandet af familjens ekonomiska behof, men i samma punkt upptagna fråga rörande hustruns sysselsättning och arbetsförtjenst utom hemmet, hvilken syntes böra blifva föremål för särskild utredning beträffande alla yrken i ett sammanhang, ur förevarande undersökning uteslutas; och hafva komiterade derjemte hemställt att, utöfver hvad Eder plan upptoge, undersökning jemväl måtte företagas rörande dels de inom yrket förefintliga sjuk-, begrafnings-, understöds- och pensionskassor och dels de inom yrket förefintliga yrkes- och fackföreningar, hvarvid dels hvarje arbetare borde affordras uppgift å medlemskap i dylik kassa eller förening- eller i allmän arbetareförening inom orten och dels en särskild undersökning företagas angående dessa kassors och föreningars organisation och verksamhet.

Sedan I yttermera inkommit med till Eder ingifna framställningar i ämnet från bageriarbetare i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping, hafve VI nu i nåder låtit detta ärende oss föredragas och dervid funnit godt ej mindre uppdraga åt Eder att utföra de arbetsstatistiska undersökningar, till hvilka Riksdagen för år 1897 anvisat medel, än äfven förordna,

att till föremål för undersökningarna skola tagas förhållandena inom bageriyrket företrädesvis ur de synpunkter, som i den af Eder afgifna plan angifvas, med iakttagande af de utaf komiterade deri föreslagna ändringar och tillägg,

att undersökningen skall omfatta, såvidt möjligt, samtliga bagerier dels i städer och köpingar jemte, der så kan finnas lämpligt, så kallade förstäder och i öfrigt städer och köpingar närmast omgifvande landsbygd och dels vid andra platser å landsbygden med mera sammanträngd befolkning,

att primäruppgifterna för undersökningen skola, enligt af Eder fastställda formulär, insamlas dels genom å de särskilda orterna boende specialagenter, hvilka, så vidt landsorten beträffar, skola genom skriftlig korrespondens stå i förbindelse med Eder, dels ock, i den mån I finnen sådant nödigt och det af Riksdagen anvisade anslaget dertill lemnar tillgång, genom undersökningarnes ledare eller särskilde reseagenter; skolande agenterne, som må antagas på sätt I finnen lämpligt, erhålla ersättning enligt grunder, som I egen bestämma,

att I egen antaga ledare af undersökningen samt öfriga för uppgifternas bearbetande erforderliga extra biträden — — — —».

Till ledare af den sålunda anbefalda undersökningen rörande förhållandena inom bageriyrket antogs af Kommerskollegium undertecknad. För dess anordnande och utförande samt de resultat, hvartill den ledt, skall redogörelse här lemnas.

Undersökningens anordnande och utförande.

Förutom samtliga rikets *städer* (med förstäder) och *köpingar* skulle, enligt Kommerskollegii beslut, undersökningen omfatta följande *platser å landsbygden*:

Tierp ¹ .	Höganäs ¹ .	Karlskoga kyrkoby ² .
Skutskär ² (med Harnäs) ³ .	Hörby ¹ .	Norberg ¹ .
Gnesta ¹ .	Limhamn ¹ .	Kungsör ² .
Katrineholm ¹ .	Skurup ¹ .	Avesta ¹ ,
Vingåker ² .	Hör ² .	Borlänge ¹ (m. Domnarfvet).
Hvetlanda ¹ .	Lomma ² .	Mora ¹ (Morastrand och M.
Nässjö ¹ .	Mölnadal ² .	Noret).
Säfsjö ¹ .	Fiskebäckskil ¹ .	Smedjebacken ¹ .
Alfvesta ² .	Grebbestad ¹ .	Leksand ² .
Källinge ² .	Trollhättan ¹ .	Bollnäs ² .
Hessleholm ¹ .	Lilla Edet ¹ (m. Gamla Lödöse).	Sollefteå ¹ .
Tomelilla ¹ .	Töreboda ¹ .	Husum ² .
Åhus ¹ .	Hallsberg ¹ .	Boden ² .
Klippan ² .	Kopparberg ¹ .	Gellivare ² .

Det befans dock sedermera, att å flere af dessa platser (Vingåker, Alfvesta, Källinge, Klippan, Hörby, Lomma, Grebbestad, Töreboda, Karlskoga kyrkoby, Kungsör och Avesta) inga bagerier funnos annat än möjligen s. k. hembagerier, hvilka icke ansågos falla inom området för undersökningen. Det samma visade sig vara förhållandet äfven i städerna Sigtuna, Torshälla, Skeninge, Grenna, Vimmerby, Skanör med Falsterbo, Laholm, Kungsbacka, Kungelf, Ulricehamn, Askersund, Nora och Haparanda samt i köpingarne Malmköping, Valdemarsvik, Vernamo, Tranås, Ljungby, Figeholm, Påskallavik, Mönsterås, Pataholm, Nybro, Mörbylånga, Kristianopel, Båstad och Vara.

För inhemtande af de behöfliga primäruppgifterna uppgjordes tre frågeformulär, A, B och C, som här i förminskad skala återgifvas, dock med den ytterligare förändring, att A-formuläret, som upptog 4 helsidor, här reducerats till 3, att B-formuläret, här inrymdt på en sida och innehållande plats för uppgifter om endast 4 arbetare, i verkligheten hade plats för 10 på en stor sida (med något större bredd än höjd), samt att C-formuläret reducerats från 4 till ej fullt 2 $\frac{1}{2}$ sidor.

¹ Med hälsovårdsnämnd. ² Utan hälsovårdsnämnd. ³ Båda å tab. 1 under benämningen Elfkarleby

Till Kommerskollegium återsändt den /
af

Undersökning af Bagerierna i Sverige.

Frågor:				Svar:			
1. Bageriets belägenhet (i hvilken stad, köping eller landkommun) och adress?							
2. Egarens eller innehafvarens namn?							
3. Företagets specialitet (t. ex. hvetebröds-, spisbröds-, limp-, Wiener-, finbageri o. s. v.)?							
4. Använda arbetsmaskiner (hvilka)?							
Drifkraft (art och hästkrafttal)?							
5. Nuvarande antal arbetare:							
Yrkeställning.	Män öfver 18 år.	Qvin. öfver 18 år.	Minder- år.(und. 18 år).	Yrkeställning.	Män öfver 18 år.	Qvin. öfver 18 år.	Minder- år.(und. 18 år).
a) ugnsarbetare				g)			
b) trägarbetare				h)			
c) tredjer				i)			
d) bordsarbetare				j)			
e) hjälpare				k)			
f) springpojkar							
6. Ordinarie arbetstid (inräknadt raster och måltidstimmar) antecknas å frågeformulär B särskildt för hvar arbetare.							
7. a) Regelbundna arbetsafbrott (måltidstimmar) under ordinarie arbetstid (antal och tidslängd för hvarje)?							
b) Oregelbundna arbetsafbrott (tillfälliga raster), om sådana kunna specificeras?							
8. Öfvertid under år 1896 utöfver den dagliga ordinarie arbetstiden (vid hvilka tider, huru många timmar pr dygn)?							
9. Minskades arbetstiden under år 1896 och i sådant fall hvilka tider på året?							
Nedsattes samtidigt arbetarnes lön och i sådant fall huru mycket?							
Minskades arbetsstyrkan och i sådant fall med huru många personer?							
10. Hafva arbetare på annandagar eller andra extra helgdagar, första maj, midsommarafton eller andra tider haft ledighet med bibehållen kost och lön under år 1896 (huru många arbetare, huru länge)?							

11. Finnes arbetskontrakt? Är uppsägningstid bestämd och i sådant fall huru lång?	
12. Nu gällande ordinarie arbetslön (med eller utan kost och bostad) för samtliga arbetare antecknas å frågeformulär B.	
13. Huru ofta och hvilka dagar utbetalas af- löningen?	
14. Särskilda förmåner åt (hvilka eller huru många) arbetare: a) bröd (utan annan kost)? b) mjölk, dricka eller öl? c) fri tvätt eller tvättpengar (belopp)? d) jul- och midsommarpengar (belopp)? e) fri läkarevård? f) fri medicin? g) försäkring (helt och hållet eller delvis betald af arbetsgifvaren)? h) i)	
15. Är lärotid inom bageriet obligatorisk? I sådant fall, hvilka äro villkoren derunder (får lärlingen fri kost, fri bostad, lön — belopp — städja o. s. v.)?	
16. Finnes arbetsreglemente?	
17. Äro plikter fastställda och i sådant fall huru stora och för hvilka förseelser?	
*18. Arbetslokalen: a) under eller ofvan jord, åt gård eller gata? b) antal rum samt hvarje rums kubikinnehåll och fönsterantal? c) särskilda anordningar för ventilation (hvilka)? d) särskilda anordningar för uppvärmning (hvilka)? e) skyddsåtgärder emot yrkesfara (hvilka)?... f) begagnas något af ofvannämnda rum såsom matsal? g) begagnas något af ofvannämnda rum såsom tambur? h) allmänt omdöme (<i>fullt, någorlunda</i> eller <i>icke tillfredsställande</i>) om arbetslokalens: snygghet? rymlighet? sundhet?	
*19. Bostadslokalen för arbetare: a) läge i förhållande till arbetslokalen?	

* De under denna punkt begärda uppgifter äro afsedda att inhämtas genom vederbörande helsovårdsnämnd der sådan finnes.

under eller ofvan jord? åt gård eller gata? vindsrum? b) specifikation af rummen med afseende på kubikinnehåll, dagerförhållanden och antal deri boende (sofvande) personer? c) särskilda anordningar för ventilation (hvilka)? d) särskilda anordningar för uppvärmning (hvilka)? e) antal sängar (eller liggesoffor) med antal sofplatser? f) begagnas något sofrum såsom matsal? g) anordningar för förvaring af kläder? h) anordningar för bad? i) tvättställ? andra bekvämligheter? j) allmänt omdöme (<i>fullt, någorlunda</i> eller <i>icke tillfredsställande</i>) om bostadslokalens: snygghet? rymlighet? sundhet?							
*20. Äro yrkessjukdomar konstaterade och i sådant fall hvilka?							
21. Omsättningen inom arbetarepersonalen under år 1896 (i vederbörande kolumn 4, 5, 6 eller 7 skrives siffran 1, om den i första kolumnen nämnda personen under år 1896 antagits, af flyttat o. s. v.).							
Arbetarens namn.	Civilstånd.	Födelseår.	Anta- gen. 4.	Af- flyttad. 5.	Af- skedad. 6.	Af- liden. 7.	Dödsorsak.
Summa							
22. Särskilda anmärkningar:							

* De under denna punkt begärda uppgifter äro afsedda att inhemtas genom vederbörande hälsovårdsnämnder sådan finnes.

Kongl. Maj:ts och Rikets
Kommerskollegium.
1897.

Uppgift å arbetstider och arbetslöner

Frågeformulär B.
(att besvaras af arbetsglifvare).

i bageri i

Till Kommerskollegium återsändt den / af

Veckodag	Arbetarens namn och yrkesställning.													
	Arbets tid							Arbets tid						
	Fr. kl.	till kl.	Fr. kl.	till kl.	Fr. kl.	till kl.	S:a tim.	Fr. kl.	till kl.	Fr. kl.	till kl.	Fr. kl.	till kl.	S:a tim.
Måndag														
Tisdag														
Onsdag														
Torsdag														
Fredag														
Lördag														
Söndag														
L ö n	Antal timmar i veckan							Antal timmar i veckan						
	Kontant tidlön pr Kr.....							Kontant tidlön pr Kr.....						
	Kost (hel eller delvis)							Kost (hel eller delvis)						
	Bostad							Bostad						
	Inkomst af stycklön pr vecka							Inkomst af stycklön pr vecka						

Veckodag	Arbetarens namn och yrkesställning.													
	Arbets tid							Arbets tid						
	Fr. kl.	till kl.	Fr. kl.	till kl.	Fr. kl.	till kl.	S:a tim.	Fr. kl.	till kl.	Fr. kl.	till kl.	Fr. kl.	till kl.	S:a tim.
Måndag														
Tisdag														
Onsdag														
Torsdag														
Fredag														
Lördag														
Söndag														
L ö n	Antal timmar i veckan							Antal timmar i veckan						
	Kontant tidlön pr Kr.....							Kontant tidlön pr Kr.....						
	Kost (hel eller delvis)							Kost (hel eller delvis)						
	Bostad							Bostad						
	Inkomst af stycklön pr vecka							Inkomst af stycklön pr vecka						

Särskilda anmärkningar (t. ex. event. specifikation af gällande stycklöner, särskilda orsaker till hög eller låg lön för enskilda arbetare m. m.)

Undersökning af Bagerierna i Sverige.

Återsändt till Kommerskollegium den /
af

Frågor:	Svar:
1. Arbetsplats (hvilken stad, köping eller socken)? Arbetsgifvarens namn och adress?	
2. Arbetarens a) namn? b) födelseår och födelseort (hvilken stad, köping el. hvilket läns landsbygd)? c) civilstånd (ogift, gift, enkling el. enka)? d) arbete i yrket fortgått sedan år f) anställning hos nuvarande arbetsgifvaren sedan mån. år	
3. Lärotid: när och huru lång? hvar? vilkor: (fri kost, fri bostad, lön — belopp — städja o. s. v.)?	
4. Nuvarande sysselsättning i yrket (t. ex. ugn- arbetare, hjälpare o. s. v.)?	
5. Finnes arbetskontrakt? Är uppsägningstid bestämd och i sådant fall huru lång?	
6. Ordinarie arbetstid (inräknadt raster och måltidstimmar): Antal timmar i veckan måndag 1) från kl. f. m. till kl. 2) från kl. till kl. 3) från kl. till kl. tisdag 1) > > 2) > > 3) > > onsdag 1) > > 2) > > 3) > > torsdag 1) > > 2) > > 3) > > fredag 1) > > 2) > > 3) > > lördag 1) > > 2) > > 3) > > söndag 1) > > 2) > > 3) > >	
7. Raster under den ordinarie arbetstiden: a) för måltid b) andra raster	från kl. till kl. och från kl. till kl. från kl. till kl. och från kl. till kl.
8. Middagstimme (i regeln) Softid (i regeln)	från kl. till kl. från kl. till kl. och från kl. till kl.
9. Öfvertid vissa årstider eller högtider 1896 (hvilka och huru många timmar pr dygn)?	

10. För närvarande åtnjuten ordinarie arbetslön : a) tidlön (pr timme, vecka, månad — kontant belopp i siffror)?..... b) stycklön i detaljerade belopp?..... medelinkomst af stycklön pr dag el. vecka? c) har någon löneförändring egt rum under år 1896 eller 1897 och i sådant fall hvilken?	
11. Lön för öfvertid pr timme?	
12. Löneafdrag eller plikter (huru stora och för hvilka förseelser)?	
13. Särskilda förmåner hos arbetsgifvaren : a) kost, hel (måltidernas antal, matens beskaffenhet — god, temligen god, klen, mycket dålig)? b) kost, delvis (hvilka måltider)?..... c) kostpengar och i sådant fall deras belopp? d) jul- och midsommarpengar (belopp)? e) fri bostad eller motsvarande ersättning (belopp)? f) fri tvätt eller tvättpengar (belopp)?..... g) fri läkarevård? h) fri medicin? i) försäkring helt och hållet eller delvis bekostad af arbetsgifvaren (olycksfalls-, brand- etc.)? j) k)	
14. Arbetslöshet: a) huru många dagar under år 1896? b) orsak? c) inkomster under arbetslösheten?	
15. Förkortad arbetstid under 1896: a) hvilka tider? huru många dagar?..... b) huru många timmar arbetades derunder i medeltal pr vecka? c) lönevilkor under samma tid?	
16. Bostad: inom bagerieegendomen (huru många i samma rum)? bostadens beskaffenhet (god, tämligen god, klen, mycket dålig)? annorstädes: (hos föräldrar, såsom hyresgäst i första hand, såsom d:o i andra hand, inneboende)? begagnas det oaktadt sofplats inom bagerieegendomen?.....	
17. Helsotillstånd (godt, temligen godt, klen, mycket dåligt)? Känd kronisk sjukdom? ... Lider eller lidit af yrkessjukdom (t. ex. bagarakabb)? När?	

Vårdats på sjukhus för yrkessjukdom (vilken, när)? Hvem betalade?	
18. Olycksfall i arbetet under 1896 (beskaffenhet)? D:o D:o under 1897 D:o Huru lång deraf vållad arbetsoförmåga?..... Understöd eller ersättning af arbetsgifvaren?	
19. Medlem af understödsförening (vilken, afgifter och förmåner)? fackförening (vilken, afgifter)? nykterhetsförening (vilken, afgifter)?	
20. Hemmavarande barn: a) gossar (antal och ålder)? b) flickor (» » »)?	
21. Särskilda anmärkningar.....	

Till ledning för ombuden vid undersökningens verkställande lemnades af undertecknad följande *anvisningar*:

»Undersökningen skall omfatta endast det egentliga *bagareyrket*, således *icke* sockerbageri eller konditori, ej ens om något sådant blott utgör en afdelning af ett egentligt bageri.

Undersökningen skall *icke* omfatta hembagerier eller sådana bagerier, som arbeta uteslutande med tillhjälp af bageriidkarens familjemedlemmar eller tjenstehjon eller på sin höjd med tillfälligt annat biträde. Deremot böra *alla andra* på platsen befintliga bagerier undersökas, äfven sådana, som äro belägna i förstad till eller allra närmaste omgifning af stad.

För undersökningens verkställande bör i regeln bageriidkaren sjelf *först* besökas och anmodas att, så snart det faller sig lägligt, afgifva svar — som af ombudet antecknas — på samtliga frågor å formuläret A., dock med undantag af N:r 18, 19 och 20, ifall deri berörda förhållanden särskildt undersökas af helsovårdsnämnd; och torde svaren på frågorna å formuläret B i regeln böra af bageriidkaren sjelf skriftligen införas på formuläret, såvida han (eller hon) icke antingen särskildt önskar att få lemna äfven dessa svar muntligen, eller ock ställer till ombudets förfogande aföningslistor, arbetsreglemente eller dylikt, hvarigenom ombudet sättes i stånd att anteckna fullständiga svar på detta formulärs frågor.

* * *

Med afseende på frågan 5 i formuläret A torde bemärkas, att såsom »arbetare» bör anses hvar och en, man eller kvinna, äldre eller minderårig, som, utan att vara lagstadd tjänare (dräng eller piga), är anställd vid bageriet för att fullgöra en eller annan till den egentliga bagerinäringen hörande syssla.

Undersökningen bör deremot icke omfatta tillfälliga biträden, ej heller sådana personer, som blott äro sysselsatta med försäljning af bageriets produkter, i brödbod eller annorledes, samt naturligtvis ej heller de arbetare, hvilka *uteslutande* äro sysselsatta i sockerbageri eller konditori, som möjligen är med bageriet förenadt.

I svaret på frågan 9 bör icke antecknas sådan minskning af arbetsstyrkan, som berott på *strejk* eller *arbetsafspärrning*. Skulle sådan hafva i bageriet förekommit under år 1896 eller vid undersökningen tilländalupen del af år 1897, böra dock begäras och särskildt antecknas uppgifter om strejkens eller afspärrningens *orsak*, *omfattning*, *varaktighet* och *slutliga utgång*.

I fall frågan 11 — om arbetskcontrakt — af bageriidkaren jakande besvaras, bör begäras tillfänd att taga afskrift af detta kontrakt; och torde afskriften till Kongl. Kommerskollegium insändas samtidigt med de ifyllda frågeformulären.

Hvad här är sagdt om frågan 11 i formuläret A gäller äfven om frågan 16 (angående arbetsreglemente) i samma formulär.

Efter ett jakande svar på frågan 14 g) bör närmare specificeras: försäkringens art (t. ex. brand-, olycksfall-, sjuk-, lifförsäkring), antalet försäkrade arbetare, försäkringsbeloppens storlek, samt huru stor del af premierna betalas af bageriidkaren.

Efter h) eller i) under samma frågenummer kan antecknas, t. ex. ifall egen sjuk-kassa eller pensionskassa för bageriets personal är bildad och underhålles till någon del (huru stor?) genom bidrag af bageriidkaren; om särskilda premier äro fastställda för något bestämdt välförhållande; om andel i vinsten lemnas arbetspersonalen eller någon del af densamma.

Om bageriidkare vid frågan 21 säger sig icke kunna uppgifva arbetares *födelseår*, torde samma arbetares *ungefärliga* ålder efterfrågas och antecknas.

* * *

Svar å samtliga frågorna å formuläret C böra inhemtas särskildt af hvar och en arbetare och, såvidt möjligt, på stället antecknas af den som verkställer undersökningen.

Hvad ofvan blifvit sagdt rörande frågan 9 å formuläret A gäller ock om frågan 14 å formuläret C. Skulle arbetares uppgifter om orsak, omfattning, varaktighet och slutlig utgång af strejk eller arbetsafspärrning väsentligen afvika från bageriidkarens motsvarande uppgifter, torde särskild anteckning härom göras och såvidt möjligt lemnas upplysning och opartiskt omdöme om *verkliga* förhållandet i fråga.

Särskildt erinras derom, att när — i frågorna 13 a, 16 och 17 — inom parentes angifvits bestämda termer för alternativa svar, alltid *endera* af dessa termer — god (el. godt), tämligen god, klen, mycket dålig — bör begagnas vid svarens affattande.

* * *

Under den på alla frågeformulären förekommande rubriken »Särskilda anmärkningar» torde af den som verkställer undersökningen benäget antecknas: *dels* sådana förhållanden, som måhända funnits vara af särskildt intresse, ehuru icke hänförliga till någon af formulärets frågor; *dels* ock sådana svar, som möjligen måst affattas så utförligt, att de ej kunnat fullständigt rymmas på den afsedda platsen å formuläret. Äfven de ofvan berörda eventuella uppgifterna angående strejk och arbetsafspärrning torde möjligen här kunna få plats.

Innan tryckta exemplar af dessa anvisningar hunnit komma samtliga ombud i landsorten tillhanda, blef af förekommen anledning följande skrifvelse af under-tecknad affattad och, antingen särskildt eller tillsammans med föregående, ombuden tillsänd:

»Härmed ber jag få särskildt påpeka, att besvarandet af frågorna å formuläret C *icke* bör få ske i arbetsgifvares eller annan förmans närvaro. Derjemte anhålles att, innan de med arbetarnas svar försedda formulärblanketterna hit insändas, Ni benäget ville låta arbetarna sjelfva antingen på egen hand eller i Eder närvaro granska svaren, samt anmoda hvarje arbetare att godkänna dessa genom namnteckning på formulärblankettens sista sida.

Särskilda anmärkningar, för så vidt sådana innefatta något uttalande af Eder personligen, behöfva icke antecknas å formulärblanketten, förrän arbetarens namnteckning derå erhållits».

Af undertecknad personligen eller genom ett af mig antaget kvinligt biträde och under mitt omedelbara inseende har undersökningen utförts i Jönköping, Malmö,

Helsingborg, Lund, Eslöf och Limhamn samt delvis i Stockholm. Med uppgifternas insamlande för hufvudstaden i öfrigt har biträdt ett af Kommerskollegium direkt antaget manligt ombud, som jemväl besökt Södertelge, Vaxholm, Norrtelge, Upsala, Eskilstuna, Strengnäs, Sundbyberg och Tierp för att undersöka bagerierna å dessa platser. Å öfriga orter har undersökningen verkstälts af korresponderande platsagenter — folkskollärare, sundhetsinspektörer, helsovårdskommissarier, stadsfiskaler, tillsyningsmän, polismän m. fl. —, å hvilka resp. helsovårds- eller kommunalnämnder, derom anmodade, gifvit Kommerskollegium anvisning.

Såsom bekant hade vid tiden för undersökningens början bland Stockholms bageriarbetare ganska länge rådt starkt missnöje med vissa arbets- och aflöningsförhållanden, i första rummet det s. k. *kost- och logissystemet*, d. v. s. att i löneförmånerna ingår icke blott fullständigt kosthåll alla dagar — utom måhända sönd- och helgdagar, då väl mestadels i större städer lemnats »matpengar», åtminstone för middagsmålet — utan äfven bostad med nödortfuga tillbehör, i regeln inom bageriegendomen (hvadan alltså äfven den gifte arbetaren måste vara så godt som fullständigt skild från sina närmaste åtminstone 6 dygn i veckan). Flera strejker i enstaka bagerier hade egt rum, och sedan från båda parternas sida framställda förslag till öfverenskommelse förkastats, syntes en allmän strejk, åtminstone bland de manliga arbetarne inom hufvudstadens större och medelstora hvetebröds-, finbröds- och diversebagerier stå för dörren, då man ändtligen — på ett möte å hotell Hamburger Börs den 20 mars 1897 mellan representanter å ena sidan för egarne af 28 sådana bagerier, å andra sidan för Bageriarbetareförbundets Stockholms-afdelning — enades om ett »jemkningsförslag» till *arbetsordning och lönereglering*. Detta förslag blef redan följande dag på allmänt möte af de organiserade arbetarne enhälligt godkändt och sedermera äfven biträdt af de flesta arbetsgifvare, som sysselsätta till förbundet hörande arbetare. De **regler**, som på grund af öfverenskommelsen skulle träda i kraft den 1 juli s. å. och gälla intill 1 maj 1898, dock »med en månads ömsesidig uppsägning», voro affattade i följande punkter:¹

Punkt 1. Hvarje arbetare anställs per vecka och med ömsesidig uppsägningstid af 8 dagar.

Punkt 2. Bageriarbetarne skola infinna sig till arbete vid de tider, som bageriidkarne, hvar och en för sitt bageri, bestämma.

Punkt 3. Någon sammanhängande arbetstid kunna vi med våra bageriers nuvarande resurser med bästa vilja icke åstadkomma. Däremot medgifva vi en *sammanräknad* arbetstid af 12 timmar pr dygn, däri inberäknad behöfelig mattid.

Punkt 4. Arbetarne äro skyldiga att vara påpassliga vid den bestämda tiden, när arbetet skall begynna;

om någon arbetare ej har infunnit sig inom en kvarts timme efter den bestämda tiden, hemkallas en man i hans ställe; infinnet sig arbetaren, innan den efterskickade har anländt, och förklarar sig börja arbetet, skall han betala en krona till den efterskickade och en krona till nödhjälpsfonden.

Punkt 5. Arbetskläderna användas endast inom bageriet, icke utomhus.

Punkt 6. Naturligtvis bör hvarje arbetare inställa sig till arbetet både väl rentvättad och med rena kläder. Endast behöriga personer få tillträde till arbetslokalerna.

¹ Deras giltighet har — med samma förbehåll om ömsesidig uppsägningsrätt — sedermera blifvit förlängd till 1 maj 1899.

Punkt 7. Inom bageriets område får spirituosa icke medtagas eller förtäras. Mat och öl må medtagas till förvarande och förtärande i ett därtill särskildt anvisadt rum, men får på inga villkor medtagas eller förtäras i arbetslokalerna, liksom under inga förhållanden någon tillagning af mat därstädes eller inom bageriets område får förekomma. Öl får ej till missbruk förtäras.

Punkt 8. I arbetslokalen förbjudas alla de njutningsmedel, hvilkas bruk på något sätt kan förorsaka orenlighet i bröd, såsom tobaksrökning etc.

Punkt 9. Allt kortspel förbjudes såväl inom arbetslokalen som inom bagerieegendomen. Af brott i arbetets lugna gång, störande uppträden och oljud förbjudas på det strängaste.

Punkt 10. En hvar bör med största omsorg vaka öfver, att brödets beredning helt igenom försiggår under iakttagande af den strängaste renlighet.

Punkt 11. Bröddukarna få icke användas för annat än sitt egentliga ändamål.

Punkt 12. Intet bagerikärl får användas som tvättfat. Alla arbetsmaskiner, plåtar, bord, tråg och plank skola hållas väl rengjorda. Arbetslokalerna böra hvarje dag ordentligt rensopas; en genomgripande rengöring sker minst en gång i månaden.

Punkt 13. Hvarje arbetare är skyldig att genast anmäla, om han blir angripen af någon sjukdom, som är oförenlig med ett så renligt behandlingssätt, som brödet kräfer.

Punkt 14. Inträffa 2 eller 3 helgdagar omedelbart efter hvarandra, utsträckes arbetstiden därför till 13 timmar i två dagar samt 15 timmar helgdagsaftnar, häri inberäknad behöflig mattid. När 3 helgdagar inträffa efter hvarandra, räknas natten till tredje dagen som vanlig arbetsnatt, och när Marie Bebdelsedag inträffar på måndag under fastan, räknas den som arbetsdag och bakas då som på en måndag. Långfredagen räknas som en vanlig arbetsdag. Inträffar julafton på en söndag eller måndag, arbetas i förstnämnda fall till kl. 6 e. m., men då får arbete å annandagen ej förekomma, och i sistnämnda fall räknas söndagen som vanlig arbetsdag.

Punkt 15. De bageriidkare, som äro nödsakade att baka till annandagen, må i sådant fall ega rättighet att komma öfverens med sina arbetare om arbete mot extra betalning.

Punkt 16. Beträffande arbetsordningen under söndagsnätterna och helgdagar gälla i allmänhet hittillsvarande bestämmelser.

Punkt 17. Hvarje arbetare inom bageriet är skyldig att noga efterse, att ingen inom bageriet tillagnar sig något af arbetsgifvarens varor eller färdigbakade bröd samt att, så snart något dylikt iakttagits, i kamraters närvaro, varna den felande. Om denne ej ställer sig varningen till efterrättelse utan saken upprepas, bör densamme ofördröjligen anmälas för arbetsgifvaren; och bör hela besättningen stå solidarisk samt vågra att med en sådan person arbeta kamrat äfvensom sedan inför förbundet framdraga saken för vidare åtgärders vidtagande.

Punkt 18. Lönebestämmelser.

Ugnsarbetare	Kr. 26 — per vecka.	Tredjer	Kr. 22 — per vecka.
Trägarbetare	» 25 — » »	Raskpassare	» 21 — » »
Wienerbagare	» 23 — » »	Bordsarbetare	» 19 — » »

Dock bör för ugnsarbete i förening med annat ansvarsarbete ej betalas mer än 24 kr. pr vecka och för trägarbete i förening med annat ansvarsarbete 22 kr. Om flera ansvarsarbeten äro förenade på en hand, betalas 22 kr. pr vecka.

Lärling, som varit minst 2 år i yrket samt därofver kan förete betyg, 16 kr. pr vecka.

För lärlingar, som ej arbetat i yrket 2 år, eger arbetsgifvaren rätt att efter godtfinnande bestämman såväl hvad angår aflöning som kost och logis.

Ett exemplar af dessa ordningsregler uppsattes inom hvarje bagerilokal i Stockholm.

Tillämpningen af dessa regler borde medföra så väsentliga ändringar i Stockholms bageriarbetares ställning, att de i hufvudstaden redan insamlade primär uppgifterna måste hafva, redan innan undersökningen i sin helhet hunnit fullbordas, förlorat en stor del af aktualitetens intresse. På grund häraf ansågs nödigt att rörande de viktigaste verkningarna af nyssnämnda öfverenskommelse anställa en

särskild undersökning; och utfördes denna under loppet af oktober—december månader 1897 genom ett af Kommerskollegium antaget qvinligt ombud — samma person, som förut såsom undertecknads enskilda biträde medverkat vid primäruppgifternas insamlande.

Denna *andra* Stockholmsundersökning, hvilken fick ganska stor omfattning, har gifvetvis betydligt ökat arbetet vid primäruppgifternas bearbetning och till hufvudsaklig del vållat, att denna berättelse först nu kunnat afgifvas.

Undersökningens resultat.

På grund af undersökningens *statistiska* karakter har dess resultat ansetts böra, såvidt möjligt, sammanfattas i tabellform, och den nu följande texten har hufvudsakligen blifvit en kommentar till de 35 nummer, som tabellbilagan innehåller.

Tab. 1 redogör för **antalet bagerier och arbetare**, om hvilka inkommit uppgifter från 79 städer och 45 andra platser i riket.

Bagerierna hafva indelats i 2 grupper: grupp *I* sådana, i hvilka tillverkas gröfre eller finare *hvetebroöd*, uteslutande eller — i s. k. diversebagerier — jemte rågrödd; och *II* sådana, i hvilka endast *rågrödd* — spis- eller knäckebröd, limpor eller dylikt — bakas till afsalu. Gränserna mellan dessa båda stora grupper äro väl icke alltid fullt bestämda, enär i ett och annat rågrödsbageri undantagsvis tillverkas något hvetebroöd. Emellertid visa sig, såsom af flera följande tabeller framgår, ganska betydliga olikheter mellan de båda grupperna, t. ex. ifråga om löneförhållanden, arbetstidens längd, nattarbete m. m. I alla händelser torde gränsen dem emellan vara skarpare än mellan de trenne undergrupper, som skulle kunnat ifrågakomma att behandlas hvar för sig, men som nu sammanförts under gruppen *I*, nemligen egentliga hvetebrodsbagerier, finbrodsbagerier samt diversebagerier; ty dessa öfvergå ofta utan bestämd gräns i hvarandra. Gruppen *I* benämnes mestadels i det följande för korthetens skull endast »hvetebrodsbagerier».

Af de i undersökningen redovisade 591 hvetebrods- och 136 rågröds- eller tillsammans 727 bagerierna voro belägna

i städer:	502 hvetebrods-,	124 rågröds-,	tillsamman	626	bagerier
på andra platser	89	12	»	101	»

Från städerna hafva redovisats,

i hvetebrodsbagerier:	1,801 manliga,	296 qvinliga,	»	2,097	arbetare
i rågrödsbagerier:	229	272	»	501	»

samt från landsbygden,

i hvetebrodsbagerier:	207 manliga,	14 qvinliga,	»	221	»
i rågrödsbagerier:	23	30	»	53	»

eller från hela riket,

i hvetebrodsbagerier:	2,008	»	310	»	2,318	»
i rågrödsbagerier:	252	»	302	»	554	»

Summa **2,260** manliga, **612** qvinliga, tillsammans **2,872** arbetare.

I den första Stockholmsundersökningen¹ befunnos 79 bagerier hafva endast manliga, 25 endast qvinliga och 11 såväl manliga som qvinliga arbetare; i den andra undersökningen voro motsvarande tal: 81, 26 och 17. Af landsortens 596 undersökta bagerier, hade 448 endast manliga, 123 endast qvinliga samt 25 både manliga och qvinliga arbetare. Bagerier af sistnämnda »blandade» slag anträffades, utom i Stockholm, i Stockholms län (5 bagerier), Södermanlands län (2), Östergötlands och Jönköpings län (hvaradera 1), Kalmar län (2), Kristianstads län (1), Malmö stad (4) och öfriga Malmöhus län (4), Elfsborgs län (2), Vestmanlands och Gefleborgs län (hvaradera 2).

Endast ett bageri — ett rågbrödsbageri i Stockholm — hade vid undersökningen öfver 40 arbetare (bland hvilka blott 2 manliga). Mellan 30 och 40 utslutande manliga arbetare hade ett hvetebröds- och finbrödsbageri i Stockholm, äfvensom ett diversebageri i Stockholm, om tvänne i skilda hus men vid samma gata belägna bagerilokaler, som hafva samma egare, också anses utgöra ett och samma bageri; på tab. 1 hafva de dock uppförts skilda, såsom 1 bageri med öfver 20 manliga och qvinliga arbetare under hufvudgruppen I, och 1 med 6—10, endast qvinliga arbetare under hufvudgruppen II.

I detta sammanhang torde få omnämnas, att i ett antal af 45 stycken eller 32.8 % af Stockholms- och 89 eller nära 15 % af landsortsbagerierna användes en eller flera *maskiner*, oftast s. k. afbräknings- eller degdelnings-, men här och där äfven någon knädnings- eller annan maskin; tre rågbrödsbagerier i Stockholm hade s. k. roterande ugn. *Drifkraften* var i 2 Stockholms- och 12 landsortsbagerier ånga; i 1 Stockholms- och 1 landsortsbageri ånga och gas, samt i 1 landsortsbageri ånga och handkraft. I 1 bageri (i Göteborg) användes elektrisk drifkraft. Gasmotorer funnos i 11 Stockholms- och 3 landsortsbagerier; i ett landsortsbageri användes både gas och handkraft för maskindrif och i 1 sådant fotogenmotor.

Bland dessa bagerier hade ett i Karlskrona den största angifna drifkraften — 16 ind. hästkrafter; i 3 Stockholmsbagerier uppgafs drifkraften motsvara 14, 12 och 10 ind. hästkrafter; den varierade eljest från $7\frac{1}{2}$ ned till $\frac{1}{2}$ ind. hästkraft.

Maskiner för både hästvandring och handkraft funnos i 1 landsortsbageri; 3 Stockholms- och 5 landsortsbagerier hade endast hästvandring, samt 29 Stockholms- och 63 landsortsbagerier uteslutande handkraft till arbetsmaskinerna.

Tab. 2 sammanfattar, under rubriken: **Arbetarne fördelade efter yrkes-specialiteter**, de afgifna svaren på frågan om *arbetarens* »yrkesställning». Gifvetvis är det endast i större och medelstora bagerier, som någon fördelning af arbetarne efter specialiteter kan ega rum. I bagerier med en enda arbetare måste denne ofta helt och hållet »stå för bageriet» eller uträtta alla inom bageriet förekommande sysslor, om och när nemligen bageriegaren sjelf antingen har helt annan sysselsättning eller t. ex. sköter brödets försäljning och dylikt.

¹ I en del af de följande tabellariska sammanställningarna har denna betecknats med Stockholm (1), och den andra Stockholmsundersökningen med Stockholm (2).

Till förklaring af de i denna tabell förekommande yrkesspecialiteternas beskaffenhet följer här en sammanträngd öfversigt af de hufvudsakligaste arbetena i ett större diversebageri.

Tillverkningen af hvetebroöd börjar med degberedning, hvilken förrättas af *trågarbetaren*. Först lägges den s. k. raskdegen, en mindre deg, hvartill sättes jäsamne. När raskdegen efter omkring en timma är färdig, tillsättes nödig mängd uppvärmd mjölk och mjöl; i mjölken hafva vederbörliga mängder af smör, kryddor och dylikt förut inblandats. Degen »knådas» nu väl, hvarefter den lemnas att jäsa, hvilken process tar i anspråk en allt efter jäsamnets mängd och beskaffenhet, temperaturen m. m. ganska vexlande tid, i regeln väl minst 1 och högst 3 timmar. Derefter vidtager *tredjernes* arbete att — med eller utan tillhjälp af en maskin (den s. k. afbräckningsmaskinen) — dela degen i stycken af den afsedda storleken. Dessa formas sedan af *bordsarbetaren* och läggas, äfvenledes af denne, på plåtar, som dessförinnan af *plåtsmörjare* eller *hjelpare* iordninggjorts och nu af dessa arbetare ställas på plankor eller brädställningar i taket, eller i särskild s. k. raskkammare, för att jäsa.

Här vidtager *raskpassarens* göromål att passa på jäsningen och tillse, när brödet är färdigt för gräddningen, samt före denna bestryka en del brödsorter med äggsmet för att gifva dem ett vackert utseende och göra skorpan efter gräddningen mindre hård; vissa brödsorter, t. ex. mandelbröd, bestrykas af samma skäl med vatten efter gräddningen.

Gräddningen skötes af *ugnsarbetaren*. Denne börjar vanligen sitt arbete 3—4 timmar efter trågarbetaren och omkring 2 timmar efter bordsarbetaren. Efter slutad bakning inlägges vanligen af ugsarbetaren till torkning i ugnen den vedmängd, som anses behöflig för att få ugnen varm till nästa bakning. Trågarbetaren antänder i sinom tid veden och sköter ugnen till dess ugsarbetaren infinner sig. När ugnen är lagom varm, utskrapas kolen och askan med en raka, hvarefter ugnen sopas med ett fuktigt skyne. Ugsarbetaren skjuter in bröden i ugnen på en lång »stake» (eller »spak», »grisselspade»), och utdrager dem åter med sådant redskap, då han finner dem tillräckligt gräddade.

Arbetet med de formade och jästa degstyckenas läggande på och de gräddade brödens borttagande från staken förrättas af *hjelpare*, *sättare* eller annan *underarbetare*.

Tillverkningen af Wienerbröd skötes fullständigt af *Wienerbagaren*. Till dessa bröd behöfver icke läggas raskdeg, utan sättes jästen direkt till den egentliga degen.

Efter gräddningen af spis- eller knäckebröd — hvars beredning, liksom det mjuka rågröddets, för öfrigt i hufvudsak, ehuru med vissa detaljafvikelser, öfverensstämmer med hvetebroödets — upphängas kakorna till torkning på käppar i taket eller i särskilda torkrum. Detta arbete förrättas vanligen af *spritsare*. I sådana bagerier, der särskild *kaflare* finnes, är denne vanligen uteslutande eller företrädesvis sysselsatt med rågröddskakornas formande. Benämningarne *afbräckare* och *klappare* användas stundom för dem, som förrätta sysslor motsvarande bordsarbetarnes. *Packare* (eller *packeterare*) förekomma blott i ett och annat spis- eller knäckebrödsbageri.

Hvad angår i tabellen upptagna *verkgesäller* och *diversearbetare*, äro dessa sådana som få förrätta arbeten af olika slag, särskildt och stundom uteslutande s. k. ansvarsarbeten — i motsats till hjälpares och andra underarbetares handräkningsarbeten.

I ett fåtal bagerier finnas särskilda *föreståndare*, som, ifall de öfverhufvud förrätta något egentligt bageriarbete och icke endast hafva tillsyn öfver det hela, vanligen företrädesvis eller uteslutande sköta brödets gräddning; eljest är i regeln ugnsarbetaren, i rågrödsbagerier någon gång en kaflare »förste man» i bageriet.

För öfrigt torde få hänvisas till tabellen.

Tab. 3—7 hafva afseende på de undersökta *arbetslokalerna* och sammanfatta dels om dessa erhållna objektiva uppgifter, dels ock undersökarnes afgifna personliga ömdömen.

Af **tab. 3** framgår, att uppgifter om **arbetslokalernas läge ofvan eller under jord** inkommit från samtliga 727 enligt tab. 1 redovisade *bagerier* i riket.

Af dessa hade:

632	=	86.9	%	hela arbetslokalen ofvan jord,
58	=	8.0	»	» » under »
28	=	3.9	»	» » delvis ofvan och delvis under jord,
9	=	1.2	»	en del af arbetslokalen ofvan och en del under jord.

Af de 1,023 undersökta *rummen* voro:

865	=	84.6	%	belägna ofvan
112	=	10.9	»	» under samt
46	=	4.5	»	» dels ofvan dels under jord.*

Arbetande voro:

i rum ofvan jord	1,892	=	86.7	%	af de manliga, och
	518	=	86.5	%	» » qvinliga arbetarne;
» » under jord	195	=	8.9	%	» » manliga, och
	71	=	11.8	%	» » qvinliga arbetarne;
» » dels ofvan, dels under jord	95	=	4.4	%	af de manliga, och
	10	=	1.7	%	» » » qvinliga arbetarne.

Någon särdeles afsevärd skilnad framträder ej i dessa siffror vare sig emellan större och mindre bagerier eller mellan bagerier med manliga och med qvinliga arbetare. Hvad angår förhållandet på olika orter, torde särskildt böra påpekas det relativt stora antalet af arbetslokaler såväl *under* som *dels ofvan och dels under jord* i Göteborg, samt af arbetslokaler *under jord* i Malmöhus och i Vesternorrlands län.

* T. ex. derigenom att bygnaden ligger i en backsluttning och med ena sidan vetter åt en lägre liggande gård eller gata.

Enligt de afgifna svaren på frågan om **belägenheten åt gård eller gata** funnos i

	Stockholm		Göteborg		Malmö		Öfriga landsortsstäder		Tillsamman	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Nedanstående antal o. % bagerirum:										
Fönster endast åt gata	29	13.6	21	20.0	4	7.55	105	23.1	159	19.2
» endast åt gård	170	79.4	75	70.5	45	84.9	287	63.2	577	69.9
» både åt gata och åt gård	6	2.8	9	9.5	4	7.55	62	13.7	81	9.8
» endast i taket — eller intet fönster	9	4.2	—	—	—	—	—	—	9	1.1
Summa	214	—	105	—	53	—	454	—	826	—

Tab. 4 sammanfattar de inkomna uppgifterna om **arbetslokalernas kubik-innehåll** i ett antal af 689 bagerier = 94.8 % af alla redovisade, med deri arbetande 2,034 män och 581 kvinnor, tillsamman 2,615 = 91.1 % af de redovisade arbetarne. Af tabellens siffror framgår, att det stora flertalet af landets bagerilokaler måste anses vara uti ifrågavarande afseende fullt tillfredsställande. Blott i 20.6 % af bagerierna och för 26 % af arbetarne understiger kubikinnehållet 20 kub:mtr pr arbetare; och de procenttal, som kanske kunde vittna om från hygienisk synpunkt otillräckligt stora arbetslokaler — med under 10 kub:mtr pr arbetare — äro endast 1.3 för bagerierna och 1.6 för arbetarne; i intet till denna kategori hörande bageri har luftutrymmet understigit det minimum — 7 kubikmeter pr arbetare — hvilket af lagen angående skydd för yrkesfara är fastställt.

Mellan bagerierna med manliga och med qvinliga arbetare visar sig någon skilnad till de förres fördel, i det att knappt 1 % af männen, men mer än 4 % af kvinnorna voro sysselsatta i bagerilokaler med mindre än 10 kub:mtr, samt ungefär 4 % af männen och 15 % af kvinnorna i bagerilokaler med 10—15 kub:mtr pr arbetare, hvaremot procenttalet för männen i lokaler med mycket stort kubikinnehåll (30 kub:mtr och deröfver) är 50.5, mot kvinnornas motsvarande 27.4 %.

De i *tab. 5—6* sammanfattade omdömena hafva afgifvits rörande 706 eller 96.6 af samtliga redovisade bagerier (i Stockholms stad 100 %) med sammanlagdt 1,001 undersökta rum, och vid tiden för denna undersökning 2,797 anställda arbetare; i *tab. 7* äro motsvarande slutsummor 705, 1000 och 2,789. För en del bagerier afvika uppgifterna om arbetarnes antal något — i allmänhet dock endast obetydligt — från de uppgifter, som ligga till grund för *tab. 1* och hvilka inkommit från de af kommerskollegium antagna undersökarne eller platsombuden, under det att omdömena i *tab. 5—7* i regeln härröra från *helsovårdsnämndens* tjänstemän eller biträden; och har ofta en eller annan vecka eller månad legat emellan de olika undersökarnes besök i bageriet, hvadan arbetareantalet under mellantiden kunnat förändras. Att slutsummorna för arbetare i Stockholm afvika, beror särskildt derpå, att Sundhetsinspektörens undersökning af hvarje bageri egt rum, i regeln blott en gång. Hans slutsummor på *tab. 5—7* komma därför sannolikt närmare det verkliga medeltalet af de under år 1897 i Stockholms undersökta bagerier anställda arbetare. (Jemför noten till *tab. 1* i Tabellbilagorna, sid. 2.)

Tab. 5. Vid afgifvandet af sina å tab. 5 sammanfattade omdömen om **arbetslokalernas rymlighet** hafva undersökarne väl i allmänhet tagit hänsyn icke endast till hygieniska fordringar, utan äfven och kanske företrädesvis till sjelfva det tekniska arbetets behof. Siffrorna på denna tabell visa nemligen rätt betydliga afvikelser från dem som kunnat väntas, ifall endast den hygieniska synpunkten gjorts gällande. Antaget att från denna synpunkt ett utrymme af 20 kub:mtr och deröfver måste anses *fullt tillfredsställande* (= omdömet a), 10—20 *någorlunda tillfredsställande* (= b) och under 10 kub:mtr *icke tillfredsställande* (= c), skulle omdömena hafva visat följande procenttal:

För arbetslokalerna i:

	<i>Enligt tab. 4.</i>			<i>Enligt tab. 5.</i>		
Stockholm	a) 82.7	b) 15.7	c) 1.6	a) 93.5	b) 3.4	c) 3.1
Göteborg	» 88.9	» 8.3	» 2.8	» 92.3	» 7.7	» —
Malmö	» 64.6	» 31.6	» 3.8	» 91.7	» 8.3	» —
öfriga landsorten	» 80.3	» 19.0	» 0.7	» 58.9	» 36.3	» 4.8
hela riket	» 79.4	» 19.3	» 1.3	» 70.7	» 25.6	» 3.7

Alla dessa procenttal vittna i det hela om ganska gynsamma förhållanden med afseende på arbetslokalernas rymlighet.

Enligt undersökarnes å **tab. 6** sammanfattade omdömen om **arbetslokalernas snygghet** hafva, af de 706 i detta afseende undersökta bagerierna, endast 310 hela och 4 delvis erhållit vitsordet fullt tillfredsställande. Procenttalen utgöra för bagerierna:

i Stockholm	a) 28.5	b) 46.1	c) 25.4
» Göteborg	» 97.4	» —	» 2.6
» Malmö	» 13.9	» 44.4	» 41.7
» öfriga landsorten	» 34.9	» 54.2	» 10.9
» hela riket	» 44.2	» 42.3	» 13.5

För bagerilokalernas särskilda rum äro procenttalen:

i Stockholm	a) 30.3	b) 41.7	c) 28.0
» Göteborg	» 98.5	» —	» 1.5
» Malmö	» 11.3	» 54.7	» 34.0
» öfriga landsorten	» 43.5	» 46.8	» 9.7
» hela riket	» 46.1	» 40.0	» 13.9

Och för de i olika vitsordade arbetslokaler sysselsatta *arbetarne* äro procenttalen:

i Stockholm	a) 33.8	b) 40.5	c) 25.7
» Göteborg	» 98.4	» —	» 1.6
» Malmö	» 21.2	» 51.8	» 27.0
» öfriga landsorten	» 44.6	» 45.5	» 9.9
» hela riket	» 47.3	» 38.3	» 14.4

De stora skiljaktigheter, som visa sig i dessa siffror, bero tvisfvelsutn delvis derpå, att undersökarne på olika orter stält olika fordringar på snyggheten, eller haft olika uppfattning af hvad som *bör* fordras för att en arbetslokal skall kunna betecknas såsom *fullt, någorlunda* eller *icke* tillfredsställande ifråga om snygghet. Att t. ex. undersökarne i Göteborg — vid dervarande sundhetspolis anställda personer — varit mindre stränga i sina fordringar än sundhetsinspektören i Stockholm och förste stadsläkaren i Malmö, är mig säkert bekant på grund af personliga besök i ett flertal bagerier i hvar och en af dessa tre städer.

Men de stora skiljaktigheterna bero dock ingalunda på antydda omständighet allena, utan ifrågavarande förhållanden äro verkligen mycket olika på olika orter. Om än ett antal af de med bästa vitsordet utmärkta arbetslokalerna i Göteborg kanske bort få nöja sig med omdömet »någorlunda tillfredsställande», torde dock vara obestridligt att ett relativt långt större antal bagerier i Göteborg än i Stockholm och ännu mer än i Malmö måste anses tillfredsställa äfven temligen högt ställda fordringar uti detta afseende, samt att på förstnämnda plats endast undantagsvis verkligen *osnygga* arbetslokaler stå till finnandes. Deremot äro de i fråga om snyggheten otillfredsställande bagerilokalerna i Malmö jemförelsevis talrika; och i allmänhet synas osnygga lokaler vara relativt talrikast i sydligaste Sverige, ehuru, såsom af undersökarnes omdömen framgår, äfven på flera andra orter förhållandena i detta afseende lemna mycket öfrigt att önska. Att t. ex. golfvet i arbetslokalen är betäckt med ett tjockt lager af smuts, att spottkärl i bagerilokalen saknas, att bagerikärl användas som tvättfat, att till bagerilokalen hörande rum begagnas till afklädningsrum och garderob, m. m. dylikt, förekommer icke just sällan och har kommit till uttryck i de af undersökarne afgifna vitsorden. »Plåtsmörjan och sirapsförrådet förvaras i ett brädsjul, som också begagnas till afträde; n. b. afträdestrummorna äro dock medelst en 4 1/2 fot bred gång och tvenne glesa brädväggar skiljda från sirapen och plåtsmörjan», heter det i en undersökares »särskilda anmärkningar» rörande en bagerilokal; jag har sjelf på ett par ställen sett något liknande.

Såsom äfven till någon del framgår af ofvanstående procenttal — i det att t. ex. *a*-procenten är i hela riket för *bagerierna* 44.2, men för *rummen* 46.1 och för de i dessa lokaler sysselsatta *arbetarne* 47.3 — äro de större och största bagerierna vanligen åtminstone relativt ganska tillfredsställande i fråga om lokalernas snygghet. Rent af otillfredsställande förhållanden i detta afseende anträffas relativt oftast i medelstora bagerier. De minsta bagerierna (med 1—2 arbetare) äro oftast åtminstone någorlunda snyggt hållna, ehuru visserligen rätt många af dem lida af den betänkliga bristen, att arbetslokalen, äfven om den icke i regeln användes som sofrum, dock icke är egentligen skiljd från bostaden. Och såväl i mycket små som i medelstora och äfven i större bagerier, der arbetarne äro i arbetsgifvarens kost, är det ganska vanligt att åtminstone frukost- och aftonmål intagas i arbetslokalen.

Med afseende på bagerilokalernas **sundhet** meddelas här följande af **tab. 7** framgående procenttal:

	För bagerierna:			För bageriernas särskilda rum:		
i Stockholm	a) 35.9	b) 51.5	c) 12.6	a) 39.0	b) 47.2	c) 13.8
» Göteborg	» 92.3	» 7.7	» —	» 94.7	» 5.3	» —
» Malmö	» 8.3	» 47.2	» 44.5	» 5.7	» 52.8	» 41.5
» öfriga landsorten ...	» 44.7	» 47.3	» 8.0	» 46.2	» 46.2	» 7.6
» hela riket	a) 46.4	b) 43.7	c) 9.9	a) 48.9	b) 41.4	c) 9.7

För de sysselsatta *arbetarne* i lokaler med vitsorden *a*, *b* eller *c* äro procent-talen:

i Stockholm	a) 42.9	b) 48.2	c) 8.9
» Göteborg	» 94.8	» 5.2	» —
» Malmö	» 17.5	» 48.9	» 33.6
» öfriga landsorten	» 48.6	» 44.7	» 6.7
» hela riket	a) 51.4	b) 40.8	c) 7.8

Hvad med afseende på tab. 6 blifvit sagdt om skiljaktigheternas beroende delvis på undersökningarnes olika måttstock, gäller här i ännu högre grad, enär för ett fullgiltigt omdöme om en lokals sundhet gifvetvis måste erfordras en speciel sakkunskap, som i mycket olika mått förefunnits hos undersökare på olika orter.

Ur Stockholms Helsovårdsnämnds Berättelse för 1897¹ till Kongl. Medicinalstyrelsen tar jag mig friheten återgifva följande utdrag af den särdeles sakkunnige undersökarens redogörelse för sina gjorda erfarenheter vid bageriundersökningen i hufvudstaden.

»För att lösas på ett konsekvent och likformigt sätt, innebär uppgiften (att afgifva omdömen om bagerilokalers sundhet) ej så få vanskligheter. Särskildt stälde sig saken svår genom den begäran, som i programmet framställdes, att arbetslokalens beskaffenhet i detta afseende skulle graderas genom beteckningarna *fullt*, *någorlunda* eller *icke tillfredsställande*. Det torde nämligen med skäl kunna ifrågasättas, huruvida en arbetslokal skall kunna betecknas såsom i afseende på sundhet fullt tillfredsställande, då derstädes en starkt dammande vara handteras, då arbetarne å ena sidan äro utsatta för stark hetta från ugnen och å den andra ofta nog besväräs af drag från dörrar och fönster, der i regel inga som helst anordningar finnas för reglering af temperatur eller för omsättning af luften, samt tillika åtminstone under en del af arbetstiden luften är starkt uppfylld af vattenånga. Likaså inverka ju på denna kvalifikation i afsevärd mån frågorna beträffande snyggheten och utrymmet. Då emellertid någon närmare öfverblick öfver dessa förhållanden uppenbarligen icke skulle kunna vinnas, om på grund af de anförda omständigheterna hvarje lokal, som lede af ofvan påpekade olägenheter, konsekvent betecknades såsom »icke tillfredsställande», har för angifvande af arbets-

¹) 20:de årgången, sammanställd af Ivar Andersson, t. f. förste stadsläkare. Stockholm 1898.

lokalens sundhet valts en något modifierad beteckning, graderande bagerilokalerna relativt, i förhållande till här på platsen befintliga anordningar.»

»Såsom *relativt goda* i ifrågavarande afseende hafva endast 3 lokaler betecknats, förnämligast på grund af deras synnerligen propra beskaffenhet, ett med väggar af glaseradt lergods, ett med oljemålade och ett med cementerade väggar. De två sistnämnda erbjuda äfven fördelen af särskilda jäsrum, hvarigenom vattenånga ej behöfver utvecklas i lokalen och äfven snyggheten blir lättare att tillgodose. Det förstnämnda bakeriet är försedt med utsugningskanaler i hvarje arbetslokal.»

»Som *relativt tillfredsställande* i afseende på sundhet hafva antecknats 42 bagerier. Snyggheten har i de flesta af dessa fall samtidigt befunnits fullt tillfredsställande; endast i ett fåtal fall har den ansetts blott någorlunda tillfredsställande, och blott i 2 fall hafva hit räknats bagerier, der snyggheten ansetts icke vara tillfredsställande, det ena af dessa synnerligen ljust och försedt med lufttrumma, det andra med flere ventiler i väggarna.»

»Någorlunda tillfredsställande i afseende på sundhet hafva 65 bagerier ansetts vara, det öfvervägande antalet hufvudsakligen på den grund, att snyggheten samtidigt endast kunnat betecknas med samma gradation. I 9 hithörande fall har visserligen snyggheten ansetts fullt tillfredsställande, men andra omständigheter, såsom belägenhet mer eller mindre under markens yta, bristande dager o. d., hafva varit motiv för ett mindre gynsammt omdöme i dessa fall.»

»Såsom *icke tillfredsställande* i afseende på sundhet hafva antecknats 15 bagerier. De allra flesta af dessa hafva samtidigt befunnits icke tillfredsställande i afseende på snygghet. I öfrigt hafva läge under jorden, fuktighet, dåliga dagerförhållanden l. d. utgjort skäl till detta omdöme. Om en dylik lokal har antecknats, att den saknar fönster, en annan har befunnits nästan alldeles mörk, och i ett fall användes bakeriet samtidigt äfven till bostad.»

»Härtill komma tillsammans 6 bagerier, der i några lokaler sundheten ansetts relativt tillfredsställande, i andra åter icke eller någorlunda tillfredsställande.»

Att en minst lika sträng måttstock som i Stockholm blifvit använd på de flesta orter, der tabellens siffror visa sig lika eller ännu mer ogynsamma, är väl sannolikt eller säkert; deremot hafva omdömena särskildt i Göteborg uppenbarligen dikterats af temligen anspråkslösa fordringar, särskildt med afseende på kubikinhåll och ventilation, ehuru visserligen den omständigheten, att Göteborgs bagerier sedan flera år tillbaka varit föremål för regelbunden inspektion, utan tvifvel aflägsnat de mera i ögonen fallande orsakerna till lokalernas osundhet, äfvensom den relativt allmänna snyggheten kunnat delvis motivera de gynsamma omdömena.

Efter arbetarnes afgifna svar på frågan om deras födelseort har i **tab. 8** för 2,207 eller närmare 97.7 % af de manliga och 599 eller 97.7 % af de qvinliga arbetarne angifvits, i huru många fall **arbetarnes födelseort** är belägen i den ena eller den andra af rikets 25 politiska indelningar eller i utlandet. Efter samma

uppgifter har **tab. 9** sökt åskådliggöra **födelseortens belägenhet i förhållande till den nuvarande arbetsorten.**

Antalet svenska födelselän¹ varierar för de manliga arbetarna på de särskilda arbetsorterna mellan 25 (i Stockholms stad) och 2 (i Kronobergs län); för de qvinliga arbetarne äro motsvarande maximum och minimum 19 (i Stockholms stad) och 1 (i 4 län med hvartdera blott 1—2, samt i Kalmar län, hvarifrån dock 8 qvinliga arbetare redovisats). I utlandet födda manliga arbetare finnas i Stockholm, i Göteborg och Malmö samt i dithörande län och i 6 af de öfriga länen. Högsta procenttalet *inom länet födda* visar för de manliga arbetarne Blekinge län (84.4), och lägsta procenttalet (14.0) har Stockholms stad, dernäst Stockholms län (30.6). Högsta motsvarande procenttal för de qvinliga arbetarne (100.0) har (oberäknadt de 4 länen med hvartdera blott 1—2 arbeterskor) Kalmar län; dernäst kommer Kopparbergs län (med 88.2 %). Lägst kommer här Stockholms län (med 10.8), dernäst Stockholms stad (med 16.7); närmast högre procenttal (40.0) visar Gefleborgs län.

Angående födelseortens belägenhet i förhållande till nuvarande arbetsorten framgå af slutsummorna i tab. 9 följande procenttal:

Arbetare	manliga	qvinliga
födda på samma ort (stad, köping o. s. v.), der bageriet är beläget	15.9	12.7
» i annan stad inom samma eller nästa län.....	9.0	3.2
» » » » riket	14.4	4.5
» på annan ort i samma eller nästa läns landsbygd	34.0	49.4
» i annat läns landsbygd	24.8	29.2
» i utlandet	1.9	1.0
Summa	100.0 %	100.0 %

2.8 % af landsbygdens manliga och 1 % af dess qvinliga arbetare hafva angifvit Stockholm såsom sin födelseort.

I Stockholm hafva af de manliga 14 % och af de qvinliga 16.7 % uppgifvit sig vara der födda. Lägsta procenttalen på nuvarande arbetsorten framgå af tabellens siffror: för de manliga arbetarne i Göteborg — 10.6 (i Malmö 11.7) — samt för de qvinliga i Malmö — 6.7 (i Göteborg 12.4) %.

Af tabellens enligt lemnad uppgift svenskfödda arbetare hafva 39.6 % manliga och 18.7 % qvinliga uppgifvit sig vara födda i stad.

Tab. 10, Arbetarne fördelade efter första läroorten, lemnar i likhet med de tvenne närmast föregående tabellerna ett bidrag till kännedomen om bageriarbetarnes andel i (hufvudsakligen den s. k. inre) omflyttningen. 2,114 manliga och 454 qvinliga arbetare = resp. 93.5 och 74.2 % af antalet redovisade, hafva meddelat de här sammanfattade uppgifterna. Det visar sig af tabellens siffror, att af de manliga arbetarne i Stockholm hade börjat² sin lärotid:

¹ Inberäknadt Stockholms stad. ² Jfr. dock noten 1 å s. 22 i Tabellbilagorna.

i Stockholm 48.8 %, på annan ort inom riket 45.7 % samt i utlandet 5.5 %. Af de qvinliga arbetarne i Stockholms bakerier hade deremot mindre än 2 % inträdd i yrket på annan ort inom riket, och alla de öfriga haft sin första lärotid i Stockholm. Äfven bland landsortens arbetare visar sig med afseende på omflyttningen under yrkestiden en mycket stor skilnad mellan män och kvinnor, i det att

på nuvarande arbetsorten hade börjat »lära»:	af männen	55.2,	af kvinnorna	92.9 %
på annan ort i samma län	»	»	»	»
i Stockholm	»	»	»	»
på annan ort i riket	»	»	»	»
utrikes	»	»	»	»

Procenttalet af kvinnor som lärt på nuvarande arbetsorten skulle tvifvelsutan varit ännu något högre, om icke särskildt i Göteborg så många qvinliga arbetare (95 af 218) ej besvarat frågan om läroorten, förmodligen emedan de aldrig genomgått någon egentlig lärotid, och undersökaren ej bedt dem i alla fall uppgifva, hvar de hade börjat att arbeta i yrket.

Tab. 11—13 behandla arbetarnes *åldersförhållanden* och göres början i **tab. 11** med **åldern vid inträdet i yrket**. Af de på denna tabell förekommande siffrorna och procenttalen, hvilka grunda sig på uppgifter af 2,055 eller 90.9 % af de manliga, och 574 eller 89.9 % af de qvinliga arbetarne, framgår, att 5.1 % af samtliga arbetarne inträdd i yrket innan de fyllt 18 år, och ej fullt 7 % först efter det 25:te året. Men inträdesåldern är betydligt tidigare för de manliga än för de qvinliga arbetarna: före fyllda 18 år hade af de förra inträdd icke mindre än 77.3 %; af de senare endast 21.6 %; för dem som inträdd i yrket mellan 18 och 25 år äro motsvarande procenttal resp. 20.6 % och 54.6 %; och efter 25 års ålder hade i yrket inträdd endast 2.1 % af männen, men 23.9 % af kvinnorna.

Å **tab. 12** hafva de uppgifter sammanfattats, som arbetare af båda könen på de olika orterna lemnat om **ålder och civilstånd**. Slutsummorna af dessa uppgifter, äfvensom de siffror, som angifva arbetarnes af olika kön och civilstånd **genomsnittsålder** på de olika orterna och i hela riket äro uppförda på **tab. 13**.

De hithörande uppgifterna hafva lemnats af 2,216 manliga och 600 qvinliga eller nära 98.1 % af de arbetare af hvardera könet, hvilka undersökningen omfattat. Af samtliga dessa arbetare voro:

ogifta	1,697=76.6 %	af de manliga, och	588=97 %	af de qvinliga;
gifta	501=22.6 »	»	»	»
enklingar o. enkor	18= 0.8 »	»	»	»

Den lägsta förekommande åldern, 13 år, hafva 5 gossar angifvit; den äldste manlige arbetaren är en ogift 71-åring. Bland de qvinliga arbetarna hafva två 15-åriga flickor den lägsta åldern, och en ogift 58-åring är äldst. Bland de gifta äro en 20-årig hustru och tre 21-åriga män yngst, samt en 49-årig enka, en hustru af samma ålder och en 70-årig äkta man de äldsta af sitt kön.

Nedanstående tabellariska sammanställning visar arbetarnes numeriska och procentiska fördelning på 8 särskilda åldersgrupper:

A. <i>Manliga arbetare:</i>	under 14 år		14—18 år		18—24 år		24—30 år		30—40 år		40—50 år		50—60 år		60 år och deröfver	
	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%
Stockholm	—	—	43	5.9	232	32.2	181	25.1	160	22.2	67	9.3	33	4.6	5	0.7
Landsorten	5	0.3	242	16.2	550	39.8	262	14.6	242	16.2	117	7.8	53	3.6	24	1.6
Hela riket	5	0.2	285	12.9	782	39.5	443	15.8	402	18.1	184	8.3	86	3.9	29	1.3
B. <i>Qvinliga arbetare:</i>																
Stockholm	—	—	8	4.1	69	35.2	61	31.1	50	25.5	7	3.6	1	0.5	—	—
Landsorten	—	—	22	5.4	195	48.3	109	27.0	54	13.4	17	4.2	7	1.7	—	—
Hela riket	—	—	30	5.0	264	44.0	170	28.3	104	17.4	24	4.0	8	1.3	—	—
C. <i>Samtliga arbetare:</i>																
Stockholm	—	—	51	5.6	301	32.8	242	26.4	210	22.9	74	8.1	34	3.7	5	0.5
Landsorten	5	0.3	264	13.9	745	39.2	371	19.5	296	15.6	134	7.0	60	3.2	24	1.3
Hela riket	5	0.2	315	11.2	1046	37.1	613	21.8	506	18.0	208	7.4	94	3.3	29	1.0

Det vid föregående tab. 11 anmärkta förhållandet, att de qvinliga arbetarne inträda i detta yrke i medeltal vida senare än de manliga, finner här en slående bekräftelse, i det att de minderåriga utgöra mer än 13 % af de manliga, men endast 5 % af de qvinliga arbetarna i hela riket. Vidare framgår synnerligen tydligt af ofvanstående siffror, att bageriyrket i öfvervägande grad sysselsätter arbetare, tillhörande de mognare ungdoms- och yngre medelåldrarna. Till summan af samtliga å denna tabell redovisade bageriarbetare hafva de sex åldersklasserna 18—24 år bidragit med nästan lika stor kontingent som de sexton åldersklasserna 24—40 år; och samtliga åldersklasser från och med det 40:de året och deröfver uppnå icke fullt $\frac{2}{3}$ af summan för de tio åldersklasserna på 30-talet. Den bestämda minskningen i de särskilda årsklassernas personstyrka börjar för de qvinliga arbetarne väl ett årtionde tidigare än för de manliga; och nära 90 % af qvinnorna, men endast 73.4 % af männen tillhöra åldrarna 18—40 år. Anmärkningsvärdt är för öfrigt, att åldersförhållandena bland Stockholms manliga arbetare långt mindre än bland landsortens skilja sig från nyssnämnda qvinliga åldersförhållanden. I Stockholm tillhöra 79.5 %, i landsorten 71.5 % åldrarna 18—40 år; och i landsorten äro 16.5 %, men i Stockholm blott 5.9 % af de manliga arbetarna »minderåriga» (af de qvinliga resp. 5.4 och 4.1 %) — jfr dock härom följ. s. 41.

Genomsnittsåldern är, såsom af tab. 13 framgår, för hela antalet arbetare, som lemnat åldersuppgifter, 26.9 år — för de manliga ungefär $27\frac{1}{4}$ och för de qvinliga $25\frac{2}{3}$ år. Af de manliga äro 18 enklingar, med genomsnittsåldern 46.3, 501 gifta, med genomsnittsåldern 38.4, samt 1,697 ogifta, hvilkas ålder i genomsnitt utgör 23.75 år. Genomsnittsåldern för de 6 enkorna är 39.3, för de 12 hustrurna 33.75, samt för de 582 ogifta qvinnorna 25.1 år.

På de 27 särskilda orterna, som tabellen angifver, varierar arbetarnes genomsnittsålder mellan $21\frac{2}{3}$ år (i Kronobergs län, hvarifrån endast 12 arbetare äro redovisade, alla ogifta) och något öfver 30 år (i Östergötlands län med 43 ogifta och 21 gifta manliga samt en ogift qvinlig arbetare). Enär antalet af qvinliga arbetare i allmänhet samt af gifta manliga (inberäknadt enklingar) är på de flesta orter mycket ringa, äro motsvarande skillnader för dessa kategorier af arbetare vida större: genomsnittsålderns yttergränser äro för kvinnorna 21.6 och 36 år för, de gifta männen 27.2 och 44.8 år. Däremot varierar de *ogifta* männens genomsnittsålder endast emellan ungefär 20 år (i Södermanlands län) och $26\frac{1}{3}$ år (i Kalmar län).

De här och på tab. 13 meddelade siffrorna för genomsnittsålder kunna gifvetvis icke vara fullt exakta, enär arbetarne icke tillsports om *födelsedagen*, utan hvar och en antagits hafva uppnått det antal år, som han eller hon, enligt sin uppgift om födelseåret, under loppet af år 1897 fyllt eller skulle komma att fylla. Men då primäruppgifterna till större delen insamlades omkring midten af året, torde nämnda antagande vara för genomsnittstalen approximativt riktigt eller åt minstone icke afsevärdt skilja sig från verkligheten.

Med *N:o 14* börjar en till och med *N:o 18* fortgående serie af tabeller, hvilken sammanfattar de afgifna svaren på ett antal frågor med afseende på arbetarnes *dagliga arbetstid*.

Det finnes väl få yrken, om ens något, der arbetsdagens längd är både så svår att konstatera och i så hög grad föremål för missnöje som i bagerinäringen. Missförhållanden — verkliga eller endast påstådda — ifråga om arbetstiden hafva, vid sidan af det s. k. kost- och logissystemet, snart sagdt öfverallt spelat hufvudrolen vid intressetvister mellan bageriidkare och arbetare. Och att förhållandet mellan dessa parter just vid tiden för undersökningens början, särskildt i Stockholm, var synnerligen spändt, har onekligen företrädesvis i denna del af undersökningen vållat stora svårigheter för erhållandet af fullt objektiva och tillförlitliga svar på hithörande frågor. Också äro arbetsgifvarnes och arbetarnes svar i talrika fall så från hvarandra afvikande, att de omöjligen kunnat sammanjemkas; de hafva ock å dessa tabeller 14—18 sammanfattats hvardera partens för sig. Emellertid behöfver man ej och har icke rätt att anse de stora skiljaktigheterna i regeln bero på saknad af god vilja, hos endera af eller båda parterna, att afgifva sanningenliga svar. Såsom redan i den kortfattade skizzen af bageriarbetet — jfr föreg. sid. 20 — blifvit antydtt, måste detta arbete vara till sin tidslängd ganska svarberäkneligt. Om det än är möjligt att fastställa och strängt iakttaga tidpunkten för arbetets början — och icke ens detta är förhållandet med afseende på alla »specialiteter» i bagerier med ett flertal arbetare — så låter det sig alldeles bestämdt icke göra att på förhand fastslå, när ett i gång satt bak skall vara fullt färdigt; och så länge ej detta är förhållandet, måste åtminstone en del af arbetarepersonalen vara tillstädes i bageriet, äfven om den ordinarie tidpunkten för

arbetets avslutande längesedan passerats.. Det ligger ock i detta arbetes natur att, åtminstone der arbetarne äro flere, *pauser* i arbetet måste inträda, än för den ene än för den andre. Dessa pauser i det egentliga bageriarbetet utfyllas ofta, — och skulle kanske i vissa fall kunna oftare, än det verkligen sker, utfyllas — med biarbeten, t. ex. med rengöring af lokal, redskap och kärl, eller med andra förberedelser för ett följande bak. Men äfven om och när detta icke är förhållandet, måste arbetaren dock alltjemnt passa på för att kunna vid rätta tidpunkten sätta in sitt arbete, der det behöfs och påräknas. Det är därför mindre underligt, om arbetarne i regeln icke vilja vid beräkningen af arbetstidens längd taga hänsyn till sådana pauser, då deras närvaro i lokalen fordras. Å andra sidan är det lätt förklarligt, att arbetsgifvare, med tanke på att sådana mer eller mindre »arbetsfria» stunder kunna vara temligen långa, är benägen att underskatta arbetstidens längd.

Utan att för öfrigt vilja på något sätt taga parti i dessa tvistigheter, anser sig undertecknad dock skyldig att här omnämna ett sakförhållande, som flera gånger iakttagits både af mig personligen och af fullt pålitliga biträden, att nemligen vid tillfälliga besök i bageri å tid, då enligt arbetsgifvarens uppgift en större paus, en verklig »daglig fritid» (jfr tab. 15), skulle ega rum, bageriarbetet varit i full gång. Detta har då visserligen af bageriidkaren (eller en ställföreträdare), om denne träffades på stället, förklarats bero på en tillfällighet; men enskildt åtsporda arbetare vidhöllo på det bestämdaste, att denna »tillfällighet» nära nog vore regel. Och jag vågar tro, att ehuru arbetarnes egna uppgifter gälla ett något större antal personer än arbetsgifvarnes motsvarande procenttal, de uppgifter, som i den följande texten erhållits genom sammanräkning af båda parternas afgifna svar på en och samma fråga, kunna anses vara approximativt riktiga eller åtminstone icke öfverdrifvet ogynnsamma. För de divergerande svaren från hvarterda hållet har jag därför trott mig kunna få här mestadels endast hänvisa till tabellerna.

Någon beräkning af *nettoarbetstid* — genom frånräkning af äfven smärre pauser under den i tabellerna angifna *bruttoarbetstiden* — har jag af ofvan antydda skäl ej tilltrött mig att verkställa, utan hafva endast de å tab. 28 omnämnda »längre fritiderna» frånräknats dygnets 24 timmar.

De å **tab. 14** sammanfattade svaren hafva afgifvits af 2,109 manliga och 587 qvinliga = resp. 97.0 och 97.7 % af de redovisade arbetarne i hela riket (= Stockholm vid andra undersökningen och landsorten), samt af 583 manliga och 156 qvinliga = 98.6 och 98.1 % af de i första Stockholmsundersökningen redovisade. Af arbetsgifvare hafva motsvarande uppgifter lemnats endast angående 1,896 manliga och 555 qvinliga = resp. 87.2 och 92.3 % af de redovisade i hela riket, samt om 498 manliga och 125 qvinliga = resp. 84.3 och 78.6 % af de vid första undersökningen i Stockholm redovisade arbetarne.

Vid sammanräkning af båda parternas uppgifter rörande antalet **arbets-timmar (brutto) pr vecka** erhållas följande summor och procenttal:

Arbetstimmar pr vecka	I alla redovisade bagerier i riket		Särskildt i hvetebröds- bagerierna		Särskildt i rågbröds- bagerierna	
	antal uppgifter	arbetare %	antal uppgifter	arbetare %	antal uppgifter	arbetare %
högst 60	421	8.2	320	7.7	101	10.2
60—72	1,662	32.3	1,327	32.0	335	33.6
72—84	1,859	36.1	1,539	37.1	320	32.1
84—96	942	18.3	727	17.5	215	21.6
öfver 96	263	5.1	238	5.7	25	2.5
Tillsammans	5,147	100.0	4,151	100.0	996	100.0

Det framgår af ofvanstående siffror, att knappt en tolfedel af hela antalet arbetare har den relativt korta dagliga arbetstiden af högt 10 timmar — då eventuellt söndagsarbete tänkes fördeladt på veckans sex arbetsdagar; vidare att — med nyssnämnda förutsättning — den dagliga arbetstiden är för knappt en tredjedel af arbetarne mellan 10 och 12 timmar, och för något öfver en tredjedel mellan 12 och 14, samt för nära fjerdedelen af samtliga arbetarne 14 timmar och deröfver pr veckodag. Genom söndagsarbetet minskas ju faktiskt denna dagliga arbetstid något, i en del fall med ända till 2 timmar; men minskningen måste då i alla händelser köpas med att icke hafva någon hvilodag eller fullständig fridag i veckan.

Ofvanstående antal uppgifter och procenttal gälla arbetarne af alla åldrar. Frånräknas de »minderåriga», för hvilkas arbetstidsförhållanden skall längre fram särskildt redogöras, blifva motsvarande siffror för de vuxna (minst 18-åriga) arbetarne af båda könen de här följande:

Arbetstimmar pr vecka	I alla redovisade bagerier i riket		Särskildt i hvetebröds- bagerierna		Särskildt i rågbröds- bagerierna	
	antal uppgifter	vuxna arbe- tare %	antal uppgifter	vuxna arbe- tare %	antal uppgifter	vuxna arbe- tare %
högst 60	334	7.3	243	6.7	91	9.6
60—72	1,502	32.9	1,182	32.7	320	33.7
72—84	1,661	36.4	1,347	37.3	314	33.1
84—96	834	18.3	635	17.6	199	21.0
öfver 96	230	5.1	205	5.7	25	2.6
Tillsammans	4,561	100.0	3,612	100.0	949	100.0

Afvikelserna från siffrorna i närmast föregående sammanställning äro ganska obetydliga, hvilket delvis beror på de redovisade minderårigas jemförelsevis ringa antal. I det som följer angående denna tabell 14 har ej heller någon frånräkning af de minderåriga vidare blifvit gjord, utan alla siffror gälla åter redovisade arbetare af alla åldrar.

Skilnaden mellan arbetstidens längd i de båda hufvudgrupperna af bagerier — å ena sidan hvetebröds-, finbröds- och diversebagerier, å andra sidan rågbrödsbagerier — är icke mycket framträdande i föregående siffror. I verkligheten är ock denna skilnad icke synnerligen afsevärd i fråga om de manliga, men deremot mycket betydande för de qvinliga arbetarne, ehuru detta på grund af de sistnämndas relativt ringa antal icke kunnat komma så tydligt till uttryck i sådana siffror som omfatta både de manliga och de qvinliga arbetarne. Här följa därför tvenne tabellariska sammanställningar af motsvarande siffror särskildt för arbetarne af hvarterda könet.

<i>Manliga arbetares</i> arbetstimmar pr vecka	I alla redovisade bagerier		Särskildt i hvetebröds- bagerierna		Särskildt i rågbröds- bagerierna	
	antal uppgifter	arbetare %	antal uppgifter	arbetare %	antal uppgifter	arbetare %
högst 60 tim.	297	7.4	274	7.7	23	5.3
60—72 »	1,377	34.4	1,222	34.2	155	36.0
72—84 »	1,481	37.0	1,334	37.3	147	34.1
84—96 »	656	16.4	563	15.7	93	21.6
öfver 96 »	194	4.8	181	5.1	13	3.0
Tillsammans	4,005	100.0	3,574	100.0	431	100.0

<i>Qvinliga arbetares</i> arbetstimmar pr vecka	I alla redovisade bagerier		Särskildt i hvetebröds- bagerierna		Särskildt i rågbröds- bagerierna	
	antal uppgifter	arbetare %	antal uppgifter	arbetare %	antal uppgifter	arbetare %
högst 60 tim.	124	10.9	46	8.0	78	13.8
60—72 »	285	25.0	105	18.2	180	31.9
72—84 »	378	33.1	205	35.5	173	30.6
84—96 »	286	25.0	164	28.4	122	21.6
öfver 96 »	69	6.0	57	9.9	12	2.1
Tillsammans	1,142	100.0	577	100.0	565	100.0

Dessa sammanställningar visa tydligt, att arbetstiden i det hela är längre för de qvinliga än för de manliga arbetarne, men att detta för de förra ogynnsamma förhållande beror på hvetebrödsbagerierna, under det att i rågbrödsbagerierna procenttalen snarare äro något gynnsammare för de qvinliga än för de manliga arbetarne.

Till åskådliggörande af den i flera punkter mycket starka skiljaktigheten mellan arbetarnes och arbetsgifvarnes hithörande uppgifter äro följande tvenne tabellariska sammanställningar särskildt afsedda. Här betecknas arbetarnes uppgifter med A och arbetsgifvarnes med B, samt med C båda parternas sammanräknade uppgifter.

I. Hvetebrödsbagerierna Arbetstimmar pr vecka	% af de manliga arbetarne						% af de qvinliga arbetarne					
	i Stockholm (2)			i landsorten			i Stockholm (2)			i landsorten		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
högst 60	1.9	9.0	5.0	6.3	11.2	8.7	—	3.7	1.7	9.5	9.6	9.6
60—72	28.3	49.4	37.6	29.2	36.8	32.9	8.1	11.1	9.5	19.0	21.7	20.4
72—84	57.1	36.4	48.0	32.9	33.9	33.4	24.2	31.5	27.6	35.1	40.0	37.5
84—96	10.5	4.5	7.8	22.2	14.9	18.6	48.4	48.1	48.3	26.0	20.9	23.4
öfver 96	2.2	0.7	1.6	9.4	3.2	6.4	19.3	5.6	12.9	10.4	7.8	9.1

II. Rågbrödsbagerierna Arbetstimmar pr vecka	% af de manliga arbetarne						% af de qvinliga arbetarne					
	i Stockholm			i landsorten			i Stockholm			i landsorten		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
högst 60	3.3	6.0	4.4	2.9	9.0	5.8	21.9	38.6	29.6	3.4	4.1	3.8
60—72	24.2	34.3	28.5	36.4	44.4	40.3	31.9	33.7	32.7	22.9	40.0	31.3
72—84	33.0	35.8	34.2	36.4	31.6	34.1	25.2	24.7	25.0	38.3	30.0	34.2
84—96	35.1	23.9	30.4	19.3	13.5	16.5	21.0	3.0	12.7	30.8	23.5	27.2
öfver 96	4.4	—	2.5	5.0	1.5	3.3	—	—	—	4.6	2.4	3.5

De största skiljaktigheterna framträda här påtagligen i de båda parternas uppgifter angående de manliga arbetarne i Stockholms hvetebrödsbagerier och de qvinliga i Stockholms rågbrödsbagerier; de minsta åter i uppgifterna, angående de qvinliga arbetarne i landsortens bagerier af båda hufvudgrupperna men i synnerhet i dess hvetebrödsbagerier. Äfven af arbetsgifvarnes uppgifter framgår tydligt, att hvetebrödsbageriernas qvinliga arbetare äro, i fråga om den dagliga arbetstidens längd, både i landsorten, betraktad såsom ett helt, och ännu mer i Stockholm betydligt sämre ställda än deras manliga yrkeskamrater, men att i Stockholms rågbrödsbagerier ett motsatt förhållande eger rum, under det att i landsortens bagerier af denna hufvudgrupp jämförelsen åter utfaller ogynnsamt för de qvinliga arbetarne.

Till jämförelse meddelas här följande sammanställning af motsvarande procenttal i Stockholm vid första undersökningen:

Stockholm (1) Arbetstimmar pr vecka	% af de manliga arbetarne						% af de qvinliga arbetarne					
	i hvetebrödsbagerier.			i rågbrödsbagerier			i hvetebrödsbagerier			i rågbrödsbagerier		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
högst 60	2.0	8.8	5.1	2.3	2.7	2.5	—	—	—	25.0	43.8	33.5
60—72	15.9	24.2	19.7	22.1	25.0	23.4	10.4	8.3	9.5	35.2	37.1	36.1
72—84	36.4	49.0	42.2	31.4	35.5	33.3	18.8	11.1	15.5	23.1	19.1	21.3
84—96	38.4	16.8	28.5	26.8	35.5	30.9	50.0	66.7	57.1	16.7	—	9.1
öfver 96	7.3	1.2	4.5	17.4	1.3	9.9	20.8	13.9	17.9	—	—	—

Visserligen äro äfven här de qvinliga arbetarnes procentsiffror enligt såväl arbetarnes som arbetsgifvarnes uppgifter betydligt ogynnsammare än de manliga arbetarnes, och hade, äfven de, vid den andra undersökningen i någon mån förbättrats. Men minskningen af procenttalen för grupperna med öfver 84 arbetstimmar brutto pr vecka utgjorde enligt båda parternas sammanräknade uppgifter mindre än femtedelen af antalet arbetare i dessa grupper (61.2 i st. f. 75 %). Deremot hade motsvarande procenttal för de manliga arbetarne nedgått från 33.0 vid första till 9.4 procent vid andra undersökningen, således minskats med betydligt mer än två tredjedelar. Synnerligen betecknande för den starka spänningen mellan arbetsgifvare och arbetstagare i vissa bagerier vid första undersökningen är den stora skillnaden mellan procenttalen i A- och i B-kolumnen för de manliga arbetarne med öfver 96 arbetstimmar pr vecka.

Med afseende på arbetstimmarnes antal pr vecka i *de olika länen* torde i allmänhet få hänvisas till tabellen; antalet redovisade arbetare i hvarje särskildt län är i allmänhet väl litet för att en procentberäkning skulle kunna vara af något större intresse. Här må endast anföras hithörande procenttal för hvetebrödsbageriernas manliga arbetare i Göteborg, der deras arbetstid mestadels är relativt kort, och i Blekinge län, der dessa arbetstidsförhållanden äro synnerligen ogynnsamma. Enligt arbetarnes och arbetsgifvarnes sammanräknade uppgifter hade arbetstimmar brutto pr vecka:

		högst 60.	60—72.	72—84.	84—96.	öfver 96.
af hvetebrödsarbetarne i Göteborg	%	3.4	80.4	12.4	3.8	—
„ „ i Blekinge län	„	18.0	14.5	28.0	22.0	17.5

I sistnämnda län hade icke mindre än 6 % — enligt arbetsgifvares uppgifter visserligen blott 1, men enligt arbetarnes 11 af dessa jemnt 100 redovisade arbetare — en bruttoarbetstid öfverstigande 108 timmar pr vecka.

Den å tab. 14 behandlade arbetstiden är den »ordinarie», d. v. s. den, som i regeln eller i de allra flesta fall eger rum. Undantag från regeln förekomma emellertid, och några frågor angående sådana undantag framställdes vid undersökningen. Men de afgifna svaren voro i allmänhet mycket obestämda, och i många fall förklarade de tillfrågade, att det vore omöjligt afgifva något bestämdare svar. Någon tabellarisk behandling af de erhållna svaren har därför icke ansetts nödig; här skall endast i största korthet meddelas, hvad i hufvudsak kunnat af dem inhemtas.

Hvad då först angår frågan (N:o 8 å formulär A): »Öfvertid under år 1896 utöfver den dagliga ordinarie arbetstiden (vid hvilka tider, huru många timmar pr dygn)?», så har af de afgifna svaren framgått, att i de flesta, åtminstone hvetebrödsbagerier den ordinarie arbetstiden alltid plägar mer eller mindre öfverskridas några dagar före årets större högtider; men huru många dagar eller huru många timmar pr dygn, derom hafva endast i ett mindretal fall lemnats uppgifter, som skulle kunnat tillgodogöras. Och detsamma gäller om uppgifterna angående det öfvertidsarbete, som på grund af ingångna större brådslande beställningar nödvändiggjorts i en del bagerier — bl. a. vissa i sjöstäderna belägna, som pläga förse fartyg med deras brödbehof för längre resor.

Ungefär enahanda är förhållandet med frågan (N:o 9 i nyssnämnda formulär) angående *minskad arbetstid under år 1896*. Om före högtid arbetstiden ökats, har vanligen, ehuru icke i alla fall, efter högtiden förekommit någon arbetsminskning, och sådan har i en del bagerier omnämnts äfven från andra tider på året. Men svaren å frågorna om samtidig nedsättning af arbetarnes lön eller minskning af arbetsstyrkan hafva, när de afgifvits, i regeln varit nekande.

Frågan (N:o 10 i formulär A) huruvida *ledighet med bibehållen kost och lön under år 1896* beviljats arbetare »på annandagar eller andra extra helgdagar, första maj, midsommaraftron eller andra tider», har i allmänhet — utan något svar på de å formuläret inom parentes ställda frågorna »åt huru många arbetare och huru länge?» — besvarats med »ja», eller »alla helgdagar», i en del fall med afseende på första maj eller midsommaraftron »från middagen». I några fall hafva arbetsgifvare härvid tillagt, att det berodde på arbetarne sjelfva att arbeta undan så, att de kunde blifva lediga till middagen; och några få arbetsgifvare hafva vid frågan om första maj skrifvit ett *nej!*

De å **tab. 15** sammanfattade uppgifterna om de *dagliga fritidernas* antal och om det antal timmar, den längsta fritiden omfattar, hafva lemnats af 1,993 manliga och 556 qvinliga eller tillsammans 2,549 = resp. 91.6, 92.6 och 91.8 % af samtliga redovisade i hela riket, samt af arbetsgifvarne om 1,756 manliga och 523 qvinliga eller tillsammans 2,279 arbetare = resp. 80.1, 87.4 och 82.1 % af redovisade (oberäknadt vid första Stockholmsundersökningen). Dessutom hafva förstnämnda antal arbetare afgifvit å denna tabell affattade svar på frågan, huruvida middagen infölle under den längsta fritiden eller ej.

Af samtliga dessa arbetare hafva 31.3 procent — i Stockholm vid andra undersökningen 41.7 och i landsorten 26.4 — med ja, och 68.7 % — resp. 58.3 % och 73.6 % — med nej besvarat sistnämnda fråga. I hvetebrödsbagerierna besvarade 40.1 % procent af de manliga, men endast 6.0 % af de qvinliga arbetarne i hela riket frågan med ja, och i rågbrödsbagerierna äro motsvarande procenttal 23.6 och 5.2. Dessa siffror antyda, att nattarbete förekommer oftare i Stockholm än i landsorten, betraktad såsom ett helt, oftare i hvetebröds- än i rågbrödsbagerier, samt ojemförligt oftare för manliga än för qvinliga arbetare. Men då dessa förhållanden utförligare skola behandlas med anslutning till nästföljande tabell, torde med afseende på den här berörda frågan få hänvisas till siffrorna å tab. 15.

Såsom redan i det föregående blifvit antydt, afses med de dagliga fritiderna endast sådana »längre» eller allra minst ett par timmar varande uppehåll i arbetet, under hvilka arbetaren får lemna arbetslokalen och åtminstone i viss mån råda om sig sjelf. Såsom det gynsammaste förhållandet med afseende på antalet af sådana dagliga fritider måste väl i allmänhet anses, att endast *en* sådan daglig fritid förekommer, men då gifvetvis så lång, att arbetaren under densamma kan både få åtnjuta tillräcklig sömn och dessutom hafva ett skäligt antal af dagens timmar till sitt eget förfogande. Huru härmed förhåller sig i verkligheten, framgår icke omedelbart af tabellens siffror rörande antalet af dessa dagliga fritider.

Enligt arbetarnes och arbetsgifvarnes sammanräknade — i detta afseende ojemförligt mindre än i fråga om den dagliga arbetstidens längd divergerande — uppgifter hade af samtliga arbetare i hela riket 64.0 % en, 34.1 % två, samt 1.9 % tre gånger under dygnets lopp en »fritid». Motsvarande procenttal äro för hela landsorten 70.5, 26.9 och 2.6, samt för Stockholm vid andra undersökningen 48.2, 51.6 och 0.2 %. Vid första Stockholmsundersökningen hade blott 36.4 % en daglig fritid; 63.3 % hade två och 0.3 % tre fritider. Huru betydande skillnad i detta afseende råder mellan de tvenne hufvudgrupperna af bagerier visar följande sammanställning af motsvarande procenttal:

Dagliga fritider	I. Hvetebrödsbagerierna						II. Rågbrödsbagerierna					
	Manl. arb.			Qvinl. arb.			Manl. arb.			Qvinl. arb.		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
för % af arbetare:												
i Stockholm (2)	27.5	72.2	0.3	95.0	5.0	—	80.2	19.8	—	83.6	16.4	—
» landsorten	63.4	33.3	3.3	96.2	3.6	0.2	76.5	20.5	3.0	90.9	9.1	—
» hela riket	53.5	44.0	2.5	95.9	3.9	0.2	78.2	20.2	1.6	87.8	12.2	—
» Stockholm (1)	10.6	88.9	0.5	95.2	4.8	—	86.6	13.4	—	81.8	18.2	—

Dessa siffror torde icke behöfva kommenteras.

Följande sammanställning visar — särskildt för arbetarne i hvardera hufvudgruppen af bagerier och af hvardera könet — för huru många procent af dessa arbetare den längsta dagliga fritiden, enligt arbetarnes och arbetsgifvarnes sammanräknade uppgifter, omfattar det öfverst i de vertikala kolumnerna uppförda antalet timmar:

Längsta dagliga fritiden	I. Hvetebrödsbagerierna					II. Rågbrödsbagerierna				
	under 6 t:r	6—8 t:r	8—10 t:r	10—12 t:r	öfver 12 t:r	under 6 t:r	6—8 t:r	8—10 t:r	10—12 t:r	öfver 12 t:r
för % af										
1. de manliga arbetarne:										
i Stockholm (2)	4.3	35.0	23.6	32.1	5.0	3.1	12.3	30.9	47.5	6.2
» landsorten	9.8	17.2	19.2	42.3	11.5	5.5	8.5	15.0	62.0	9.0
» hela riket	8.4	21.9	20.3	39.6	9.8	4.4	10.2	22.1	55.5	7.8
» Stockholm (1)	19.5	47.0	21.3	9.9	2.3	1.9	12.1	31.2	47.1	7.7
2. de qvinliga arbetarne:										
i Stockholm (2)	1.7	20.0	30.0	45.0	3.3	—	0.5	22.7	29.1	47.7
» landsorten	0.2	11.8	23.1	46.1	18.8	2.0	5.1	29.6	58.9	4.4
» hela riket	0.5	13.5	24.6	45.9	15.5	1.2	3.1	26.7	46.2	22.8
» Stockholm (1)	3.6	25.3	38.6	31.3	1.2	—	0.5	19.8	26.0	53.7

Emedan kvinnorna i allmänhet, och de manliga arbetarne i rågbrödsbagerierna mestadels, hafva dagligen blott *en* egentlig fritid, är denna jemförelsevis lång för större procenttal af dessa arbetsgrupper än af de manliga arbetarne i hvetebrödsbagerierna, särskildt i Stockholm, der ännu vid andra undersökningen för nära två femtedelar af dessa arbetare den längsta fritiden icke uppgick till åtta timmar; vid första undersökningen var detta förhållandet för två tredjedelar af denna arbetsgrupp, och nära en femtedel hade under veckans arbetsdagar icke någon sammanhängande fritid uppgående ens till fulla sex timmar, allt enligt arbetarnes och arbetsgifvarnes sammanräknade uppgifter.

Skilljaktigheterna emellan de båda parternas hithörande uppgifter rörande samtliga i detta afseende redovisade arbetare visa sig i följande sammanställning:

Längsta dagliga fritiden	under 5 tr		5—6 tr		6—7 tr		7—8 tr		8—10 tr		10—12 tr		öfver 12 tr	
	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
för % af alla arbetare:														
i Stockholm (2)	0.7	0.5	3.6	1.4	10.8	4.7	19.0	15.3	25.7	23.6	32.3	37.6	7.9	16.9
» landsorten	3.8	1.3	5.2	4.9	7.0	4.7	10.3	7.8	20.4	20.3	42.9	48.0	10.4	13.0
» hela riket	2.8	1.1	4.7	4.0	8.2	4.7	13.1	9.7	22.1	21.2	39.5	45.3	9.6	14.0
» Stockholm (1)	6.0	0.9	14.5	3.7	17.5	19.9	14.0	17.6	21.3	26.0	17.7	19.2	9.0	12.7

Af samtliga 2,696 bageriarbetare i hela riket (Stockholm vid andra undersökningen samt landsorten), hvilka lemnat uppgifter angående sin dagliga arbetstid, hafva endast 702 = något mer än 26 % uppgifvit sig i regeln vara hos arbetsgifvaren sysselsatta äfven någon större eller mindre del af söndagen; och af de 2,451 arbetarne af båda könen, om hvilka arbetsgifvare lemnat uppgifter till svar på B-formulärets frågor om arbetstiden, hade enligt dessa uppgifter blott 589 eller föga mer än 24 % något söndagsarbete i bageriet. Å **tab. 16**, der hvardera partens uppgifter om detta **söndagsarbete** äro särskildt för sig sammanfattade, äro hithörande siffror specificerade för (vuxna) män och kvinnor samt för minderåriga. De sistnämndas söndagsarbete skall dock här omtalas först i sammanhang med deras dagliga arbetstid (tab. 18).

Enligt arbetarnes och arbetsgifvarnes sammanräknade uppgifter hade nedanstående procent af arbetarne antingen i regeln *intet* söndagsarbete eller regelbundet söndagsarbete under här specificerade antal timmar:

Söndagsarbete.	intet	mindre än 2 tr,	2—4 tr,	4—6 tr,	6—8 tr,	8—10 tr,	10 tr och deröfver,
% af samtliga arbetarne	74.9	7.3	9.6	4.2	3.1	0.4	0.5
» » de vuxna »	72.6	8.1	10.4	4.5	3.4	0.5	0.5

Enligt de sammanräknade uppgifterna hade af de *qvinliga* arbetarne endast 4 % — enligt deras egna uppgifter inemot 6 %, enligt arbetsgifvarnes något öfver 2 % — söndagsarbete af större eller mindre utsträckning. Äfven om arbetsgifvarnes uppgifter skulle vara i detta afseende synnerligen ofullständiga, är det

således endast en ringa del af de qvinliga arbetarne i landets yrkesbagerier som måste regelbundet förrätta sådant arbete. I en del hithörande fall har ock uppgifvits, att personen i fråga arbetade endast hvarannan, hvar tredje, eller hvar fjärde söndag. Det för dessa arbetssöndagar uppgifna antalet arbetstimmar har då här fördelats äfven på de arbetsfria söndagarna.

Oftare förekommer söndagsarbete för *manliga* bageriarbetare, såsom framgår af här följande tabellariska sammanställning. Enligt de sammanräknade uppgifterna hade nedanstående procent af de vuxna manliga arbetarne:

Söndagsarbete	intet	mindre än 2 t:r	2—4 t:r	4—6 t:r	6—8 t:r	8—10 t:r	10 t:r och deröfver
i Stockholm (2) %.....	75.1	7.0	11.15	3.7	1.9	1.15	—
» landsorten »	63.1	10.7	13.25	6.5	5.25	0.4	0.8
» hela riket »	66.7	9.6	12.6	5.7	4.2	0.6	0.6
» Stockholm (1) »	46.9	19.6	23.6	8.6	1.1	0.2	—

Här må anmärkas, att när söndagsarbete förekommer i svenska bagerier, det i regeln börjar fram på eftermiddagen eller aftonen, för att sedan utan afbrott af någon egentlig fritid fortgå ett större eller mindre antal timmar in på nästa dygn. På grund häraf kan antagas, att så godt som allt söndagsarbete i kolumnen för »mindre än 2 timmar» och åtminstone hälften af det i kolumnen för 2—4 timmar samt en icke oväsentlig, fast successivt aftagande del af det arbete, som afses i de följande kolumnerna, utföres efter klockan 9 på aftonen, hvadan af de manliga vuxna arbetarne i Stockholm vid första undersökningen sannolikt föga öfver 20 % och vid andra undersökningen knappt 12 %, samt i landsorten endast omkring 16 % utförde något sådant söndagsarbete, som enligt svensk lag är, vid straff af böter, förbjudet, »utan det sker till egen eller andras nödtorft».

Uppgifterna angående **nattarbete** i bagerierna hafva sammanfattats å **tab. 17**. Enligt hithörande uppgifter af arbetarne sjelfva hade i hela riket 1,874 manliga och 448 qvinliga = resp. 88.9 och 76.3 % af dem, som lemnat uppgifter om den dagliga arbetstiden, regelbundet ett mer eller mindre utsträckt nattarbete. Arbetsgifvarne hafva lemnat uppgifter om nattarbete i större eller mindre utsträckning för 1,655 manliga och 428 qvinliga = resp. 88.3 och 77.1 % af de arbetare, om hvilkas dagliga arbetstid frågorna (å formuläret B.) rörande den dagliga arbetstiden blifvit besvarade.

Såsom nattarbete har räknats allt arbete under de timmar af dygnet — från midnatt till kl. 6 f. m. och från kl. 8 e. m. till midnatt — då enligt gällande svensk lag »barn» under 14 år öfverhufvud icke, och »yngre personer» (som fyllt 14 men ej 18 år) endast vid arbete i skift och högst hvarannan natt, med tillfälle att åtnjuta minst 8 timmars hvila mellan skiften, må användas i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering.

Enligt arbetarnes och arbetsgifvarnes sammanräknade uppgifter hade i hela riket nedanstående procent dels af samtliga arbetarne, dels af endast de vuxna (i åldern 18 år och deröfver) i regeln antingen intet nattarbete eller sådant af den

tidslängd, som angifvits genom det öfverst i hvarje kolumn specificerade antalet timmar pr vecka:

Nattarbete	icke något	högst 12 t:r	12—24 t:r	24—36 t:r	36—48 t:r	öfver 48 t:r
% af alla arbetarne	14.4	21.6	22.9	16.1	13.7	11.3
» » de vuxna arbetarne	13.1	21.0	23.4	15.9	14.6	12.0

I de här följande tabellariska sammanställningarna, hvilka afse att åskådliggöra nattarbetets olika utsträckning i de båda hufvudgrupperna af bagerier och för arbetarne af hvarjdera könet, hafva vid beräkningen af procenttalen medtagits de hithörande uppgifterna af och om alla redovisade, såväl vuxna som minderåriga arbetare.

	% af de manliga arbetarne i				% af de qvinliga arbetarne i			
	Stock- holm (2)	lands- orten	<i>hela</i> <i>riket</i>	Stock- holm (1)	Stock- holm (2)	lands- orten	<i>hela</i> <i>riket</i>	Stock- holm (1)
I. Hvetebrödsbagerierna :								
Ikke något nattarbete hade ...	8.2	11.5	10.6	5.1	0.9	25.4	20.4	1.2
Högst 12 t:r i veckan nattarb. hade	13.1	14.0	13.7	3.2	41.4	41.2	41.3	36.9
12—24 » » » »	27.4	20.1	22.1	9.0	51.7	29.3	33.8	47.6
24—36 » » » »	12.8	22.0	19.5	34.8	6.0	2.2	2.9	13.1
36—48 » » » »	23.2	17.3	19.0	40.6	—	1.1	0.9	1.2
Öfver 48 » » » »	15.3	15.1	15.1	7.3	—	0.8	0.7	—
II. Rågbrödsbagerierna :								
Ikke något nattarbete hade ...	22.8	22.0	22.3	24.7	23.6	27.8	26.2	22.8
Högst 12 t:r i veckan nattarb. hade	46.2	17.9	28.3	44.4	46.4	46.1	46.2	42.7
12—24 » » » »	16.5	26.4	22.7	12.4	9.5	21.5	16.8	11.7
24—36 » » » »	8.2	18.3	14.6	9.9	20.0	2.3	9.2	21.8
36—48 » » » »	5.7	4.8	5.1	8.0	0.5	0.6	0.5	1.0
Öfver 48 » » » »	0.6	10.6	7.0	0.6	—	1.7	1.1	—

I en del fall varierar nattarbetets antal timmar i veckan, då nemligen i vissa bagerier med ett flertal arbetare dessa äro fördelade på skift, så att samma skift icke får arbeta hvarje natt, utan dag- och nattarbete omvexla efter ett bestämdt schema. I sådant fall har naturligtvis tagits medeltal af de olika veckornas nattarbete.

Då med afseende på nattarbetet i de olika länen torde få hänvisas till tabellen, må erinras derom, att för bedömandet af såväl nattarbetets frekvens och utsträckning enligt de lemnade uppgifterna som ock skiljaktigheterna emellan arbetarnes och arbetsgifvarnes uppgifter i detta afseende, siffrorna å denna tabell — liksom för analoga syften de å tab. 16 — böra jämföras med slutsumman af arbetare i samma län enligt samma parts å tab. 14 sammanfattade uppgifter. Så t. ex. då å tab. 17, i slutsumman af manliga arbetare med nattarbete i hvetebrödsbagerierna inom Malmöhus län utom Malmö utgör arbetarnes uppgifter 114, men enligt arbetsgifvarnes endast 105, befinnes genom jämförelse med slutsummorna för samma län (12 b) å tab. 14, I a och I b, resp. 116 och 109, att enligt ar-

betarnes uppgifter 1.8 %, enligt arbetsgifvarnes 3.8 % icke alls hafva något natt-arbete; vidare att enligt de förras uppgifter 42.2 %, enligt de senares 30.3 % hafva öfver 48 timmar sådant arbete pr vecka, o. s. v.

Med afseende på **tab. 18**, hvilken redogör för **minderårigas arbetstimmar brutto pr vecka**, bör till en början anmärkas, att slutsummorna för antalet af minderåriga utan tvifvel äro något för små. Alderstund arbetarens födelsedag icke efterfrågats eller uppgifvits, hafva bland de vuxna arbetarne medräknats alla som uppgifvit sig vara födda år 1879 och således under loppet af 1897 fylde aderton år. Såsom redan i det föregående omtalats, verkställdes undersökningen till hufvudsaklig del i Stockholm första gången under första, och andra gången under sista tredjedelen af året, samt i landsorten under mellersta tredjedelen. Sannolikt tillhör i hvardera fallet en mot den förflutna delen af året i någon mån svarande del af nyssnämnda »adertonåringars» antal i verkligheten de minderårigas kategori; men dess storlek kan på grund af de absoluta talens litenhet icke ens approximativt beräknas. För öfrigt, äfven om slutsummorna för redovisade minderåriga i hela riket ökades med ett hundratal — hvilket väl snarare vore för mycket än för litet, enär hela antalet af adertonåringar enligt tab. 13 utgör 163 — skulle de i det föregående angifna procenttalen för »vuxna arbetare», icke komma att derigenom förändras med mer än någon bråkdel af en procent i en eller annan kolumn; och siffrorna för de minderåriga skulle åtminstone icke komma att tala om gynsamare arbetstidsförhållanden än de här nedan framträdande.

Enär äfven de sammanlagda slutsummorna äro jemförelsevis små, och de minderåriga flickornas å tabellen redovisade antal i hela riket icke utgör mer än 30 eller föga mer än 10 % af gossarnes (291), torde med afseende på de förras särskilda arbetstidsförhållanden få endast hänvisas till tabellen; de nedanstående procenttalen gälla för gossar och flickor sammanräknade. I förbigående må anmärkas, att slutsumman för andra Stockholmsundersökningen med 1 öfverstiger hela slutsumman af minderåriga i Stockholm (vid båda undersökningarne) å tab. 12, hvilket beror derpå, att af minderåriga gossar, hvilka förut uppgifvit sin ålder vid undersökning i landsorten och i detta afseende endast der redovisats, inträdt såsom arbetare i bagerier inom Stockholm 1 utöfver det antal minderåriga, som derstädes afgått under tiden efter första undersökningen.

Af de vid undersökningen hörda i hela riket hafva cirka 95 % redogjort för sin dagliga arbetstid; arbetsgifvarnes motsvarande uppgifter gälla vid pass 87.5 % af de hos dem sysselsatta minderåriga. Enligt båda parternas sammanräknade uppgifter utgjorde för nedannämnda procent af de minderåriga antalet arbets timmar brutto pr vecka:

	högst 72	72—78	78—84	84—96	öfver 96
i Stockholm (2) % ...	25.0	21.6	23.9	25.0	4.5
» landsorten » ...	45.2	15.9	15.8	17.3	5.8
» hela riket » ...	42.2	16.7	17.1	18.4	5.6
» Stockholm (1) » ...	19.3	7.0	22.8	47.4	3.5

Under förutsättning att Kongl. Maj:ts nådiga Förordning den 18 November 1881 angående minderårigas användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering i denna del tillämpades på bagerierna, skulle dess bestämmelse om tio timmars maximalarbetsdag för »yngre personer» icke hafva tillämpats i samtliga fall tillhörande de här i första kolumnen angifna resp. 25.0, 45.2, 42.2, 19.3 % af dessa minderåriga; föreskriften om en och en half timmas middagsrast före kl. 3 e. m. har i många af dessa fall icke iakttagits; och äfven om, med bortseende härifrån, antages att först vid mer än 72 timmars bruttoarbetstid i veckan en sådan föreskrift om 10 timmars maximal-(netto-)arbetsdag blifvit åsidosatt, skulle detta till och med enligt arbetsgifvarnes uppgifter hafva egt rum i 19 (af 25) vid första och i 23 (af 38) fall vid andra Stockholmsundersökningen samt i 117 (af 243) fall i landsorten. I en del af dessa fall har väl öfverskridandet af maximalarbetstiden under veckodagarna undvikits genom *Söndagsarbete*. Sådant — af olika utsträckning — har nemligen enligt arbetsgifvarnes å tab. 15 sammanfattade uppgifter förrättats af nära 13.9 % (39 st.) af de minderåriga i hela riket, för hvilkas arbetstid redogörelse lemnats; enligt de minderårigas egna uppgifter är motsvarande procentsiffra 17.1.

Bland de 5 enligt tab. 12 redovisade 13-åriga gossarne var en — springpojke — sysselsatt för arbetsgifvaren föga öfver 20 timmar i veckan. De öfrigas arbetstimmar brutto pr vecka — med en daglig fritid, hufvudsakligen under natt-timmar och föröfrigt samma raster som för bageriets vuxna arbetare — utgjorde i medeltal af arbetsgifvarnes och gossarnes temligen öfverensstämmande uppgifter, för två springpojkar resp. 66, och 80 1/2, för två med underarbete i bageriet (förmodligen som lärlingar) sysselsatta resp. 76 1/2 och 75 1/2. — Ingen af dessa gossar hade något söndagsarbete för arbetsgifvaren.

Angående *minderårigas nattarbete* meddelas här följande tabell, der siffrorna i de olika kolumnerna beteckna *antalet* minderåriga gossar (g.) eller flickor (fl.), som hade de öfverst i hvarje kolumn angifna arbetstimmar brutto pr vecka på tid infallande mellan kl. 8 e. m. och 6 f. m.:

	Högst 12 t:r		12—24 t:r		24—36 t:r		36—48 t:r		Öfver 48 t:r		Summa nattarbetare	
	g.	fl.	g.	fl.	g.	fl.	g.	fl.	g.	fl.	g.	fl.
A. Enligt de minderårigas uppgifter												
i Stockholm (1)	9	1	1	1	3	1	7	—	—	—	20	3
i Stockholm (2)	9	2	8	1	4	1	4	—	4	—	29	4
i landsorten	54	9	53	1	52	—	19	—	13	2	191	12
B. Enligt arbetsgifvarnes uppgifter												
i Stockholm (1)	9	3	—	1	3	2	3	—	—	—	15	6
i Stockholm (2)	7	4	4	1	2	2	5	—	4	—	22	7
i landsorten	60	9	43	1	43	—	13	1	8	—	167	11

För 2 af de 13 landsortsgossarna i kolumnen för »öfver 48 timmar» uppgick nattarbetet, enligt deras egna uppgifter, till öfver 60 timmar i veckan.

Enligt arbetarnes och arbetsgifvarnes sammanräknade uppgifter för både gossar och flickor hade, såsom framgår af en jämförelse med siffrorna å tab. 18, nedanstående procent af alla minderåriga, om hvilkas dagliga arbetstid uppgifter lemnats, antingen intet nattarbete eller öfverst i nedanstående kolumner angifna timmar nattarbete pr vecka:

	Af de minderåriga hade:					
	intet natt- arbete	högst 12 tr	12—24 tr	24—36 tr	36—48 tr	öfver 48 tr
i Stockholm (2) %	29.6	25.0	15.9	10.2	10.2	9.1
» landsorten	23.5	26.5	19.7	19.1	6.6	4.6
» hela riket	24.4	26.3	19.1	17.7	7.2	5.3
» Stockholm (1)	22.8	38.6	5.3	15.8	17.5	—

Allt detta nattarbete skulle gifvetvis vara lagstridigt, om § 6 af Kongl. Förordningen den 18 nov. 1881 angående minderårigas användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering egde tillämplighet på bagerierna.

Tab. 19 sammanfattar alla de uppgifter angående löneförmåner, der dessa antingen bestått i bestämda penningbelopp — såsom vid kontant tid- eller stycklön samt gratifikation — eller ock kunnat i penningar evalveras och medräknas i beloppet af arbetarens årsinkomst. Äfven sådana särskilda förmåner som fri läkarevård och medicin, försäkring mot olycksfall eller mot brandskada å arbetares tillhörigheter, bröd (till arbetaren sjelf, då ej hel kost erhålles, eller till gift arbetares familj) m. fl. hafva tagits med i beräkningen, om och när deras ofta mycket svårberäkneliga värde otvifvelaktigt öfverstigit det belopp, hvarmed värdet af de andra löneförmånerna understigit minimigränsen för en högre löneklass. Värdet af fri kost och fri bostad hos arbetsgifvaren har beräknats såsom följer:

för manliga arbetare i Stockholm: kost och bostad = 520 kr.; kost utan bostad = 416 kr.; bostad utan kost = 104 kr.

för qvinliga arbetare i Stockholm: kost- och bostad = 416 kr.; kost utan bostad = 312 kr.; bostad utan kost = 104 kr.

för manliga arbetare i landsorten: kost och bostad = 425 kr.; kost utan bostad = 365 kr.; bostad utan kost = 60 kr.

för qvinliga arbetare i landsorten: kost och bostad = 365 kr.; kost utan bostad = 305 kr.; bostad utan kost = 60 kr.

Gifvetvis kunna dessa beräkningsgrunder på sin höjd vara approximativt riktiga; men de hafva valts i hufvudsaklig öfverensstämmelse dermed att, när öfvergång under de senaste åren skett från det s. k. kost- och logissystemet, den i dess ställe inträdda kontanta aflöningen i regeln bestämts för manliga arbetare i hufvudstaden till 10 kr. och i landsorten till 8 kr., samt för qvinliga arbetare till resp. 8 och 6 kr., allt pr vecka.

Efter de angifna beräkningsgrunderna hafva arbetarne fördelats på 7 **löne-** eller **arbetsinkomstklasser**, nemligen:

klass 1	med	årsinkomsten	kontant	eller	in natura	uppgående	till	minst	1,500	kr.	eller	deröfver	
2	»	»	»	»	»	»	till mindre än	1,500	»	men minst	1,250	kr.	
3	»	»	»	»	»	»	»	1,250	»	»	1,000	»	
4	»	»	»	»	»	»	»	1,000	»	»	800	»	
5	»	»	»	»	»	»	»	800	»	»	600	»	
6	»	»	»	»	»	»	»	600	»	»	470	»	
7	»	»	»	»	»	»	»	470	kr.	—	—		

De beräknade inkomsterna hafva i tre fall i klassen 1 öfverstigit 1,800 kr. och äfven endast i ett fåtal fall (för mycket unga arbetare) inom klassen 7 understigit 365 kronor pr år.

Angående 2,152 = 95 % af de manliga, och 600 = 98 % af de qvinliga arbetarna hafva hithörande uppgifter lemnats. Arbetarnes egna och arbetsgifvarnes motsvarande uppgifter hafva i de allra flesta fall fullkomligt öfverensstämt med hvarandra eller åtminstone icke afvikit så mycket, att arbetaren på grund deraf skulle kommit att föras till annan löneklass. Vid detta förhållande har icke ansetts behöfligt att på särskilda tabeller sammanfatta resultaten af båda parternas uppgifter, utan hafva arbetarnes uppgifter som regel lagts till grund; men när uppgift om arbetslönen icke lemnats af arbetaren sjelf men väl af arbetsgifvaren, har dennes uppgift tillgodogjorts. Resultaten hafva sammanfattats särskildt för arbetarne i hvetebröds- (inberäknadt finbröds- och diverse-)bagerier och för dem i rågbrödsbagerierna; vidare särskildt för arbetarne med och utan kost hos arbetsgifvaren; samt särskildt för manliga och för qvinliga arbetare.

Sammanräknas till en summa för hela riket arbetarne med uppgifven löneinkomst i Stockholm vid andra undersökningen och i landsorten, befinnes att af dessa tillhöra: 0.4 % löneklassen 1, 4.8 % kl. 2, 14.3 % kl. 3, 25.6 % kl. 4, 21.6 % kl. 5, 26.8 % kl. 6, samt 6.5 % kl. 7. Efter en approximativ beräkning — då medelinkomsten inom hvardera af de sju löneklasserna antagits vara resp. 1,650, 1,350, 1,100, 900, 700, 550 och 425 kr. — uppgår sammanlagda värdet af dessa arbetares löneförmåner till i rundt tal 2,160,000 kr. eller i medeltal pr arbetare till vid pass 785 kr. pr år. Men högst betydande olikheter visa sig i detta afseende mellan olika kategorier af arbetare.

Först och främst mellan män och qvinnor. Enligt siffrorna för hela riket (Stockholm vid andra undersökningen och landsorten) tillhöra nedanstående procent:

	kl. 1.	kl. 2.	kl. 3.	kl. 4.	kl. 5.	kl. 6.	kl. 7.
af de manliga arbetarne	0.5	6.2	18.2	32.1	25.2	16.1	1.7
» » qvinliga	—	—	—	2.2	8.7	65.3	23.8

Och beräknadt såsom ofvan blir värdet af årsinkomsten i medeltal för de manliga arbetarne nära 854, för de qvinliga ej fullt 541 kronor pr år.

Mellan manliga och qvinliga arbetare visar sig en betydande skilnad äfven i fråga om aflöningsens *form*, i ty att för blott 53.4 % af de förra, men 75.1 % af de

senare fri kost ingick i aflöningsvilkoren. I detta afseende är skilnaden stor äfven mellan hvetebröds- och rågbrödsbagerierna; i de förra hade af de manliga 55.7 % och af de qvinliga 94.4 % eller sammanlagt 60.7 % af arbetarne, men i rågbrödsbagerierna endast 34.6 % af de manliga och 57.9 % af de qvinliga eller 47.7 % af samtliga arbetarne fri kost hos arbetsgifvaren.

Äfven med afseende på *storleken* af arbetarnes årsinkomster visar sig en ganska betydande skilnad mellan hvete- och rågbrödsbagerierna, såsom framgår af följande procentiska sammanställning. Af arbetarne i hela riket tillhörde:

	löneklassen	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
i hvetebrödsbagerierna:	manliga	% 0.4	6.5	16.9	32.2	25.2	17.1	1.7
»	»	qvinliga	» —	—	—	0.7	7.6	67.1
	tillsamman	% 0.3	5.6	14.7	27.9	22.8	23.9	4.8
i rågbrödsbagerierna:	manliga	% 1.3	3.8	29.1	31.6	25.2	7.7	1.3
»	»	qvinliga	» —	—	—	3.0	10.4	63.5
	tillsamman	% 0.6	1.7	12.8	15.6	16.9	39.0	13.4

Löneinkomster öfverstigande 1,250 kronor äro relativt mindre sällsynta i hvetebrödsbagerier; i rågbrödsbagerier förekomma sådana löner (i några fall öfverstigande 1,500 kronor) nästan endast för »föreståndare» i s. k. föreningsbagerier — ett slags kooperativa bageriföretag med delegare hufvudsakligen inom arbetarebefolkningen i Malmö och några andra sydsvenska städer — i hvilka bagerier uteslutande eller företrädesvis tillverkas skånska limpor eller surbröd. Deremot äro för de manliga arbetarne löneinkomster af 1,000—1,250 kr. relativt talrikare, och sådana af 470—600 kr. i en nära nog motsvarande mån mindre talrika, i rågbrödsbagerier; och äfven de qvinliga arbetarne i dessa bagerier hafva jemförelsevis något oftare än i hvetebrödsbagerierna relativt goda löner. På grund af det allmännare användandet af qvinliga arbetare i yrkesbagerier af denna hufvudgrupp (särskildt för tillverkning af spis- eller knäckebröd) blir dock medelvärdet af löneförmånerna betydligt lägre, eller endast omkring 703 kronor pr år och arbetare, mot 831 kronor i de redovisade hvetebrödsbagerierna. Men särskildt i Malmö, der mycket få kvinnor arbeta i rågbrödsbagerierna, blir medelinkomsten för samtliga arbetare betydligt högre i dessa än i hvetebrödsbagerierna: kr. 980 mot knappt 777.

Med synnerlig tydlighet framträder på denna tabell den genomgripande förändring, som egt rum i bageriarbetarnes löneförhållanden i Stockholm under tiden mellan första och andra undersökningen. Åtminstone i det afseendet har den i det föregående (s. 16) omnämnda öfverenskommelsen påtagligen ledt till praktiskt resultat, att kost- och logissystemet, som förut var regeln (åtminstone i hvetebrödsbagerierna), numera tillämpas endast i ett mindretal fall för manliga arbetare i Stockholms bagerier.

Hvad särskildt beträffar *kost* hos arbetsgifvaren, framgår af tabellens siffror, att vid första undersökningen 92.7, men vid den andra endast 12.1 % af de manliga arbetarne uppgifvit sig erhålla denna löneförmån. För kvinnorna, hvilka ej

tillhöra bageriarbetareförbundet, har uti ifrågavarande afseende ingen nämnvärd förändring inträdd; de hade också förut relativt långt oftare än de manliga arbetarne antingen endast penningelön eller ock fri bostad utan kost jemte den kontanta lönen.

Märkligt är, att i Göteborg, der kost- och logissystemet är afskaffadt för flertalet af de manliga arbetarna, *alla* qvinliga arbetare, och i Malmö, der också nämnda system blott mera undantagsvis tillämpas för manliga, dock 14 af 15 (= 93.3 %) qvinliga bageriarbetare hade sådan aflöning in natura.

I allmänhet synas Stockholmsarbetarne belättna med förändringen; dock har en och annan förklarat det vara svårt att erhålla någorlunda god bostad och föda för det belopp — 10 kr. i veckan — som bestämdes skola utgå kontant till ersättning för kosten och bostaden hos arbetsgifvaren; och i 3 bagerier, hvarterdera med 3—5 manliga arbetare, uppgåfvo vid andra undersökningen dessa, att de efter några veckor på egen begäran fått återgå till det gamla systemet.

Att detta systems öfvergifvande medfört någon löneförhöjning för en del arbetare visar sig af följande sammanställning.

Nedanstående % af arbetarne tillhörde löneklassen		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
i hvetebrödsbagerier	{ vid första undersökningen	0.6	14.2	38.3	40.9	5.6	0.2	0.2
	{ » andra »	1.1	20.7	33.0	39.7	4.6	0.7	0.2
i rågbrödsbagerier	{ vid första undersökningen	—	—	30.0	33.3	34.5	2.2	—
	{ » andra »	—	3.15	35.8	29.5	28.4	3.15	—

Den lilla stegringen i löneklassen 6 har tydligtvis berott derpå, att vid andra undersökningen tillkommit flera nybörjare, som ännu icke hunnit ur den lägsta lönegrad, som på arbetsplatsen förekom.

I detta sammanhang må omnämnas, att enligt arbetsgifvares och arbetares i regeln samstämmande uppgifter, den kontanta aflöningen plägat *utbetalas*; i 438 af rikets bagerier en gång i veckan; i 69 två gånger i månaden; i 9 en gång i månaden; i 9 halfårsvis; samt i 157 på obestämda tider. Från 35 bagerier har ingen uppgift härom blifvit lemnad. Klagomål öfver oregelbunden, fördröjd eller bristande betalning af betingad lön hafva icke försports.

Fri läkarevård åtnjutes enligt arbetsgifvarnes uppgifter af hela personalen i 108 och en del af personalen i 59 af rikets bagerier — samt enligt arbetarnes uppgifter af 558 eller omkring fjerdedelen af hela antalet manliga och 306 eller jemnt halfva antalet qvinliga arbetare. Fri medicin lemnas i 59 bagerier åt hela och i 39 åt en del af personalen, sammanlagdt åt ett antal af 216 eller knappt 10 % af de manliga, och 97 eller inemot 16 % af de qvinliga arbetarna.

Fri tvätt synes i regeln följa med kost och logis hos arbetsgifvaren; qvinliga arbetare erhålla dock ofta i stället därför »*tvättpengar*», isynnerhet om de hos arbetsgifvaren hafva fri bostad, men icke kost in natura, utan »kostpengar». I de fåtaliga fall, då hufvudsakligen eller uteslutande *kontant* aflönade arbetare uppgifvits erhålla fri tvätt eller tvättpengar, har denna förmån vid inkomstberäkningen medtagits (tvätten då till tvättpengarnes vanligaste belopp, 1 kr. i månaden).

*Gratifikation*er förekomma mest vid jul, men i rätt många fall äfven vid midsommar, mera sällan vid andra tillfällen; deras uppgifna belopp, vexlande mellan ett par kronor och flera tiotal, hafva, såsom ofvan blifvit nämnt, alltid medräknats i årsinkomsten.

68 manliga och 15 qvinliga arbetare, bland hvilka i Stockholm resp. 38 och 14, hafva uppgifvit sig vara på arbetsgifvarens bekostnad *olycksfallförsäkrade* (mestadels för 1,000 kr.); uppgifter om fri *brandförsäkring* af lösören, för belopp af oftast 100 men intill 500 kr., hafva lemnats af 36 manliga och 89 qvinliga, bland hvilka i Stockholm resp. 7 och 15, och i Göteborg 42, uteslutande qvinliga arbetare. Endast 2 fall af fri *lifförsäkring* (för 1—2,000 kr.), och 5 fall af »försäkring» (utan angifvande af arten eller beloppet) hafva omtalats.

Att arbetarne fritt erhålla svagdricka på arbetsplatsen är mycket vanligt; i en del fall lemnas i stället mjölk (väl i regeln skummad). Uppgifterna om dessa och öfriga smärre förmåner hafva oftast varit temligen obestämda och föga specificerade. Det sistnämnda gäller ock om *stykklönen*, der sådan uppgifvits förekomma. Den spelar för öfrigs inom bagerinäringen en alldeles underordnad rol i jämförelse med den kontanta aflöningen pr vecka, med eller utan kost och logis hos arbetsgifvaren.

I ett Stockholmsbageri har omtalats tillämpning af ett *vinstandelssystem*, om hvars detaljer dock inga uppgifter kunnat erhållas.

Tab. 20, Manliga arbetares specialitet och lön samt arbetstimmar pr vecka och lön, består, såsom af rubriken framgår, af tvenne afdelningar. I den förre af dessa påvisas *löneinkomstens* olika storlek för arbetarne med olika *yrkesställning* inom hvetebrods- (inberäknadt finbrods- och diverse-) bagerierna i Stockholm vid andra undersökningen. Att endast för dessa arbetare sammanhanget mellan yrkesställning och lön blifvit tabellariskt framställt, beror dels derpå, att en fördelning i särskilda namngifna specialiteter mest framträder inom den nämnda hufvudgruppen af bagerier och företrädesvis i Stockholm på grund af dess relativt betydliga antal större och medelstora bagerier af detta slag, dels också derpå, att det här behandlade förhållandet i det hela temligen nära sammanfaller med det, som blifvit framställt å tab. 16. I regel plägar ju bageriarbetaren med stigande yrkesålder rycka upp till ansvarsfullare och bättre aflönad ställning i företaget. Af de fyra hufvudgrupper, i hvilka de olika specialiteterna (jfr tab. 2) här å tab. 20 sammanförts, omfattar den nedersta — »hjelpare, sättare m. fl.» — jemte rena nybörjare företrädesvis sådana arbetare, som endast några få år tillhört yrket; och hvarje närmast högre grupp har i medeltal också högre yrkesålder, ehuru visserligen enstaka arbetare, på grund af personliga förhållanden af olika slag, kunna hafva antingen avancerat ovanligt raskt eller, tvärtom, trots mångårigt yrkesarbete måst stanna kvar i en lägre och svagare aflönad ställning.

Siffrorna i denna afdelning af tabellen visa följande procenttal för de fyra olika arbetaregrupperna, fördelade på våra löneklasser 1—7.

	Löneklass:	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Grupp 1. Föreståndare eller verkmästare samt ugnsarbetare ...	%	4.7	63.1	28.6	3.6	—	—	—
» 2. Trågarbetare, Wienerbagare och, i diversebagerier, kafflare »		1.7	49.1	44.1	5.1	—	—	—
» 3. Tredjer, raskpassare, bordsarbetare samt diversearbetare »		—	0.6	53.8	45.6	—	—	—
» 4 Hjelpare, sättnare, spritsare, lärlingar m. fl. »		—	—	4.5	78.3	14.0	2.6	0.6

Tabellens andra afdelning har afsett att söka ett siffermessigt påvisligt sammanhang mellan »*arbetstimmar pr vecka och lön*» eller m. a. o. att konstatera huruvida den längre eller kortare dagliga arbetstiden i och för sig haft ett märkbart medbestämmande inflytande på arbetslönens storlek. Då emellertid flera partiella undersökningar af hithörande uppgifter utfallit negativt, hafva äfven här å tabellen endast vissa arbetaregrupper upptagits såsom exempel, nemligen Stockholmsarbetarne vid andra undersökningen samt arbetarne i Blekinge län, bland hvilka sistnämnda (äfven enligt arbetsgifvarnes uppgifter) relativt många hade en, till och med för detta yrke, ovanligt lång daglig arbetstid. I Blekinge län synas bageriarbetarne med, enligt deras egna uppgifter, 84—96 arbetstimmar brutto pr vecka hafva de relativt högsta lönerna och dernäst de med 96—108 timmar; men så följa arbetarne med den kortaste dagliga arbetstiden (högst 60 timmar i veckan). I Stockholm deremot äro i fråga om löneinkomsten afgjort bäst ställda: i bagerierna af hufvudgruppen I arbetarne med högst 72, och i bagerierna af hufvudgruppen II arbetarne med 72—84 arbetstimmar brutto pr vecka.

Tab. 21. Yrkesålder och löneklasser vill åskådliggöra det inflytande, som längden af den tid, arbetaren tillhört yrket, har på arbetslönens storlek. 2,090 = 96.1 % af de manliga, och 590 = 98.2 % af de qvinliga arbetare, som redovisats från hela riket (d. v. s. Stockholm vid andra undersökningen samt landsorten) hafva lemnat de i denna tabell tillgodogjorda uppgifterna. Här följande tabellariska sammanställning visar, särskildt för män och för qvinnor, dels hvilket antal och huru många procent af dessa arbetare tillhöra hvardera af tabellens 8 särskilda yrkesåldersgrupper, dels ock huru många procent af arbetarne inom hvar och en af dessa grupper tillhöra de olika löne- eller arbetsinkomstklasserna 1—7.

Yrkesålder	under 1 år	1—3 år	3—5 år	5—7 år	7—10 år	10—20 år	20—30 år	30 år o. deröfver
<i>Manliga arbetare</i> } %	6.0	17.7	11.5	10.0	12.2	24.6	10.6	7.4
} antal	125	370	241	209	255	513	222	155
Af dessa tillhöra								
löneklass 1: %	—	—	—	—	—	1.0	0.9	1.9
» 2: »	—	—	1.2	1.4	6.7	9.9	17.1	11.6
» 3: »	—	0.5	2.9	8.6	23.1	36.5	32.4	23.9
» 4: »	7.2	8.4	22.0	38.3	47.0	41.5	37.4	45.2
» 5: »	32.8	28.1	54.4	46.9	22.0	9.9	12.2	16.8
» 6: »	48.0	58.1	18.7	4.8	1.2	1.2	—	0.6
» 7: »	12.0	4.9	0.8	—	—	—	—	—

Yrkesålder	under 1 år	1—3 år	3—5 år	5—7 år	7—10 år	10—20 år	20—30 år	30 år o. deröfver
<i>Qvinliga arbetare</i> { %	15.6	36.1	19.8	12.4	7.3	7.1	1.2	0.5
{ antal	92	213	117	73	43	42	7	3
Af dessa tillhöra								
löneklass 1: %	—	—	—	—	—	—	—	—
» 2: »	—	—	—	—	—	—	—	—
» 3: »	—	—	—	—	—	—	—	—
» 4: »	2.2	0.5	—	1.4	4.6	7.1	28.6	—
» 5: »	4.35	4.2	6.8	24.6	18.6	14.3	14.3	—
» 6: »	54.35	61.5	77.8	63.0	69.8	69.1	42.8	100.0
» 7: »	39.1	33.8	15.4	11.0	7.0	9.5	14.3	—

Alldeles i ögonen fallande äro olikheterna mellan de manliga och de qvinliga arbetarnes såväl fördelning på de särskilda yrkesåldersgrupperna som löneförhållanden inom hvarje yrkesåldersgrupp. Mer än halfva antalet qvinnor — 51.7 % — hade varit mindre än 3 år i yrket, och en yrkesålder af 10 år och derutöfver hade knappt 9 % af hela antalet, under det att motsvarande procenttal för männen äro resp. 23.7 och 42.6 % (eller, såsom framgår af sjelfva tabellen, särskildt i hvetebrödsbagerierna resp. 24.3 och 41.0, samt i rågbrödsbagerierna resp. 10.4 och 56.0 %).

Och för qvinnorna eger en jämförelsevis mycket ringa och oregelbunden uppflyttning till högre lönklass rum vid stigande yrkesålder. Oafsedt att enstaka arbeterskor — i regeln förestånderskor, äfven om de icke så kallas — i de högsta yrkesåldrarna ryckt upp och bibehållit sig i den för qvinliga arbetare högsta lönklassen (800—1,000 kr.), hvilket vid det absoluta antalets litenhet kommer till uttryck i höga procenttal, är *kulmen* nådd redan i yrkesåldern 5—7 år; 26 % af hela antalet i denna yrkesåldersgrupp hafva en löneinkomst af minst 600 kronor, under det att i de tvenne närmast högre grupperna motsvarande procenttal äro resp. 23.2 och 21.4 %. Och enstaka fall af de relativt högsta lönerna förekomma redan i den yngsta yrkesåldersgruppen, hvilket naturligtvis står i sammanhang dermed, att många qvinnor inträda i yrket vid mognare ålder, efter att kanske redan i hemmet eller såsom tjenarinnor i en eller annan familj hafva förvärfvat skicklighet i bakning.

För de manliga arbetarne åter stiga lönerna afgjordt och i hög grad regelbundet med yrkesåldern; först i den äldsta yrkesåldersgruppen (med 30 år och deröfver i yrket) visa procenttalen någon, naturligtvis på en del arbetares minskade krafter och försämrade helsa beroende tillbakagång, men tala likväl om genomsnittligt högre löner än i alla grupper med mindre än 10 år i yrket. Siffrorna torde för öfrigt icke behöfva några kommentarier, lika litet som de siffror, hvilka å tabellen visa ifrågavarande förhållanden särskildt i Stockholm vid första undersökningen, i Stockholm vid andra undersökningen, samt i landsorten.

Vid de i det föregående meddelade beräkningarne af arbetarnes årsinkomst af yrkesarbetet har antagits, att detta arbete försiggått oafbrutet eller åtminstone utan någon minskning i den betingade arbetslönen pr vecka. För det stora flertalet af arbetarne — särskildt de qvinliga — öfverensstämmer detta antagande med verkligheten. Men *arbetslöshet* och deraf vållad minskning eller förlust af löneinkomsten är dock en faktor, med hvilken äfven i detta yrke måste räknas. Det finnes en ingalunda obetydlig kontingent af manliga bageriarbetare, som — väl ofta nog, men icke alltid, hufvudsakligen genom eget förvållande — snart sagdt regelbundet under en större del af året saknar stadigt arbete i yrket, men vid tider af brådska eller vid tillfälligt förhinder (genom sjukdom, olycksfall och dyl.) för mera fast anställda yrkes-kamrater, inkallas att fylla luckor i bageriernas arbetsbehof. Flera försök, som i början af undersökningen gjordes, att genom arbetarnes platsanskaffningsbyrå i Stockholm erhålla närmare kännedom om denna afdelning af »den industriella reservarmén», ledde ej till åsyftadt resultat, och sannolikt har endast ett mindretal af dessa mera regelbundet arbetslösa påträffats vid undersökningen. Men af de redovisade arbetarne hafva 490 manliga och 33 qvinliga = resp. 21.7 och 5.4 % af hela antalet, jakande besvarat frågan om arbetslöshet under året närmast före undersökningen; och på deras uppgifter grundar sig **tab. 22, Arbetslösa under året 1896.**

De manliga arbetarna hafva äfven här fördelats efter arbetsorten (Stockholms stad och de 24 länen, samt, särskilda från dessa, städerna Göteborg och Malmö), men märkas bör, att arbetslösheten icke alltid egt rum på samma ort, utan fastmer arbetare stundom just på grund af arbetslösheten sökt och erhållit plats på annan ort, eller tvärtom; »platsombyte» har, såsom tabellen visar, i nära fjerdelen — 24.3 % — af fallen uppgifvits såsom arbetslöshetens orsak. Den oftast — till 28.2 % af fallen — angifna orsaken är »brist på arbete hos arbetsgifvaren»; i en del af dessa fall har äfven uppgifvits orsaken till denna arbetsbrist, t. ex. att arbetsgifvaren kommit på obestånd eller aflidit under året.

För öfrigt har såsom orsak till de manliga arbetarnas arbetslöshet uppgifvits: till 10.8 % af fallen »eget beslut» (strejk eller missnöje med löneförhållanden, för lång arbetstid o. d.); till 21.4 % sjukdom eller olycksfall samt till 2.4 % »exercis» eller värnepligt; till återstående 12.9 % af fallen har ingen bestämd orsak uppgifvits.

Hvad särskildt angår olycksfallen, voro dessa till antalet 43, hvaribland 30 fall af mestadels snart öfvergående finger-, hand-, ben- och fotskador och för öfrigt 3 fall af blodförgiftning, 1 »fall genom hissöppning» och 1 »fall utför trappa», 4 brännskador samt 1 fall af förflytning, 1 »klämning af bröstet», 1 »genom fall orsakad skada å lungorna» och 1 af ej angifven beskaffenhet. För den del af år 1897, som förflutit före undersökningen, hafva af arbetarna omnämnts 19 olycksfall (af hvilka 10 i Stockholm och 9 i landsorten), af temligen liknande beskaffenhet som de under år 1896 inträffade.

Blott en qvinlig arbetare har uppgifvit ett olycksfall (fingerskada) såsom orsak till arbetslöshet.

Den sammanlagda tidslängden af arbetslösheten under året 1896 enligt de å tabellen sammanfattade uppgifterna uppgår, enligt approximativ beräkning, till omkring 36,000 dagar för de manliga och mindre än 2,000 dagar för de qvinliga arbetarne, hvilket gör i medeltal för hvarje af arbetslösheten drabbad bland de förra ungefär 73 och bland de senare 60 dagar, eller 16 dagar pr man och 3 dagar pr kvinna bland samtliga i undersökningen redovisade arbetare.

På frågan om *inkomst under arbetslösheten* har mestadels icke lemnats något svar; och af de afgifna svaren äro de flesta temligen obestämda. Så mycket torde dock med säkerhet af dem framgå, att hvad under arbetslöshet kan förvärfvas, t. ex. genom »hjelparbete» inom yrket eller tillfälligt arbete i något annat yrke, eller som erhålles i understöd, mestadels af kamrater, i regeln vida understiger den förlorade arbetsinkomsten. — I ett mindretal fall af arbetslöshet till följd af olycksfall i yrket har omtalats ersättning på grund af försäkring eller direkt af arbetsgifvaren.

Angående sina **bostadsförhållanden** hafva vid pass 98 % af alla i undersökningen hörda arbetare lemnat uppgifter, hvilka blifvit sammanfattade å **tab. 23**. Arbetarne, såväl de manliga som de qvinliga, hafva der blifvit indelade i 5 grupper: grupp 1: hos föräldrar boende; grupp 2: hyresgäster i första hand (till hvilken grupp äfven förts de 10 arbetare, hvilka uppgifvit sig hafva »egen bostad» eller bo »i eget hus»); grupp 3: hyresgäster i andra hand; grupp 4: inneboende, samt grupp 5: hos arbetsgifvaren boende.

Af 2,126 manliga arbetare i hela riket (d. v. s. Stockholm vid andra undersökningen och landsorten), tillhörde 3.5 % gruppen 1; 21.6 % gruppen 2; 14.9 % gruppen 3; 8.1 % gruppen 4 samt 51.9 % gruppen 5.

Det relativa antalet arbetare i de olika grupperna framgår vidare af följande tabellariska sammanställning:

	Manliga arbetare tillhörande gruppen					Qvinliga arbetare tillhörande gruppen				
	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.
i Stockholm (1).....	0.5	11.9	1.2	0.7	85.7	6.3	13.9	0.0	18.4	61.4
» Stockholm (2).....	3.2	30.5	38.7	13.4	14.2	6.0	13.0	5.4	20.5	55.1
» landsorten	3.6	17.9	4.9	5.9	67.7	2.0	1.5	0.0	0.5	96.0
särskildt i Göteborgs stad...	1.3	40.5	21.6	12.4	24.2	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0
» » Malmö » ...	13.3	42.5	10.8	21.7	11.7	6.7	0.0	0.0	0.0	93.3

Fogas här till, att antalet hyresgäster i första hand utgjorde i Östergötlands län 38.5 %; i Malmöhus län utom Malmö 21.0 %, i Södermanlands län 20.0 % och i den öfriga landsorten endast 9.3 %; vidare att i Södermanlands län 18.2 % och i Malmöhus län utom Malmö 17.5 %, men i den öfriga landsorten mindre än 1 % (9 personer fördelade på 6 län) voro »inneboende»; slutligen att endast i ett län (Örebro) antalet »hos föräldrar boende» öfversteg 10 %; så torde härmed de mest framträdande dragen af de manliga arbetarnas bostadsförhållanden enligt tab. 20

vara påpekade. Hvad angår de qvinliga arbetarne visar en blick på tabellen att, utom i Stockholms stad, i de Skånska länen och i Kalmar län, endast i två enstaka fall en qvinlig arbetska bodde såsom hyresgäst, och att för öfrigt alla hade fri bostad hos arbetsgifvaren.

På tabellen äro arbetarne inom hvardera af de 5 grupperna vidare fördelade i *åldersgrupper* samt, hvad angår antalet för hela riket, äfven i *ogifta* och *gifta* (inberäknade enklingar och enkor). Bland de hos föräldrar boende fanns endast en gift man. Bland hyresgästerna i första hand var föga mer än $\frac{1}{3}$ af hela antalet ogifta, under det att af hyresgästerna i andra hand mer än 92 %, af de inneboende nära 95 %, samt af de hos arbetsgifvarne boende vid pass 90 % tillhörde samma kategori. Civilståndens olika bostadsförhållanden kunna äfven uttryckas så, att af hela antalet gifta (inberäknadt enklingar och enkor) tillhörde gruppen

hyresgäster i första hand:	af de manliga	72.6,	af de qvinliga	70.6 %
hos arbetsgifvare boende:	» » »	20.6,	» » »	11.75 »
hyresgäster i andra hand:	» » »	4.8,	» » »	11.75 »
inneboende:	» » »	1.8,	» » »	5.9 »
hos föräldrar boende:	» » »	0.2,	» » »	0.0 ».

I den sistnämnda gruppen voro i hela riket vid pass $\frac{1}{3}$ af hela antalet, men i Stockholm vid andra undersökningen endast 3 af 18, som uppgifvit sin ålder (vid första undersökningen 2 af 3), under 18 år. Inom de öfriga grupperna visa sig åldersförhållandena i Stockholm vid andra undersökningen mindre afvikande från landsortens. Procenttalen äro här för arbetare under 30 år i gruppen 2: Stockholm 29.2, landsorten 28.5; i gruppen 3: Stockholm 76.2, landsorten 75.4; i gruppen 4: Stockholm 70.6 och landsorten 81.7. Af de manliga arbetarna med känd ålder inom gruppen 5 voro under 18 år: i Stockholm 30.6 %, i landsorten 21.1 %; 18—30 år: i Stockholm 52.9 %, i landsorten 57.8 %; samt 30 år och deröfver: i Stockholm 16.5, i landsorten 21.1 %.

De qvinliga arbetarnas åldersförhållanden äro för hela riket: af de hos föräldrar boende: 10.5 % under och 89.5 öfver 18 år; inom grupperna 2, 3 och 4 resp. 30, 80 och 72.5 % under 30 år, de öfriga 30 år och deröfver; samt i gruppen 5: 5.4 % under 18 år 74.2 % 18—30 år, samt 20.4 % 30 år och deröfver. De motsvarande procenttalen för Stockholm äro icke anmärkningsvärdt afvikande.

För några objektiva bostadsförhållanden, som icke kommit till uttryck i denna eller någon annan tabell, skall här, på grund af de afgifna svaren, i korthet redogöras.

Det förekommer stundom att arbetare, som hafva annan egentlig bostad, likväl hafva en bestämd *sofplats inom bageriegendomen*. Enligt arbetarnes uppgifter var detta fallet för 46 manliga arbetare i landsorten, 75 i Stockholm vid andra samt 60 i Stockholm vid första undersökningen.

Af undersökarne på de olika orterna hafva uppgifter lemnats rörande *antalet boende* i sammanlagt 644 rum inom hela riket (d. v. s. Stockholm vid andra under-

sökningen och landsorten) samt dessutom om samma förhållanden i 128 rum vid första Stockholmsundersökningen. På grund af dessa uppgifter lemnas här följande tabellariska sammanställningar.

Boende arbetare	Stockholm (första under- sökningen)		Stockholm (andra under- sökningen)		Göteborg		Malmö		Öfriga lands- orten	
	rum	per- soner	rum	per- soner	rum	per- soner	rum	per- soner	rum	per- soner
A. Manliga.										
1 per rum.....	6	6	6	6	—	—	2	2	80	80
2 » »	13	26	13	26	1	2	7	14	138	276
3 » »	32	96	12	36	1	3	11	33	96	288
4 » »	28	112	3	12	2	8	2	8	44	176
5 » »	19	95	1	5	1	5	—	—	24	120
6 » »	15	90	2	12	—	—	—	—	6	36
7 » »	5	35	—	—	1	7	—	—	6	42
8 » »	9	72	1	8	—	—	—	—	3	24
9 » »	2	18	—	—	—	—	—	—	—	—
11 » »	1	11	—	—	—	—	—	—	—	—
12 » »	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	131	573	38	103	6	25	12	27	397	1,042
B. Qvinliga.										
1 per rum.....	6	6	6	6	2	2	2	2	6	6
2 » »	17	34	21	42	24	48	3	6	17	34
3 » »	11	33	10	30	17	51	—	—	11	33
4 » »	12	48	10	40	8	32	2	8	12	48
5 » »	1	5	1	5	4	20	—	—	1	5
6 » »	—	—	—	—	5	30	—	—	—	—
7 » »	—	—	—	—	2	14	—	—	—	—
8 » »	—	—	—	—	1	8	—	—	—	—
Summa	47	126	48	123	63	205	7	16	47	126

Enligt ofvanstående siffror blifva medeltalen af boende pr rum:

i Stockholm (2)	2.8 män; 2.6 qvinnor; personer 2.7
» Göteborg	4.2 » 3.3 » » 3.3
» Malmö	2.25 » 2.3 » » 2.3
» öfriga landsorten	2.6 » 2.9 » » 2.7
» hela riket	2.6 män; 2.8 qvinnor; personer 2.7
» Stockholm (1)	4.4 » 2.7 » » 3.9

¹ Ej inberäknadt ett fall, då en föreståndare hade för sig och sin familj, tillsamman 6 personer, fri bostad, bestående af 2 rum och kök. På tabell 20 har personen i fråga registrerats bland hyresgäster i första hand.

I ögonen fallande är det relativt stora antalet rum med mer än 4 personer boende i rummet vid första undersökningen i Stockholm, särskildt för de manliga, samt i Göteborg, särskildt för de qvinliga arbetarna. Likaledes påtaglig är den stora förbättring, som inträdt i Stockholm efter kost- och logissystemets afskaffande vid de flesta bagerier, i det att endast enstaka fall af kasernartade bostadsförhållanden visade sig vid den andra undersökningen derstädes.

Anmärkas bör, att i ofvanstående siffror ingår ett antal personer, som voro, icke i bageriundersökningen redovisade arbetare, utan antingen arbetare, som, ehuru tillfrågade, ej lemnat uppgifter, eller som, i likhet med utkörare, bodbiträden och egentliga tjenstehjon hos bageriidkare, ej af undersökningen omfattats, eller ock bageriidkaren sjelf eller medlemmar af hans (hennes) familj. Särskildt torde icke så få qvinliga bageriidkare hafva medräknats, ehuru detta endast undantagsvis bestämdt omnämnts i undersökarnes uppgifter. Det här sagda gäller äfven angående siffrorna för antalet personer i nästföljande redogörelse samt å tabellerna 23—25.

Tab. 24 sammanfattar **arbetarnes omdömen om kosten och bostaden hos arbetsgifvaren**. Sammanräknas summorna för andra Stockholmsundersökningen och för landsorten, blir summan för hela riket af dem, som hos arbetsgifvaren åtnjuta *fri kost*, 1,588, hvaraf 1,147 manliga och 441 qvinliga; af de manliga kosttagarne hafva 1,070 = 93.3 % och af de qvinliga 407 = 92.3 % afgifvit något af omdömena a = god, b = temligen god, c = klen och d = mycket dålig. Af samtliga dessa omdömen äro 74.3 % a, 22.5 %, b, 2.7 % c och 0.5 % d. Procenttalen särskildt för Stockholm äro: 74.6 a; 21.8 b, 3.6 c, och 0.0 d — hvarvid dock bör märkas, att omdömena afgifvits af endast 55 bland de 86 manliga arbetare, som vid andra undersökningen befunnos hafva fri kost, hvadan nog är möjligt att belåtenheten bland kosttagarne — till större delen yngre personer — icke var fullt så allmän, som de anförda procenttalen synas visa. I alla händelser torde dock de flesta nuvarande, relativt mycket fåtaliga kosttagarne vara mera nöjda med kosten, än de i första Stockholmsundersökningen hörda manliga arbetarne voro. Bland dessa, 549 till antalet, afgåfvo 483 eller 88 % bestämda omdömen; af dessa voro endast 43.3 % a, 30.6 % b, 23.6 % c, samt 2.5 % d; och enligt hvad undersökare här i Stockholm haft tillfälle att personligen erfara angående kosthållet hos en del arbetsgifvare i hufvudstaden, torde de relativt talrika ogynsamma omdömena (c och d) i första Stockholmsundersökningen nog ofta haft skäl för sig.

Bland de qvinliga arbetarne förekommer det relativt vida oftare än bland de manliga, att de icke hafva fri kost, äfven om de hafva fri bostad hos arbetsgifvaren. Af qvinliga kosttagare hafva afgifvits i hela riket 92.6 % a-, 5.7 % b-, 1.7 % c- (0.0 d-) omdömen. I andra Stockholmsundersökningen afgåfvos 96.2 % a- och 3.8 % b- omdömen, men härvid gäller samma anmärkning som angående de manliga kosttagarnes omdömen i samma undersökning. I första Stockholmsundersökningen voro procenttalen 81.1 % a, 7.5 % b, samt 10.4 % c. 8 af 75 qvinliga arbetare afgåfvo vid denna undersökning intet bestämdt omdöme.

Af de 1,103 och 442 qvinliga, tillsamman 1,595 arbetare i hela riket, hvilka hade *fri bostad* hos arbetsgifvaren, hafva 93.4 % — af de manliga 96.1 % och af de qvinliga 91.5 % — afgifvit bestämda omdömen; och af dessa äro 59.3 % a, 29.6 % b, 7.5 % c och 3.6 % d. Bland de manliga arbetarnes omdömen äro 52.8 % a, 32.9 % b, 9.7 % c och 4.6 % d; samt af de qvinliga arbetarnas 74.2 % a, 21.8 % b, 2.4 % c och 1.6 % d. Likasom i fråga om kosten, ehuru icke i så hög grad, äro äfven här, i fråga om bostaden, de omdömen, som angifva full belåtenhet, relativt vida talrikare bland de qvinliga än bland de manliga arbetarnes.

Hvad särskildt angår Stockholms stad, äro i motsats till omdömena om kosten, de vid andra undersökningen om bostaden afgifna i det hela ännu mindre gynsamma, än omdömena härom från den första undersökningen. Vid denna afgäfvos nemligen:

Af manliga arbetare: 45.5 % a, 37.4 % b, 14.1 % c, 3.0 % d;
 » qvinliga » : 89.9 » », 6.7 » », 3.4 » », — » »;

men vid andra undersökningen:

Af manliga arbetare: 38.25 % a, 38.25 % b, 10.3 % c, 13.2 % d;
 » qvinliga » : 89.9 » », 6.7 » », 3.4 » », — » ».

Det bland arbetarne temligen allmänt utbredda missnöjet med kost- och logissystemet har i många fall åtminstone delvis framkallats af bostadens beskaffenhet. Att denna verkligen alltför ofta icke motsvarat fullt berättigade och ganska blygsamma anspråk, skall framgå äfven af *undersökarnes* å följande tabeller 25—28 sammanfattade uppgifter och omdömen.

Uppgifterna om **de af arbetsgifvarne upplätta arbetslokalernas kubik-innehåll**, hvilka sammanfattats i **tab. 25**, hafva lemnats antingen af de personer, åt hvilka helsovårds- eller kommunalnämnder lemnat uppdraget att undersöka och afgifva omdömen om bageriernas arbets- och bostadslokaler, eller ock, såsom särskildt i Stockholm, af Kommerskollegii platsombud. Uppmätning af bostadslokaler har företagits i 94.1 % (574 af 610) af de bagerier i hvilka anträffats arbetare med fri bostad upplåten af arbetsgifvaren, och i 92.6 % (714 af 771) af de sålunda upplätta rummen. I femton bagerier har dock ett eller annat af arbetare bebodt rum icke blifvit uppmätt.

I de uppmätta rummen bodde 1,409 eller 88.3 % af de 1,595 arbetare, som enligt tab. 23 hade fri bostad hos arbetsgifvare i Stockholm vid andra undersökningen och i landsorten; motsvarande procenttal för första Stockholmsundersökningen är 97.1.

Procenttalen äro för dem som i sina bostäder hos arbetsgifvaren hade ett kubikutrymme af:

under 5 m³ 5—7 m³ 7—10 m³ 10—15 m³ 15—20 m³ 20 m³ och deröfver

A. för de manliga arbetarne:

i Stockholm vid andra

undersökningen.....	—	7.1	29.8	15.5	15.5	32.1
» landsorten	6.3	13.7	27.2	28.5	12.0	12.3
» hela riket	5.8	13.1	27.4	27.4	12.3	14.0
» Stockholm vid första undersökningen.....	1.7	18.7	38.4	32.5	7.5	1.2

B. för de qvinliga arbetarne:

i Stockholm vid andra

undersökningen.....	—	—	13.2	18.7	41.7	26.4
» Göteborg	4.1	14.5	20.3	34.9	15.7	10.5
» öfriga landsorten	—	1.9	24.2	39.5	18.5	15.9
» hela riket	1.7	6.7	20.2	38.1	17.4	15.9
» Stockholm vid första undersökningen.....	—	3.3	22.8	40.2	18.5	15.2

Omkring halfva antalet af de manliga och mer än 20 % af de qvinliga arbetare, som bebodde de uppmätta lägenheterna, måste alltså nöja sig med ett luftutrymme under 10 kubikmeter pr sofbplats i boningsrummet; och 72 arbetare (65 manliga, 7 qvinliga) hade till sitt förfogande icke ens hälften af sistnämnda knappa luftutrymme.

Der »kost- och logissystemet» blifvit till väsentlig del afskaffadt, råda dock vanligen i detta afseende märkbart förbättrade förhållanden. Dock hade vid undersökningen i Malmö ännu 5 af 13 och i Göteborg 15 af 53 manliga arbetare hvardera mindre än 10 kub:mtr luftutrymme i bostadslokalen.

Å tab. 26 finnas sammanfattade undersökarnes omdömen om de af arbetsgifvarne upplättna arbetslokalernas rymlighet. Dessa omdömen hafva afgifvits angående 740 eller 96 % af de 771 rum, i hvilka vid undersökningen arbetare befunnos vara hos arbetsgifvaren boende. Nyssnämnda 740 rum tillhörde sammanräknadt 588 = 97.2 % af de 610 bageriföretag, i hvilka »logissystemet» tillämpades för samtliga eller någon del af arbetarna; och i dessa rum bodde vid tiden för undersökningen sammanräknadt 2,134 personer, till största delen i undersökningen redovisade, men derjemte ett mindre antal icke redovisade arbetare samt en och annan arbetsgifvare eller medlem af arbetsgifvarens familj.

Af samtliga afgifna omdömen om boningslokalernas rymlighet i de olika bagerierna äro 52 % a = tillfredsställande, 27.1 b = någorlunda tillfredsställande, samt 20.9 % c = icke tillfredsställande. Särskildt hafva i detta afseende såsom omdömen afgifvits:

i Stockholm	46.4 % a,	19.5 % b,	34.1 % c;
» Göteborg	85.5 » »,	12.9 » »,	1.6 » »;
» landsorten utom Göteborg	48.6 » »,	31.1 » »,	20.3 » ».

Angående de särskilda rummen hafva omdömena utfallit sålunda:

i Stockholm	46.7 a,	22.5 b,	30.8 c;
» Göteborg	85.7 »,	13.0 »,	1.3 »;
» landsorten utom Göteborg	49.7 »,	30.6 »,	19.7 »;
tillsamman	52.7 »,	26.8 »,	20.5 ».

Af ofvannämnda 2,134 personer bodde i rum, som erhållit de särskilda vitsorden:

i Stockholm	37.9 a,	27.0 b,	35.1 c;
» Göteborg	85.5 »,	12.9 »,	1.6 »;
» landsorten utom Göteborg	43.8 »,	31.3 »,	24.9 »;
tillsamman	46.9 »,	27.8 »,	25.3 ».

Angående omdömena från Göteborg gäller, i ännu högre grad, hvad i det föregående (t. ex. sid. 24) blifvit sagdt angående omdömena rörande arbetslokalerna i samma stad. Deras öfverdrifna optimism framgår med påtaglig tydlighet af en jemförelse med de objektiva uppgifterna å tab. 25 angående boningslokalernas kubikinnehåll.

Enligt dessa hade nemligen endast ungefär 13.6 % af rummen ett kubikinnehåll pr sofplats af 20 kub:mtr och deröfver, och i 31.8 % af rummen hade de i dem boende ett luftutrymme understigande 10 kub:mtr pr person. Hade undersökarne i Göteborg haft så stränga fordringar, som t. ex. de i Blekinge län tillämpade, skulle Göteborg i detta afseende kommit i det hela föga högre än nyssnämnda län, hvars siffror å tabellen visa det ogynsammaste förhållandet, eller att af 96 personer endast 16 hade med afseende på rymligheten fullt tillfredsställande, 14 någorlunda tillfredsställande, och 66 icke tillfredsställande boningsrum hos arbetsgifvaren.

Med afseende på **bostadslokalernas snygghet** hafva enligt **tab. 27** afgifvits omdömen angående 96.7 % af de ifrågavarande bagerierna och 96.2 % af de upplåtna boningsrummen; och utgjorde antalet af de i dessa rum boende personer 2,140. Procenttalen för de olika omdömena i detta afseende angående bagerierna äro:

i Stockholm	63.2 % a,	25.9 % b,	10.9 % c;
» Göteborg	96.8 » »,	3.2 » »,	— » »;
» landsorten utom Göteborg	48.0 » »,	38.7 » »,	13.3 » »;
tillsamman	55.9 » »,	32.6 » »,	11.5 » ».

För de särskilda rummen äro omdömenas procenttal:

i Stockholm	68.1 % a,	24.2 % b,	7.7 % c;
» Göteborg	96.8 » »,	3.2 » »,	— » »;
» landsorten utom Göteborg	50.1 » »,	37.1 » »,	12.8 » »;
tillsamman	59.4 » »,	30.3 » »,	10.3 » ».

Följande siffror angifva, huru många procent af ofvannämnda 2,140 personer bodde i rum, som erhållit de särskilda vitsorden:

i Stockholm	66.5 % a,	26.7 % b,	6.8 % c;
» Göteborg.....	98.8 » »,	1.2 » »,	— » »;
» landsorten utom Göteborg	48.9 » »,	36.6 » »,	14.5 » »;
tillsamman	60.0 » »,	29.5 » »,	10.5 » ».

I motsats till förhållandet med *rymligheten*, hafva omdömena här utfallit i det hela fördelaktigare i hufvudstaden än i landsorten, äfven om i denna medräknas Göteborg, i hvilket fall af rummen i landsorten 56.6 % erhållit vitsordet a, 32.3 % b samt 11.1 % c. Att omdömena från Göteborg äfven här äro öfverdrifvet gynsamma, torde svårigen kunna betvivlas, ehuru väl de dervarande boningsrum, som undertecknad haft tillfälle att personligen skärskåda, onekligen i allmänhet med afseende på snyggheten stodo öfver flertalet af dem jag sett i Stockholm och på några ställen i landsorten.

Relativt sämst hafva dessa omdömen utfallit i Malmö och i Visby; men någon rättvis jämförelse mellan förhållandena på olika orter är naturligtvis icke möjlig, enär undersökningen är verkställd af så många olika personer. Säkert torde dock vara, att åtminstone i alla de fall, der omdömet »icke tillfredsställande» afgifvits, stor osnygghet varit rådande, och sannolikt betecknar omdömet »någorlunda tillfredsställande» i rätt många fall, att snyggheten icke motsvarade ganska måttliga anspråk. Särskildt gäller detta manliga arbetares bostäder. Ett ganska allmänt missförhållande är, att sänglinnet ombytes alltför sällan, samt att tvättställ och andra anordningar för den personliga renligheten saknas eller finnas endast i otillräckligt antal. I de flesta fall uppgafs väl af arbetsgifvaren, att sänglinne ombyttes åtminstone en gång i månaden, men riktigheten af denna uppgift kunde ibland på goda grunder betvivlas; arbetarne uppgäfvo ock på flera ställen, att lakanen ombyttes hvar tredje månad eller ännu mera sällan. Att äfven skurning af golfven temligen sällan förekommer, är ett just icke sällsynt förhållande. Blott ett fåtal exempel å de missförhållanden som enligt undersökarens särskilda anmärkningar i en del fall motiverat omdömet »mindre tillfredsställande» torde få anföras. »I arbetarnes bostad rädde stor osnygghet; inga bord eller stolar funnos, ej heller tvättställ; arbetskläderna lägo kringspidda på golfven»; emellertid hade dock — »för väggohyran för några veckor sedan svafvats». Om ett annat ställe heter det, att »i bostaden finnes hvarken bord, stolar, nattkärl, handfat eller handdukar, och ingen ordentlig lampa utan endast ljusstumpar». I ett par fall hafva arbetare, som lidit af exem, uppgifvit sig hafva fått sjukdomen derigenom, att de på en nytillträdd plats måst lägga sig i säng, som ej blifvit rengjord, och utan att ens sänglinnet blifvit ombytt, oaktadt företrädaren hade sådan smittosam sjukdom.

Om de af arbetsgifvarne upplåtna boningslokalernas sundhet hafva undersökarna afgifvit omdömen angående 98.3 % af de upplåtna rummen, till-

hörande 96.1 % af de bageriföretag, vid hvilka någon tillämpning af logissystemet förekom; och i dessa rum bodde sammanräknadt 2,123 personer. Procenttalen för de olika omdömena angående bagerierna ställa sig enligt siffrorna å **tab. 28** sålunda:

i Stockholm	28.4 % a,	12.4 % b,	59.2 % c;
» Göteborg ..	88.7 » »,	11.3 » »,	— » »;
» landsorten utom Göteborg	<u>42.6 » »,</u>	<u>36.9 » »,</u>	<u>20.5 » »;</u>
tillsamman	44.9 » »,	29.6 » »,	25.5 » ».

För de olika omdömena angående rummen äro procenttalen:

i Stockholm	34.3 % a,	10.5 % b,	55.2 % c;
» Göteborg	88.3 » »,	11.7 » »,	— » »;
» landsorten utom Göteborg	<u>44.6 » »,</u>	<u>35.0 » »,</u>	<u>20.4 » »;</u>
tillsamman	46.6 » »,	26.6 » »,	26.8 » ».

Af ofvannämnda 2,123 personer bodde nedanstående procent i rum som erhållit de olika vitsorden (a, b, c):

i Stockholm	32.9 % a,	8.9 % b,	58.2 % c;
» Göteborg	89.6 » »,	10.4 » »,	— » »;
» landsorten utom Göteborg	<u>42.2 » »,</u>	<u>35.9 » »,</u>	<u>21.9 » »;</u>
tillsamman	45.0 » »,	24.8 » »,	30.2 » ».

I fråga om boningslokalernas sundhet äro de ogynsamma omdömena relativt talrikast i Blekinge län, der icke mindre än 17 bageriers bostadslokaler betecknats såsom icke tillfredsställande, under det att vitsordet någorlunda tillfredsställande tilldelats 9, och endast 2 bageriers bostadslokaler blifvit vitsordade såsom fullt tillfredsställande. Deremot äro vitsorden från Göteborg äfven i detta afseende synnerligen gynsamma, men utan tvifvel öfverdrifvet optimistiska i ännu flera fall än omdömena angående såväl snyggheten som rymligheten. Särskildt må såsom ett på boningslokalernas sundhet menligt inverkan och derstädes i synnerhet i de smärre bagerierna med qvinliga arbetare relativt ofta förekommande missförhållande framhållas, att arbets- och bostadslokalen ligga omedelbart bredvid hvarandra, med stundtals eller kanske dygnet om öppen dörr dem emellan, så att luften i bostadslokalen blir ungefär densamma som i sjelfva bageriet. Sjelfklart är, att icke ens den mest sorgfälliga renlighet kan anses fullt råda bot härför, vare sig från den brödköpande allmänhetens eller från de så boende personernas synpunkt. Missförhållanden af denna art förekomma emellertid på åtskilliga ställen och i flera fall har af undersökaren uttryckligen anmärkts, att det ogynsamma omdömet om såväl arbets- som bostadslokalen deraf motiverats.

Några exempel på undersökares anmärkningar om sundhetsvidriga missförhållanden i undersökta bageriers bostadslokaler torde här få anföras:

»Enligt arbetsgifvaren 3 personer i ett kök, men två af dem bodde faktiskt i en afbalkad skrub, utan fönster eller dörr, bredvid köket; bädd af lumpor utan

lakan. Vid ett senare besök hade ynglingarna fått sin sofplats på plankor i sjelfva bageriet.»

»3 manliga arbetare bodde i ett rum, hvars enda fönster vette åt en uppslagsvind och var nästan täckt af mjölsäckar. Smutsigt sänglinne, dålig luft, tegelgolf, hvarur en sten borttagits för att värme skulle tränga upp från den i rummet midt inunder belägna bakugnen.»

»2 manliga arbetare bodde sommartiden i en vindsskrubb, på vintern i sjelfva arbetslokalen.»

»Arbetsgifverskan och 3 qvinliga bageribiträden bodde i ett rum med 2 sängar; öppen dörr till bageriet.»

»8 manliga arbetare bodde i ett rum af omkring 35 kub:mters rymd med blott ett fönster, åt en osnygg gård, och den enda dörren direkt ledande till sjelfva bagerilokalen.» (Detta fall förekom vid första Stockholmsundersökningen.)

Angående det å **tab. 29** framställda numeriska förhållandet mellan **sängar och sofplatser i de af arbetsgifvarne upplåtna arbetslokalerna** gjordes vid andra Stockholmsundersökningen anteckningar endast i de bagerier, som ej blifvit redan vid den första i detta afseende undersökta; och befunnos i dessa fall alla manliga och 22 af 25 fall qvinliga arbetare hafva ensam sängplats. Vid första undersökningen hade endast vid 46 bagerier hvarje hos arbetsgifvaren logerad arbetare ensam för sig en säng eller liggesoffa; bland dessa bagerier voro ett med 36 och ett med ända till 46 mans arbetsstyrka, inberäknadt drängar och utkörare. Deremot hade vid 14 bagerier ingen arbetare särskild sofplats, och bland dessa hade ett ända till 10 arbetare, två hvartdera 8, ett 6, ett 5, fem hvartdera 4 och två hvartdera 2 arbetare.

Det bästa procentförhållandet mellan sängar och sofplatser förekommer, enligt tabellen, i Vestmanlands län (90.5), det sämsta åter i Kristianstads län (60.0). Af slutsummorna framgår, att af alla dem, som bodde i de till bostäder för arbetarne upplåtna lägenheterna, icke mindre än 56.2 % — af männen 51.9 och af qvinnorna 67.6 — hade sina sofplatser så, att de måste dela bädd med en kamrat. Sämsta förhållandet i detta afseende visa siffrorna för männen i Gefleborgs län (68.7 %) och för qvinnorna i Malmöhus län (81.75, eller, om Malmö stad icke medräknas, 85.7 %).

I **tab. 30** redogöres för de svar, som $1,772 = 78.8$ % af de **manliga** arbetarne afgifvit på frågan om deras **aföningsvilkor i början af lärotiden**. Af de **qvinliga** arbetarne har frågan i de flesta fall besvarats så, att de icke haft någon egentlig lärotid och nästan från början haft samma aföningsvilkor som sedermera, åtminstone under de första åren af yrkesarbetet.

Siffrorna för de manliga lärlingar, som första tiden haft antingen endast fri kost utan fri bostad, eller ock endast penninglön, äro alltför små för att tillåta någon annan säker slutsats, än att systemet med uteslutande kontant afönning på sin höjd undantagsvis tillämpats före senaste årtiondet, samt att äfven endast

undantagsvis lärlingarne icke genast från början bott hos arbetsgifvaren. Af siffrorna för dem som haft både fri kost och fri bostad framgår deremot, att den kontanta aflöningen under århundradets senare hälft långsamt men temligen oafbrutet ökats. Att en lärling i början fått arbeta endast för föda och bostad, eller möjligen dessutom äfven nödortfoga kläder, har blifvit alltmer sällsynt; på 1880- och 1890-talet har detta förekommit endast i 6.3 % af de angifna fallen. En kontant lön af högst omkring 50 kronor årligen eller 1 krona pr vecka visar sig hafva varit regeln eller förekommit i mer än halfva antalet fall på 1850- och 1860-talet; redan på 1870-talet hade något mer än halfva antalet mer än 1 krona, på 1880-talet gäller detta om cirka 60 %, på 1890-talet om mer än 70 % — äfven om man antager att de uppgifter, som tala om en veckoaflöning af mer än 6 kronor jemte kost och logis, icke haft afseende på den allra första lärotiden.

Hvad angår **lärotidens längd**, kunna just inga synnerligen säkra slutsatser dragas af siffrorna å **tab. 31**. Af de manliga arbetarne i hvetebrödsbagerierna hafva nemligen endast vid pass 50 %, och af dem i rågrödsbagerier 44 %, såsom svar uppgifvit en bestämd årssiffra; af de öfriga har flertalet svarat, att lärotiden var »obestämd» eller »ej afslutad». Emellertid synes af de afgifna formelt »bestämda» svaren framgå, att någon sådan *egentlig* lärotid, som förr eller senare finner sin afslutning genom ett prof, ledande till lärlingens upphöjelse till »gesäll», under de senaste årtiondena blifvit alltmera sällsynt. Af de arbetare, som börjat »lära» i yrket på 1850-talet eller ännu tidigare, hafva 58 — i hvetebrödsbagerier 50 och i rågrödsbagerier 8 — eller 85.3 % angifvit lärotidens längd till högst 7 år, och 42 = 61.8 % till högst 5 år. Motsvarande procenttal äro sedan: på 1860-talet 65.0 och 51.4; på 1870-talet 66.7 och 50.1; på 1880-talet 59.0 och 42.4; samt på 1890-talet endast 16.4 och 13.8 %. Men en *egentlig* lärotid, öfverstigande 5 år, torde vara ganska sällsynt, och att en sådan varar längre än 7 år, förekommer säkerligen endast undantagsvis, hvadan torde kunna antagas, att åtminstone i ett lika stort antal fall som der lärotidens längd uppgifvits hafva öfverstigit 7 år, härmed endast menats, att arbetaren i fråga icke förr avancerat till någon högre specialitet utan fortfarande varit »hjelpare», »sättare», el. dyl.. Emellertid förekomma ännu inom bageriyrket gesällprof, som dock afläggas endast inför handtverks- och industriföreningar och således endast på ort, der sektion af sådan förening finnes.

Frågan N:o 21 å formuläret A har endast i ett ringa antal fall och i flertalet af dessa sannolikt ganska ofullständigt besvarats af arbetsgifvarne. Åtskilliga bageriiddkare hafva deremot uttryckligen — skriftligen eller muntligen — förklarat sig icke vara i stånd att lemna de begärda upplysningarne i detta afseende, och angifvit såsom skäl härtill, att de »icke fört anteckningar öfver arbetarne» eller att »flertalet af bageriarbetarne qvarstannar i allmänhet i arbetet endast kortare tider» o. s. v. Frågan är emellertid delvis besvarad genom de å **tab. 32** under rubriken **Tid hos arbetsgifvaren** sammanfattade svar, som arbetarne afgifvit

på C-formulärets fråga N:o 2, mom. f), om år och månad, då hvar och en blef anställd hos nuvarande arbetsgifvaren. Hithörande uppgifter hafva lemnats af vid pass 96 % af de 2,260 manliga och 90.5 % af de 612 qvinliga arbetare, som enligt tab. 1 blifvit i undersökningen redovisade. De följande siffrorna angifva, huru många procent af de manliga (m.) eller qvinliga (qv.) arbetarne i Stockholm, landsorten och hela riket (här = Stockholm vid båda undersökningarne — med undvikande af dubbelräkning — samt landsorten), vid undersökningstillfället varit anställda hos dåvarande arbetsgifvaren under den i början af samma rad angifna tidslängden.

Efterföljande % af arbetarne hafva haft anställning hos arbetsgifvaren:	Stockholm		Landsorten		Hela riket	
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
högst 3 månader	21.8	19.3	22.9	13.0	22.5	15.2
3 månader—1 år	31.8	28.6	28.5	39.0	29.5	35.4
1—2 år	15.4	18.2	19.7	19.9	18.3	19.3
2—5 »	15.4	17.7	16.9	17.4	16.4	17.5
5—10 »	12.0	12.0	7.8	7.7	9.2	9.2
10—20 »	3.5	3.7	3.0	2.2	3.2	2.7
Öfver 20 år	0.1	0.5	1.2	0.8	0.9	0.7

Dessa siffror bekräfta väl i viss mån nyss anförda uttalande om talrikheten af mycket korta arbetsförhållanden. Såväl i landsorten som i Stockholm hade mer än halfva antalet af arbetarne icke varit mer än högst ett år — de flesta af dessa mindre än 6 månader — hos arbetsgifvaren, och intet skäl finnes veterligen för ett antagande, att detta skulle till någon väsentligare del bero på tillfällig ökning af bageriyrkets arbetsstock just under senare hälften af 1896 och början af 1897. Men siffrorna visa ock, att mer än åttondedelen af samtliga redovisade såväl manliga som qvinliga bageriarbetare haft anställning hos samme arbetsgifvare öfver 5 år, och att, märkligt nog, sådana fall äro talrikare i Stockholm än i landsorten betraktad såsom ett helt. Med afseende på långvarigheten af arbetsförhållandet mellan bageriidkaren och hans arbetare står dock utan jämförelse främst ett i Karlskrona beläget diversebageri, af hvars 10 — endast manliga — arbetare en varit der anställd öfver 31 år, fyra 26—27, två 22—23, en nära 20 $\frac{1}{2}$, en 19 $\frac{1}{2}$ och en — den yngste på stället — öfver 13 $\frac{1}{2}$ år.

Mellan dessa arbetare och arbetsgifvaren fanns *arbetskontrakt* — hvaraf naturligtvis icke följer, att denna omständighet till någon väsentlig del åstadkommit den ovanliga stabiliteten i arbetsförhållandena inom ifrågavarande bageri. Emellertid synas skriftliga arbetsaftal ganska sällan användas i bageriyrket. Inom hela riket hafva endast 40 bageriidkare med ja besvarat frågan om tillvaron af ett sådant kontrakt, i allmänhet utan att angifva huruvida svaret gälde om alla eller endast om en del af de hos dem anställda arbetarne.

Detsamma är förhållandet med de jakande svar, som af 105 arbetsgifvare i hela riket — 9 i Stockholm och 96 i landsorten afgifvits på frågan om *uppsägningstid*. Emellertid förekommer bland de i det föregående (s. 16—17) återgifna regler, som f. n. tillämpas i flertalet af åtminstone de större och medelstora bagerierna i Stockholm, en punkt om 8 dagars ömsesidig uppsägningstid; en sådan har ock stadgats vid liknande tidigare öfverenskommelser, som träffats mellan en del arbetsgifvare och arbetare i Göteborg och Malmö samt förmodligen äfven på några andra orter.

Enligt arbetarnes uppgifter hade inalles endast 68 manliga arbetare arbetskontrakt och 5 voro *städslade* af arbetsgifvaren på ett år; sannolikt afsågs väl ock i en del uppgifter om tillvaron af kontrakt helt enkelt städsel. 71 kvinnor hafva uppgifvit sig vara städslade — 55 på ett år, 12 på halfår och 4 på icke angifven tid. Dessutom hafva 268 män och 17 kvinnor i hela riket uppgifvit sig vara anställda med uppsägningstid, hvars längd af nyssnämnda 17 qvinliga arbetare (alla i Göteborg) uppgafs vara 14 dagar, men utgjorde 3 månader för tre, 2 månader för nio, 1 månad för elfva, 14 dagar för 36 samt åtta dagar eller en vecka för 208 (af hvilka 54 i Stockholm) af de manliga arbetarne.

Frågan om tillvaron af *arbetsreglemente* i bageriet har utom i enstaka undantagsfall besvarats med nej, hvilket torde få här i förbigående omnämnas, ehuru det väl endast indirekt står i sammanhang med nyssberörda frågor.

Frågan om *helsotillståndet* har besvarats af 2,060 manliga och 557 qvinliga eller något öfver 91 % af alla redovisade arbetare. De afgifna svaren hafva å **tab. 33** med rubriken **Helsotillstånd i olika åldrar** blifvit sammanställda med samma individers uppgifter om lefnadsåldern. Emedan de qvinliga arbetarnes sålunda erhållna svar väl måste anses vara allt för fåtaliga för att kunna lämpligen göras till föremål för särskilda procentberäkningar, anmärkes här till en början endast, att dessa svar äro, i det hela och för hvar och en af tabellens åldersgrupper utom den första och den sista, icke obetydligt gynsammare än de manliga arbetarnes, men hafva, på grund af sitt ringa antal, icke kunnat afsevärdt inverka på procenttalen i följande sammanställning.

Den fåtaliga gruppen af manliga arbetare i åldern »60 år och deröfver», hvilken grupp för öfrigt å tabellen visar gynsammare siffror än den närmast föregående, har här blifvit med denna sammanförd. Likaledes hafva de af endast 3 män och 1 kvinna lemnade uppgifterna om mycket dåligt helsotillstånd (vitsordet d) sammanförts med c-uppgifterna till en gemensam kategori: kient eller dåligt helsotillstånd.

Uppgifterna om godt (a), någorlunda godt (b), samt kient eller dåligt (c) helsotillstånd hafva afgifvits af följande procent af alla ifrågavarande arbetare i de olika åldrarna:

13—18 år			18—30 år			30—40 år			40—50 år			50 år och deröfver			Tillsamman		
a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
97.6	2.4	—	92.2	5.6	2.2	85.7	10.0	4.3	79.8	15.2	5.0	78.3	14.7	7.0	90.1	7.1	2.8

Dessa siffror vittna onekligen om ett jemförelsevis mycket godt helsotillstånd hos bagerinäringens personal.

Såsom motstycke må exempelvis få anföras, att vid den ett par år tidigare på föranstaltande af Lorénska stiftelsen verkställda undersökningen af de industriela arbeterskornas i Stockholm lefnads- och löneförhållanden, enligt de afgifna svaren af 1,209 arbeterskor (tillhörande några tiotal olika yrken) i åldern 20—30 år motsvarande procenttal voro 60.9, 14.1 och 25.0, och bland 301 arbeterskor i åldern 40—50 år förklarades helsotillståndet vara godt af endast 38.9 %, någorlunda godt af 14.6, samt kient eller mycket dåligt af 46.5 %. Men de i detta afseende skenbart så gynsamma siffrorna rörande bageriarbetarne berättiga förvisso icke till den omedelbara slutsatsen, att det sedan gammalt ju såsom ganska helsovidrigt ansedda och ännu alltjemnt synnerligen ansträngande bageriyrket numera blifvit för helsan ofarligt eller t. o. m. fördelaktigt, utan de bero nog företrädesvis derpå, att flertalet af de bageriarbetare, som börja blifva sjukliga och svaga, i hvilken ålder detta än må inträffa, med eller mot sin vilja lemna yrket och om möjligt söka sin utkomst genom någon mindre ansträngande sysselsättning. Tyvärr hafva dock förhållandena vid denna undersökning icke medgifvit att verkställa några specialundersökningar rörande nu antydda förhållande; och de afgifna svaren å frågorna om helsotillståndet och omsättningen i yrket äro icke af beskaffenhet att berättiga till vidtgående slutsatser eller bestämda påståenden.

I ett par afseenden tyckas dock hithörande förhållanden inom bageriyrket på senare tiden hafva väsentligen förbättrats. De enligt äldre uppgifter förr så vanliga yrkessjukdomarna »*bagareben*» (x-ben, genu valgum) och *plattfot* synas numera vara, om icke aldeles försvunna, åtminstone ganska sällsynta. Endast två fall af hvardera hafva i undersökningen angifvits, och om än undertecknad anser sig hafva personligen iakttagit en del fall, som med någon rätt skulle kunna hänföras till förstnämnda gamla yrkessjukdom, medgifves dock, att intet af dessa varit synnerligen utprägladt. Orsaken till förbättringen bör tvifvelsutan — såsom särskildt framhållits i den förut citerade berättelsen af sundhetsinspektören i Stockholm — sökas deri, att bageriarbetarne numera sällan inträda i yrket vid så tidig ålder, som förr var vanligt.

Äfven en annan yrkessjukdom, — den så kallade *bagareskabben* — torde vara stadd i aftagande, ehuru detta icke direkt framgår af följande siffror. Af de i undersökningen hörda hade, enligt egna uppgifter, nedanstående antal haft denna sjukdom under loppet af år:

	1897	1896	1895	1890—94	1880—89	ej upp- gifvet år	tillsam- man
manliga arbetare i Stockholm	10	15	16	18	11	6	76
» » » landsorten	3	4	2	9	10	3	31

Enär vid undersökningen i medeltal väl föga mer än hälften af år 1897 förflutit, skulle antalet fall af bageriskabb enligt dessa uppgifter hafva något ökat sedan föregående år. Men oafsedt afgangen af arbetare, torde dels uppgifterna rörande fallen under förflutna år hafva varit ännu mera ofullständiga, dels också en större del af de tidigare fallen hafva varit verklig »skabb», under det att, enligt flere läkares utsago, det numera ofta är lindrigare former af exem som gå under denna benämning.

Oberäknadt de ofvannämnda, hafva i undersökningen sammanräknadt 148 fall af olika sjukdomar blifvit omtalade — bland dessa endast 4 af qvinliga arbetare. Talrikast representerade äro lung- och strupåkommor (30 fall), reumatism och gikt (30 fall), bräck af olika slag (29), mag- och tarmkatarr samt »dålig mage» (15), hjertfel och njurlidande (12) samt ögonsjukdomar (9 fall). Men ifrågavarande uppgifter äro tvifvelsutant mycket ofullständiga, sannolikt beroende särskildt på den just i ett yrke, som ställer stora fordringar på helsa och krafter, hos arbetarne lätt förklarliga motviljan att omtala kroppsliga skröpligheter.

Tab. 34 visar, att af samtliga redovisade gifta arbetare 398 eller 14.9 % uppgifvit sig hafva **hemmavarande barn**. Af dessa 398 voro 389 gifta män, 8 gifta kvinnor och 1 enka; 130 gifta män, 4 gifta kvinnor och 5 enkor hafva sagt sig icke nafva barn i hemmet. Hela det uppgifna antalet af sådana utgör 1,060 eller i medeltal 2.7 pr försörjare, hvarvid dock bör anmärkas, att af nämnda 1,060 endast 786 eller 74.2 % voro under 12 år och således för sitt underhåll sannolikt uteslutande beroende af försörjaren; 85 eller 8 % voro 12—14 år, 107 eller 10.1 % 14—18 år, samt 82 eller 7.7 % 18 år och deröfver.

Hvad i undersökningen har erfarits angående den rol, som *föreningsväsendet* spelar i bageriarbetarnes lefnadsförhållanden, är tyvärr temligen obetydligt. Att *qvinliga* bageriarbetare hittills föga tagit del i denna för arbetareklassen så betydelsefulla rörelse, torde dock kunna med visshet här sägas. Af de 612 enl. tab. I redovisade arbeterskorna hafva 19 — af hvilka i Stockholm 16 — uppgifvit sig tillhöra någon fri understödsförening — sjuk-, pensions-, begravningskassa eller dyl.; i fackföreningarne inom detta yrke funnos ännu år 1897 inga qvinliga medlemmar; och antalet af dem, som uppgifvit sig tillhöra någon nykterhetsförening, utgör endast 34, af hvilka 8 i Stockholm och 13 i Göteborg.

Bland de *manliga* arbetarne är föreningsmedlemmarnes antal visserligen både absolut och relativt betydligt större; och de siffror, som med afseende härpå framgått af de inkomna svaren på frågan å formuläret C, finnas sammanfattade å **tab. 35** med rubriken: »**De manliga arbetarnes ställning till föreningsväsendet**. Å denna tabell redogöres särskildt för antalet af ogifta och af gifta (inberäknadt enklingar), som uppgifvit sig tillhöra fri (ömsesidig) *understödsförening*, *fackförening* eller *nykterhetsförening*; och hafva medlemmarne af understödsförening åter indelats i två grupper: sådana som tillhöra hvardera blott *en förening* och sådana som tillhöra *två eller flera föreningar* af detta slag.

Tabellens siffror visa att af samtliga enligt tab. 1 redovisade manliga arbetare uppgifvit sig tillhöra: understödsföreningar 22.7 %, fackföreningar 35.1 % och nykterhetsföreningar 8.6 %; vidare att knappt 13.5 % af alla ogifta, men 52.5 % af de gifta arbetarne uppgifvit sig tillhöra föreningar af förstnämnda kategori, samt att af dessa ogifta och gifta föreningsmedlemmar resp. 30.6 % och 23.9 % uppgifvit sig vara medlemmar hvardera af minst 2 till samma grupp hörande föreningar. Enligt primäruppgifterna var hela antalet af de ogifta och gifta arbetare, som tillhörde hvardera 2, 3 eller 4 föreningar, resp. 68 och 45, 10 och 10, 1 och 4; ingen ogift men 1 gift arbetare har uppgifvit sig vara medlem af 5 sådana föreningar.

Det bör dock anmärkas, att såväl ofvanstående som tabellens siffror delvis måhända icke äro fullt exakta, emedan af åtskilliga primäruppgifter icke kunnat med full säkerhet slutas, till hvilken kategori den förening hör, hvaraf arbetaren uppgifvit sig vara medlem. Af samma orsak kan ej heller med absolut bestämdhet angifvas, huru stort antalet är af de föreningar, som varit representerade af medlemmar bland de å tabellen redovisade arbetarne; detta också på grund deraf, att sannolikt i åtskilliga fall namnet på en och samma förening uppgifvits något olika af olika medlemmar.

Intet tvifvel underkastadt är emellertid, att af tabellens tre hufvudgrupper af föreningar det är *fackföreningsgruppen* som räknar det afgjordt största antalet medlemmar bland bagerinäringens manliga arbetare. Jemnt 500 sådana, af hvilka i Stockholm 309 och i Malmö 83, hafva uppgifvit sig tillhöra *Svenska Bageriarbetareförbundet*; det dernäst största antalet medlemmar — 98 — bland de å tab. 35 redovisade arbetarne har bagerifackföreningen i Göteborg (hvilken sedermera blifvit en afdelning af nyssnämnda förbund). Fackföreningarnas medlemsantal har ock under tiden efter undersökningen betydligt ökats och utgjorde vid slutet af 1898 (enligt benäget meddelande af Bageriarbetareförbundets förtroendeman, herr And. Sjöstedt) öfver 2,000.

Hvad angår *understödsföreningarna* funnos vid tiden för undersökningen veterligen endast ett fåtal af sådana, hvilkas medlemmar uteslutande tillhöra bageriyrket* — några sjukkassor i sydligaste Sverige, en i Göteborg (hvilken skall kunna räkna anor sedan Karl Knutssons tid), samt i Stockholm »Bagerigesällföreningens sjuk- och understöds-kassa». Denna förening skall hafva bildats redan år 1506; stadgar och andra handlingar från dess tidigare tillvaro hafva emellertid vid eldsvåda gått förlorade. Medlemmarne — uteslutande »gesäller» — kunna vara bosatta såväl i landsorten som i Stockholm; deras antal är för närvarande omkring 200. Sjuk-kassans behållning utgjorde vid 1897 års utgång kr. 6,515.50, inkomsterna samma ar kr. 2,441.22 och utgifterna kr. 2,584.87. Inom denna gamla förening hafva på senaste tiden funnits tre särskilda smärre, på enskildt initiativ bildade fonder:

Fagerströmska fonden», afsedd att lemna arbetslösa medlemmar hjälp till erläggande af stadgade månadsafgifter i föreningen; en liten nödhjelpsfond, som dock »af

* Vid en arbetarekongress i Norrköping den 16—19 juli 1898 grundades en för medlemmarne af Svenska Bageriarbetareförbundet obligatorisk »rese- och understöds-kassa».

brist på tillslutning upphörde den 1 Januari 1898»; samt en pensionskassa, som 1897 utdelade åt 9 medlemmar hvardera kr. 29.33. — De flesta bageriarbetare, som velat tillförsäkra sig de ekonomiska förmåner, som föreningsväsendets sjelfhjelp kan bereda, hafva för detta ändamål sökt inträde i en eller flera af de talrika, större och mindre understödsföreningar af olika slag, som på bestämda villkor mottaga medlemmar utan anseende till yrket. Inalles torde omkring 40 olika understödsföreningar hafva medlemmar bland Stockholms, och minst 100 vara representerade bland landsortens redovisade bageriarbetare; inemot ett tjugutal hade medlemmar både i Stockholm och i landsorten. Bland de i bageriundersökningen redovisade manliga och qvinliga arbetarne hade tre sådana föreningar hvardera öfver 40 medlemmar, en hade 30, en 29 o. s. v., men det stora flertalet blott en enda medlem.

Bland dessa föreningar voro några *lifförsäkringsföreningar* af den typ, hvars medlemmar vid hvarje inom föreningen inträffadt dödsfall få erlægga ett så pass stort belopp som 5 kronor, den aflidnes efterlevande till godo. Dessutom har ett tiotal manliga arbetare uppgifvit sig vara lif-, eller lif- och kapitalförsäkrade i större bolag för belopp från 1,000 till 4,000 kronor. Endast två arbetare hafva uppgifvit sig vara på egen bekostnad olycksfallförsäkrade.

Att *nykterhetsföreningarna* hafva jemförelsevis mycket få medlemmar bland bageriarbetarne står otvifvelaktigt i sammanhang dels med kost- och logissystemets ännu temligen allmänna användning på de flesta ställen i landsorten, särskildt för de qvinliga arbetarne, dels också med den mestadels mycket långa dagliga arbetstiden i yrket. Gifvetvis hafva samma förhållanden äfven, om än i mindre mån, motverkat ett allmännare deltagande i egentliga ekonomiska sjelfhjelpsföreningar, hvaremot de under senaste åren kraftigt bidragit till fackföreningsrörelsens tillväxt inom yrket.

Stockholm i Januari 1899.

Johan Leffler.

TABELLBILAGOR

Tab. 1. Redovisade bagerier, fördelade efter deras belägenhet och efter antalet arbetare.

Bageriernas belägenhet	I. Hvetebröds-, finbröds- och diverse-bagerier										II. Rågbrödsbagerier						Summa samman						
	Antal bagerier med					Summa					Antal bagerier med					Summa					arbetare		
	1-2	3-5	6-10	11-20	öf. 20	bagerier	arbetare		1-2	3-5	6-10	11-20	öf. 20	bagerier	arbe- tare		bagerier	manliga	qvinliga	tillsamman			
							manl.	qvinl.							manl.	qvinl.							
arbetare					arbetare					arbetare													
Stockholms stad ¹	27	23	25	15	4	94	621	77	3	21	10	2	1	37	110	122	131	731	199	930			
Stockholms län.																							
Sundbyberg	—	2	—	—	—	2	8	—	—	—	1	—	—	1	2	8	3	10	8	18			
Solna	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	3	7	4	3	7	4	11			
Brännkyrka	1	2	1	—	—	4	10	8	1	1	—	1	—	3	9	12	7	19	20	39			
Södertelge	5	4	—	—	—	9	20	3	1	—	—	—	—	1	—	2	10	20	5	25			
Vaxholm	—	1	1	—	—	2	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	14	—	14			
Norrtelge	2	1	—	—	—	3	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	1	7			
Östhammar	3	—	—	—	—	3	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	—	6			
Öregrund	3	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	3			
Summa	14	10	2	—	—	26	67	12	3	3	1	1	—	8	18	26	34	85	38	123			
Upsala län.																							
Tierp	1	1	—	—	—	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	6	—	6			
Elfkarleby	3	—	—	—	—	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	—	4			
Upsala	7	2	1	2	—	12	44	8	3	1	—	—	—	4	2	7	16	46	15	61			
Enköping	2	1	—	—	—	3	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	9	—	9			
Summa	13	4	1	2	—	20	63	8	3	1	—	—	—	4	2	7	24	65	15	80			
Södermanlands län.																							
Katrineholm	1	1	—	—	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	4			
Gnesta	2	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	2			
Nyköping	1	1	1	—	—	3	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	13	—	13			
Eskilstuna	6	3	1	—	—	10	25	12	2	—	—	—	—	2	1	2	12	26	14	40			
Strengnäs	5	—	—	—	—	5	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	3	8			
Mariefred	—	1	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	3			
Trosa	2	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	2			
Summa	17	6	2	—	—	25	54	15	2	—	—	—	—	2	1	2	27	55	17	72			

¹ Här äro, med undvikande af dubbelräkningar, upptagna såväl bagerier som arbetare från båda undersökningarna. Andra undersökningen ensam omfattade 89 bagerier af gruppen I, med tillsamman 550 manliga och 68 qvinliga arbetare, samt 35 bagerier af gruppen II, med 96 manl. och 120 qvinl. arbetare. Af 115 i första undersökningen medhunnna bagerier — 80 af gruppen I, med 500 manliga och 51 qvinliga arbetare, samt 35 af gruppen II, med 91 manl. och 108 qvinl. arbetare — hade före andra undersökningen upphört eller blifvit hembagerier (utan legda arbetare): 5 af gruppen I, med tills. 9 manl. och 6 qvinl. arbetare, samt 2 af gruppen II, hvarjdera med 3 manliga arbetare.

Tab. 1 (forts.). Redovisade bagerier, fördelade efter deras belägenhet och efter antalet arbetare.

Bageriernas belägenhet	I. Hvetebröds-, finbröds- och diverse-bagerier								II. Rågbrödsbagerier							Summa s:rum			
	Antal bagerier med					Summa			Antal bagerier med					Summa		bagerier	arbetare		
																	manliga	qvinliga	tillsammen
	1-2	3-5	6-10	11-20	öf. 20	bagerier	arbete												
							manl.	qvinl.											
arbetare									arbetare										
Östergötlands län.																			
Linköping	2	3	—	—	—	5	14	—	—	—	—	—	—	—	5	14	—	14	
Norrköping	1	6	2	—	—	9	38	—	—	2	—	—	—	2	5	11	43	1	44
Söderköping	—	1	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	3	
Motala	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	2	
Vadstena	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	2	
Summa	5	10	2	—	—	17	59	—	—	2	—	—	—	2	5	19	64	1	65
Jönköpings län.																			
Nässjö	1	1	—	—	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	4	
Hvetlanda	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	
Säfsjö	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	
Jönköping	23	4	2	—	—	29	25	32	—	—	—	—	—	—	29	25	32	57	
Eksjö	3	—	—	—	—	3	5	—	—	—	—	—	—	—	3	5	—	5	
Summa	29	5	2	—	—	33	36	32	—	—	—	—	—	—	36	36	32	68	
Kronobergs län.																			
Vexjö	2	2	—	—	—	4	12	—	—	—	—	—	—	—	4	12	—	12	
Kalmar län.																			
Gamleby	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	
Kalmar	1	1	—	—	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	4	
Oskarshamn	2	—	—	—	—	2	2	1	1	1	—	—	—	2	5	7	4	8	15
Vestervik	2	1	1	—	—	4	12	—	—	—	—	—	—	—	4	12	—	12	
Borgholm	2	—	—	—	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	4	
Summa	8	2	1	—	—	11	23	1	1	1	—	—	—	2	5	7	13	8	36
Gotlands län.																			
Visby	2	2	—	—	—	4	15	—	—	—	—	—	—	—	4	15	—	15	
Blekinge län.																			
Karlskrona	4	9	3	—	—	16	63	—	2	—	—	—	—	2	4	18	67	—	67
Ronneby	—	4	—	—	—	4	15	—	—	—	—	—	—	—	4	15	—	15	
Karlshamn	1	5	—	—	—	6	18	—	—	—	—	—	—	—	6	18	—	18	
Sölvesborg	—	1	—	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	4	
Summa	5	19	3	—	—	27	100	—	2	—	—	—	—	2	4	29	104	—	104

Tab. 1 (forts.). Redovisade bagerier, fördelade efter deras belägenhet och efter antalet arbetare.

Bageriernas belägenhet	I. Hvetebröds-, finbröds- och diverse-bagerier							II. Rågbrödsbagerier							Summa samman				
	Antal bagerier med					Summa		Antal bagerier med					Summa		bagerier	arbetare			
	1-2	3-5	6-10	11-20	Öfv. 20	bagerier	arbetare	1-2	3-5	6-10	11-20	Öfv. 20	bagerier	arbete- tare		qvinl.	manl.	tillsamman	
																			manl.
	arbetare							arbetare											
Kristianstads län.																			
Åhus	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	2
Hessleholm	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	2
Tomelilla	—	2	—	—	—	2	7	—	—	—	—	—	—	—	—	2	7	—	7
Kristianstad	2	3	1	—	—	6	23	—	1	—	—	—	1	3	—	7	26	—	26
Simrishamn	2	—	—	—	—	2	4	—	1	—	—	—	1	1	2	3	5	2	7
Engelholm	—	2	—	—	—	2	9	—	—	—	—	—	—	—	—	2	9	—	9
Summa	6	7	1	—	—	14	47	—	2	—	—	—	2	4	2	16	51	2	53
Malmö stad	5	7	3	1	1	17	77	12	12	7	1	—	20	40	3	37	120	15	135
Malmöhus län utom Malmö.																			
Limhamn	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	5	—	2	5	—	5
Höganäs	—	1	—	—	—	1	7	2	—	—	—	—	—	—	—	1	7	2	3
Eslöf	—	2	—	—	—	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	2	6	—	6
Hör	2	—	—	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	3
Skurup	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	2
Lund	1	2	2	1	—	6	19	15	1	—	—	—	1	7	—	7	20	15	35
Landskrona	6	2	1	—	—	9	23	—	1	1	—	—	2	4	—	11	27	—	27
Helsingborg	5	3	3	—	—	11	39	4	4	—	—	—	4	12	3	15	51	7	58
Ystad	1	3	—	—	—	4	14	—	3	—	—	—	3	4	—	7	18	—	18
Trelleborg	—	3	—	—	—	3	9	—	1	—	—	—	1	2	—	4	11	—	11
Summa	16	16	6	1	—	39	116	21	7	6	—	—	13	28	3	52	144	24	168
Hallands län.																			
Halmstad	1	1	—	—	—	2	5	—	1	—	—	—	1	3	—	3	8	—	8
Falkenberg	1	—	—	—	—	1	7	—	1	—	—	—	1	7	—	2	2	—	2
Varberg	—	1	1	—	—	2	9	—	—	—	—	—	—	—	—	2	9	—	9
Summa	2	2	1	—	—	5	15	—	1	1	—	—	2	4	—	7	19	—	19
Göteborgs stad	15	21	12	2	2	52	152	108	11	16	4	1	32	11	110	84	163	218	381

Tab. 1 (forts.). Redovisade bagërier, fördelade efter deras belägenhet och efter antalet arbetare.

Bageriernas belägenhet	I. Hvetebröds-, finbröds- och diverse-bagerier							II. Rågbrödsbagerier							Summa s:rum			
	Antal bagerier med				Summa			Antal bagerier med				Summa			bagerier	arbetare		
																manliga	qvinliga	tillsamman
	1-2	3-5	6-10	öf. 20	bagerier	arbetare	manl.	qvinl.										
									arbetare			arbetare						
															manliga	qvinliga	tillsamman	

Göteborgs och Bohus län utom Göteborg.																		
Mölnådal (Fässbergs s:n)	—	2	—	—	2	7	—	2	—	—	—	2	—	4	4	7	4	11
Nya Varfvet	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	2
Lindholmen (Lundby s:n)	1	—	—	—	1	2	—	1	—	—	—	1	—	2	2	2	2	4
Gårda (Örgryte s:n)	1	1	—	—	2	5	2	—	—	—	—	—	—	—	2	5	2	7
Fiskebäckskil	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1
Lysekil	1	1	—	—	2	7	—	—	—	—	—	—	—	—	2	7	—	7
Marstrand	2	—	—	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	4
Uddevalla	—	4	—	—	4	14	—	—	—	—	—	—	—	—	4	14	—	14
Strömstad	1	3	—	—	4	12	—	—	—	—	—	—	—	—	4	12	—	12
Summa	8	11	—	—	19	54	2	3	—	—	—	3	—	6	22	54	8	62
Elfsborgs län.																		
Trollhättan	1	3	—	—	4	11	—	—	—	—	—	—	—	—	4	11	—	11
Lilla Edet	2	—	—	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	4
Gamla Lödöse	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1
Venersborg	1	4	—	—	5	16	—	—	—	—	—	—	—	—	5	16	—	16
Alingsås	3	1	—	—	4	8	—	—	—	—	—	—	—	—	4	8	—	8
Borås	5	6	—	—	11	25	2	—	—	—	—	—	—	—	11	25	2	27
Åmål	4	—	—	—	4	5	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	—	5
Summa	17	14	—	—	31	70	2	—	—	—	—	—	—	—	31	70	2	72
Skaraborgs län.																		
Tidaholm	1	2	—	—	3	9	—	—	—	—	—	—	—	—	3	9	—	9
Mariestad	1	1	—	—	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	2	6	—	6
Lidköping	1	—	—	—	1	2	—	1	—	—	—	1	2	—	2	4	—	4
Skara	4	—	—	—	4	6	—	—	—	—	—	—	—	—	4	6	—	6
Sköfde	1	2	—	—	3	7	—	—	—	—	—	—	—	—	3	7	—	7
Hjo	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1
Falköping	5	1	—	—	6	8	—	—	—	—	—	—	—	—	6	8	—	8
Summa	14	6	—	—	20	39	—	1	—	—	—	1	2	—	21	41	—	41

Tab. 1 (forts.). Redovisade bagerier, fördelade efter deras belägenhet och efter antalet arbetare.

Bageriernas belägenhet	I. Hvetebröds-, finbröds- och diverse-bagerier										II. Rågbrödsbagerier						Summa s:r um												
	Antal bagerier med					Summa					Antal bagerier med					Summa					bagerier	arbetare							
						bagerier	arbetare									bagerier	arbe-tare					manliga	qvinliga	tillsamman					
	öfv. 20	11-20	6-10	3-5	1-2		öfv. 20	11-20	6-10	3-5	1-2	öfv. 20	11-20	6-10	3-5		1-2	manl.	qvinl.										
																				manl.					qvinl.	manl.	qvinl.	manl.	qvinl.
arbetare										arbetare																			
<i>Vermlands län.</i>																													
Seffle	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1						
Arvika	2	1	—	—	—	3	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	—	6						
Karlstad	—	4	—	—	—	4	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	18	—	18						
Kristinehamn	1	1	—	—	—	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5	—	5						
Filipstad	—	2	—	—	—	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	6	—	6						
Summa	4	8	—	—	—	12	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	36	—	36						
<i>Örebro län.</i>																													
Hallsberg	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	2						
Kopparberg (Ljusnarsbergs s:n)	1	1	—	—	—	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5	—	5						
Örebro	—	1	2	—	—	3	22	—	1	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	4	25	—	25						
Lindesberg	1	1	—	—	—	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5	—	5						
Summa	3	3	2	—	—	8	34	—	1	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	9	37	—	37						
<i>Vestmanlands län.</i>																													
Norberg	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1						
Vesterås	1	—	2	—	—	3	12	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	12	4	16						
Sala	3	1	—	—	—	4	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	8	—	8						
Köping	—	1	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	3						
Arboga	—	1	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	3						
Summa	5	3	2	—	—	10	27	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	27	4	31						
<i>Kopparbergs län.</i>																													
Borlänge (St.Tunas:s:n)	4	1	—	—	—	5	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	10	—	10						
Leksand	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1						
Morastrand	3	3	—	—	—	6	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	19	—	19						
Smedjebacken (Norr-bärke s:n)	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1						
Falun	1	2	—	—	—	3	8	2	—	1	—	—	—	1	—	11	—	—	—	4	8	13	21						
Säter	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1						
Hedemora	2	1	—	—	—	3	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	4	6						
Summa	13	7	—	—	—	20	41	7	—	—	1	—	—	1	—	11	—	—	—	21	41	18	59						

Tab. 1 (forts.). Redovisade bakerier, fördelade efter deras belägenhet och efter antalet arbetare.

Bageriernas belägenhet	I. Hvetebröds-, finbröds- och diverse-bagerier								II. Rågbrödsbagerier						Summa s:rum					
	Antal bagerier med				Summa				Antal bagerier med				Summa				arbetare			
					bagerier	arbetare		bagerier					arbete-tare							
	1-2	3-5	6-10	öfver 20		manl.	qvinnl.		1-2	3-5	6-10	öfver 20	manl.	qvinnl.	bagerier	manliga	qvinnliga	tillsammen		
<i>Gefleborgs län.</i>																				
Bollnäs	1	1	2	—	—	4	17	2	—	—	—	—	—	—	—	4	17	2	19	
Gefle	6	6	2	2	—	16	66	6	—	3	—	—	—	3	10	2	19	76	8	84
Söderhamn ¹	8	2	—	—	—	10	16	—	—	—	—	—	—	—	—	10	16	—	16	
Hudiksvall ²	4	2	—	—	—	6	13	—	—	—	—	—	—	—	—	6	13	—	13	
Summa	19	11	4	2	—	36	112	8	—	3	—	—	—	3	10	2	39	122	10	132
<i>Vesternorrlands län.</i>																				
Sollefteå	2	1	—	—	—	3	6	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	—	6	
Husum (Grundsunda s:n)	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	
Hernösand	1	4	—	—	—	5	13	—	1	—	—	—	—	1	2	—	6	15	—	15
Sundsvall	2	1	3	—	—	6	33	—	—	—	—	—	—	—	—	6	33	—	33	
Örnsköldsvik	2	1	—	—	—	3	8	—	—	—	—	—	—	—	—	3	8	—	8	
Summa	8	7	3	—	—	18	61	—	1	—	—	—	—	1	2	—	19	63	—	63
<i>Jemtlands län.</i>																				
Östersund	1	1	2	—	—	4	18	—	—	—	—	—	—	—	—	4	18	—	18	
<i>Vesterbottens län.</i>																				
Umeå	1	2	—	—	—	3	10	—	—	—	—	—	—	—	—	3	10	—	10	
Skellefteå	4	—	—	—	—	4	5	1	—	—	—	—	—	—	—	4	5	1	6	
Summa	5	2	—	—	—	7	15	1	—	—	—	—	—	—	—	7	15	1	16	
<i>Norrbottnens län.</i>																				
Boden (Öfver-Luleå s:n)	3	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	3	
Gällivare	—	3	1	—	—	4	16	—	—	—	—	—	—	—	—	4	16	—	16	
Luleå	—	6	—	—	—	6	20	—	—	—	—	—	—	—	—	6	20	—	20	
Piteå	1	1	—	—	—	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5	—	5	
Summa	4	10	1	—	—	15	44	—	—	—	—	—	—	—	—	15	44	—	44	
<i>Hela riket</i>	267	219	75	23	7	591	2.008	310	47	66	18	4	1	136	252	302	727	2.260	612	2.872

¹ Inberäknadt två bakerier i stadens omnejd: 1 vid Långrör och 1 vid Sandarne, hvarjdera med 1 redovisad arbetare. ² Inberäknadt två bakerier — med 1—2 redovisade arbetare — i förstaden Ävik (Tuna s:n).

Tab. 2. Arbetarne för-

N:r	Arbetsort	A. Hvetebröds-, finbröds- och diversebaga-																					
		Föreståndare eller verkmästare		Ugnarbetare		Trägarbetare		Tredjer och rask- passare		Wienerbägare		Bordarbetare		Hjelpare		Sättare, plåtsmörjare, underarbetare		Kadare, afbräckare, klappe, spritsse, pack.		Springpojkar och »läringar»		Verkställare, diversearbetare	
		m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
1	Stockholms stad: andra undersökn...	1	7	84	13	68	5	65	48	—	103	12	148	5	2	—	8	4	2	—	6	26	
2	Stockholms län	—	—	15	2	13	3	1	2	—	5	1	20	—	4	—	2	2	—	—	4	4	
3	Upsala län	—	—	17	—	11	—	3	2	—	9	—	15	—	5	—	—	—	1	—	—	8	
4	Södermanlands län...	—	—	13	—	10	—	1	1	—	6	—	14	1	6	—	—	—	4	—	2	10	
5	Östergötlands län ...	1	—	11	—	22	—	—	—	—	7	—	12	—	2	—	—	—	3	—	1	—	
6	Jönköpings län	—	—	4	3	7	—	—	—	—	4	—	8	—	—	—	—	—	3	—	10	27	
7	Kronobergs län	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	2	—	
8	Kalmar län	—	—	3	—	6	—	—	—	—	3	—	3	1	1	—	—	—	4	—	3	—	
9	Gotlands län	—	—	4	—	3	—	—	—	—	1	—	4	—	1	—	—	—	1	—	1	—	
10	Blekinge län	—	—	23	—	22	—	2	—	—	14	—	18	—	8	—	—	—	11	—	2	—	
11	Kristianstads län ...	—	—	11	—	3	—	—	1	—	9	—	11	—	1	—	—	—	4	—	1	—	
12a	Malmö stad.....	2	—	16	—	5	—	2	4	—	6	—	35	—	1	—	—	1	2	—	—	11	
12b	Malmöhus län utom Malmö	1	—	17	2	23	1	3	3	1	9	2	33	—	—	2	—	13	—	12	15		
13	Hallands län	—	—	4	—	2	—	—	—	—	3	—	2	—	1	—	—	—	2	—	1	—	
14a	Göteborgs stad	1	—	33	37	32	15	7	6	—	40	47	11	7	11	—	—	—	3	—	7	—	
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	—	—	12	1	13	1	2	—	—	9	—	9	—	2	—	1	—	6	—	—	—	
15	Elfsborgs län	—	—	12	—	11	1	—	—	—	5	—	8	—	—	—	—	—	17	1	15	—	
16	Skaraborgs län	—	—	6	—	6	—	—	—	—	1	—	12	—	—	—	—	—	2	—	12	—	
17	Värmlands län	—	—	6	—	5	—	1	—	—	4	—	8	—	2	—	—	—	4	—	6	—	
18	Örebro län	—	—	9	—	12	—	—	—	—	5	—	6	—	—	—	—	—	—	2	—	—	
19	Vestmanlands län ...	—	—	5	—	7	—	1	—	—	2	—	5	3	—	1	—	—	1	—	6	—	
20	Kopparbergs län	—	—	8	—	12	—	—	—	—	2	—	7	1	2	—	—	—	4	—	6	6	
21	Gefleborgs län	2	—	23	2	31	1	4	2	—	13	1	19	2	9	—	1	—	3	—	3	—	
22	Vesternorrlands län.	—	—	18	—	10	—	3	—	—	1	—	15	—	3	—	1	—	1	—	7	—	
23	Jemtlands län	—	—	6	—	3	—	—	—	—	5	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	
24	Vesterbottens län ...	—	—	2	—	4	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	5	1	
25	Norrbottnens län	—	—	11	—	10	—	1	—	—	1	—	4	—	—	—	—	—	5	—	5	—	
	Summa	8	1	376	60	354	27	196	69	1	269	63	430	20	61	1	15	7	99	35	119	108	
	Stockholms stad: första undersökn...	1	1	76	10	63	3	58	39	—	100	15	135	5	7	—	4	1	4	—	8	16	

¹ Bland dessa voro »raskpassare»: 21 i Stockholm (i första undersökningen 19), 1 i Upsala län och i Södermanlands län, 2 i Göteborgs, summa 25. ² Bland dessa voro »läringar»: 1 i Östergötlands och i Kalmar län, i Göteborgs och i Västernorrlands län, 2 i Jemtlands, 3 i Blekinge, 4 i Kristianstads, 6 i Elfsborgs samt 12 i Malmöhus län, summa 31. ³ »Läringar».

delade efter yrkesspecialiteter.

rier			B. Rågbrödsbagerier														Summa		Nr
Ej uppgifven specialitet	Summa		Föreståndare eller verkmästare	Ugnarbetare		Trägarbetare		Bordarbetare	Hjelpare och sättere	Kadare, afbräckare, klapp-, sprits-, pack- lärlingar,	Springpojkar och lärlingar,	Diversearbetare	Ej uppgifven specialitet	Summa	Summa				
	m. q.	q. v.		m. q.	q. v.	m. q.	q. v.								m. q.	q. v.	m. q.	q. v.	
15 2	550	68	—	1 33	14	23 12	2 15	17	—	20 48	—	—	29 1	1 1	96 120	646	188	1	
1	67	12	—	—	9 2	5 3	—	11	3	—	5 1	—	5	—	18 26	85	38	2	
—	63	8	—	—	1 1	1	—	1	—	—	—	—	5	—	2 7	65	15	3	
1	54	15	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1 2	55	17	4	
—	59	—	—	—	2	2	—	—	1	—	—	—	1	—	5 1	64	1	5	
2	36	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	32	6	
—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	7	
—	23	1	—	—	2	1	—	—	2 7	—	—	—	—	—	5 7	28	8	8	
—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	9	
—	100	—	—	—	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	4	104	—	10	
6	47	—	1	—	—	—	1 2	—	1 1	—	—	—	—	—	4 2	51	2	11	
4	77	12	7	—	9	12	—	—	14	1 1	—	—	2	—	43 3	120	15	12a	
—	116	21	4	—	4	7	—	2	7	—	—	—	4 3	—	28 3	144	24	12b	
—	15	—	—	—	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	4	19	—	13	
1 2	152	108	—	—	3 30	5 20	3 44	—	5	1	—	1	8	1	11 110	163	218	14a	
—	54	2	—	—	2	—	1	3	—	—	—	—	—	—	6	54	8	14b	
2	70	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	70	2	15	
—	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	41	—	16	
—	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	—	17	
—	34	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	3	37	—	18	
—	27	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	4	19	
—	41	7	—	—	4	—	1	2	—	2	—	—	1	1	—	41	18	20	
2 2	112	8	—	—	3	3	—	—	2 5 2	1	—	—	1	—	10 2	122	10	21	
2	61	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	63	—	22	
—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	23	
—	15	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	1	24	
7	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	—	25	
41 8	1,937	301	12 1	72 53	64 38	10 77	49 17	22 55	1 1	5 55	3 3	238 300	2,175 601						
5	500	51	—	1 24	14 22	11 3	12 23	17 51	—	—	—	18 2	1 1	91 108	591 159				

⁴ »Sättare»; alla öfriga i denna kolumn »hjelpare», liksom äfven de manliga arbetarne i kolumnen utom 2 af de 17 i Stockholm, första undersökningen. ⁵ »Lärling».

Tab. 3. Arbetslokalernas läge

N:r	Bageriernas belägenhet	O f v a n j o r d						Dels ofvan	
		b a g e r i e r						b a	
		hela	del- vis	antal rum	i dem arbetande			hela	antal rum
					män	qvin- nor	S:a		
1	Stockholms stad.....	106	5	186	562	169	731	4	6
2	Stockholms län	34	—	47	85	38	123	—	—
3	Upsala län	22	1	32	58	15	73	1	1
4	Södermanlands län.....	27	—	32	55	17	72	—	—
5	Östergötlands län	18	—	24	62	1	63	—	—
6	Jönköpings län	28	1	31	30	23	53	2	3
7	Kronobergs län	3	—	3	10	—	10	—	—
8	Kalmar län.....	13	—	17	28	8	36	—	—
9	Gotlands län	2	—	2	8	—	8	—	—
10	Blekinge län	26	—	32	91	—	91	3	5
11	Kristianstads län	11	—	12	30	2	32	3	7
12a	Malmö stad.....	33	1	46	100	13	113	—	—
12b	Malmöhus län utom Malmö.....	44	—	49	119	13	132	1	1
13	Hallands län	7	—	8	19	—	19	—	—
14a	Göteborgs stad	67	—	105	133	178	311	7	13
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	20	—	24	51	6	57	1	1
15	Elfsborgs län	27	—	29	63	2	65	1	2
16	Skaraborgs län	18	—	18	33	—	33	2	3
17	Vermlands län	10	—	13	28	—	28	1	1
18	Örebro län	6	1	10	26	—	26	2	3
19	Vestmanlands län	9	—	10	20	4	24	—	—
20	Kopparbergs län	21	—	29	41	18	59	—	—
21	Gefleborgs län	39	—	53	122	10	132	—	—
22	Vesternorrlands län	15	—	22	41	—	41	—	—
23	Jemtlands län.....	4	—	5	18	—	18	—	—
24	Vesterbottens län	7	—	9	15	1	16	—	—
25	Norrbottens län.....	15	—	17	44	—	44	—	—
Summa		632	9	865	1,892	518	2,410	28	46

ofvan eller under jord.

dels under jord			Under jord						Tillsamman					N:r
gerier			bagerier						bagerier					
i dem arbetande			hela	delvis	antal rum	i dem arbetande			hela	antal rum	i dem arbetande			
män	qvin- nor	S:a				män	qvin- nor	S:a			män	qvin- nor	S:a	
16	10	26	16	5	26	75	7	82	131	218	653	186	839	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	47	85	38	123	2
2	—	2	—	1	2	5	—	5	24	35	65	15	80	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	32	55	17	72	4
—	—	—	1	—	1	2	—	2	19	25	64	1	65	5
5	—	5	5	1	6	1	9	10	36	40	36	32	68	6
—	—	—	1	—	2	2	—	2	4	5	12	—	12	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	17	28	8	36	8
—	—	—	2	—	3	7	—	7	4	5	15	—	15	9
13	—	13	—	—	—	—	—	—	29	37	104	—	104	10
12	—	12	2	—	3	9	—	9	16	22	51	2	53	11
—	—	—	3	1	10	20	2	22	37	56	120	15	135	12a
3	—	3	7	—	15	22	11	33	52	65	144	24	168	12b
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	8	19	—	19	13
25	—	25	10	—	23	5	40	45	84	141	163	218	381	14a
3	—	3	1	—	1	—	2	2	22	26	54	8	62	14b
2	—	2	3	—	5	5	—	5	31	36	70	2	72	15
5	—	5	1	—	1	3	—	3	21	22	41	—	41	16
3	—	3	1	—	1	5	—	5	12	15	36	—	36	17
6	—	6	—	1	2	5	—	5	9	15	37	—	37	18
—	—	—	1	—	1	7	—	7	10	11	27	4	31	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	29	41	18	59	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	39	53	122	10	132	21
—	—	—	4	—	10	22	—	22	19	32	63	—	63	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	18	—	18	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	9	15	1	16	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	17	44	—	44	25
95	10	105	58	9	112	195	71	266	727	1,023	2,182	599	2,781	

Tab. 4. Arbetslokalernas kubikinnehåll.

	Kubikmeter pr arbetare						Summa
	Under 10	10—15	15—20	20—30	30—40	40 och deröfv.	
<i>Stockholm</i> : Antal bagerier	2	5	15	36	30	39	127
deri arbetande män.....	7	12	78	206	166	143	612
» » qvinnor ...	3	10	62	48	39	20	182
» » tillsamman	10	22	140	254	205	163	794
<i>Göteborg</i> : Antal bagerier	3	9	16	23	15	13	79
deri arbetande män.....	—	6	35	38	46	11	136
» » qvinnor ...	17	42	46	65	29	15	214
» » tillsamman	17	48	81	103	75	26	350
<i>Malmö</i> : Antal bagerier	1	2	1	7	7	18	36
deri arbetande män.....	—	4	17	24	30	45	120
» » qvinnor ...	4	2	—	6	1	1	14
» » tillsamman	4	6	17	30	31	46	134
<i>Landsorten utom Göteborg och Malmö</i> : Antal bagerier	3	22	63	108	76	175	447
deri arbetande män.....	11	59	202	317	216	361	1,166
» » qvinnor ...	—	33	29	49	40	20	171
» » tillsamman	11	92	231	366	256	331	1,337
<i>Hela riket</i> : Antal bagerier	9	33	95	174	128	245	689
deri arbetande män	18	81	332	585	453	560	2,034
» » qvinnor.....	24	87	137	168	109	56	531
» » tillsamman..	42	168	469	753	567	616	2,615

Tab. 5. Undersökarnes omdömen om arbetslokalernas
rymlighet.

a = fullt tillfredsställande, b = någorlunda tillfredsställande, c = icke tillfredsställande.

Bageriernas belägenhet	a				b				c				Summa		
	bage- rier		rum	arbetare	bage- rier		rum	arbetare	bage- rier		rum	arbetare	bagerier	rum	arbetare
	hela	delvis			hela	delvis			hela	delvis					
Stockholms stad	122	1	209	815	4	1	5	15	4	—	4	9	131	218	839
Stockholms län	19	—	28	89	5	—	7	8	2	—	2	8	26	37	105
Uppsala län	8	—	16	42	15	—	17	37	1	—	1	3	24	34	82
Södermanlands län	18	1	22	62	7	1	9	19	1	—	1	3	27	32	84
Östergötlands län	11	—	14	43	8	—	11	31	—	—	—	—	19	25	74
Jönköpings län	25	—	29	64	10	—	10	22	1	—	1	3	36	40	89
Kronobergs län	2	—	2	7	2	—	3	5	—	—	—	—	4	5	12
Kalmar län	5	—	8	25	8	—	9	18	—	—	—	—	13	17	43
Gotlands län	4	—	5	16	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	16
Blekinge län	20	—	27	72	7	—	8	29	2	—	2	8	29	37	109
Kristianstads län	9	—	14	35	7	—	8	19	—	—	—	—	16	22	54
Malmö stad	33	—	48	128	3	—	5	9	—	—	—	—	36	53	137
Malmöhus län utom Malmö	27	—	41	101	18	—	23	50	3	—	3	8	48	67	159
Hallands län	2	—	3	10	5	—	5	9	—	—	—	—	7	8	19
Göteborgs stad	72	—	125	348	6	—	7	19	—	—	—	—	78	132	367
Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	14	—	17	37	6	—	7	18	—	—	—	—	20	24	55
Elfsborgs län	16	—	18	41	15	—	18	32	—	—	—	—	31	36	73
Skaraborgs län	14	—	15	33	4	—	4	4	3	—	3	5	21	22	42
Vermlands län	5	—	6	13	7	—	9	24	—	—	—	—	12	15	37
Örebro län	4	—	5	10	5	—	11	27	—	—	—	—	9	16	37
Vestmanlands län	4	—	5	11	6	—	6	20	—	—	—	—	10	11	31
Kopparbergs län	11	—	15	43	6	—	9	10	4	—	5	6	21	29	59
Gefleborgs län	23	—	32	90	14	—	18	41	2	—	3	4	39	53	135
Vesternorrlands län	10	—	16	36	7	—	10	16	2	—	6	11	19	32	63
Jemtlands län	2	—	3	13	1	—	1	3	1	—	1	2	4	5	18
Vesterbottens län	7	—	9	16	—	—	—	—	—	—	—	—	7	9	16
Norrbottens län	11	—	13	33	4	—	4	11	—	—	—	—	15	17	44
Summa	496	2	745	2,235	180	2	224	496	26	—	32	70	706	1,001	2,799

Tab. 6. Undersökarnes omdömen om arbetslokalernas snygghet.

a = fullt tillfredsställande, b = någorlunda tillfredsställande, c = icke tillfredsställande.

Bageriernas belägenhet	a				b				c				Summa		
	bage- rier		rum	arbete	bage- rier		rum	arbete	bage- rier		rum	arbete	bagerier	rum	arbete
	hela	delvis			hela	delvis			hela	delvis					
Stockholms stad	36	3	66	284	59	3	91	339	32	3	61	216	131	218	839
Stockholms län	7	—	14	41	12	—	16	46	7	—	7	18	26	37	105
Upsala län	14	—	24	58	9	—	9	22	1	—	1	2	24	34	82
Södermanlands län	16	1	17	44	10	1	15	40	—	—	—	—	27	32	84
Östergötlands län	4	—	5	15	11	—	15	44	4	—	5	15	19	25	74
Jönköpings län	21	—	24	54	14	—	15	33	1	—	1	2	36	40	89
Kronobergs län	2	—	2	7	2	—	3	5	—	—	—	—	4	5	12
Kalmar län	5	—	8	25	6	—	6	14	2	—	3	4	13	17	43
Gotlands län	2	—	3	9	2	—	2	7	—	—	—	—	4	5	16
Blekinge län	—	—	—	—	24	—	31	94	5	—	6	15	29	37	109
Kristianstads län	6	—	7	19	10	—	15	35	—	—	—	—	16	22	54
Malmö stad	5	—	6	29	16	—	29	71	15	—	18	37	36	53	137
Malmöhus län utom Malmö	19	—	26	60	20	—	26	60	9	—	15	39	48	67	159
Hallands län	1	—	2	6	6	—	6	13	—	—	—	—	7	8	19
Göteborgs stad	76	—	130	361	—	—	—	—	2	—	2	6	78	132	367
Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	10	—	13	27	10	—	11	28	—	—	—	—	20	24	55
Elfsborgs län	14	—	16	34	17	—	20	39	—	—	—	—	31	36	73
Skaraborgs län	15	—	16	36	6	—	6	6	—	—	—	—	21	22	42
Värmlands län	3	—	4	7	6	—	8	18	3	—	3	12	12	15	37
Örebro län	2	—	3	5	6	—	12	30	1	—	1	2	9	16	37
Vestmanlands län	4	—	5	11	6	—	6	20	—	—	—	—	10	11	31
Kopparbergs län	6	—	11	20	9	—	12	24	6	—	6	15	21	29	59
Gefleborgs län	14	—	20	73	20	—	28	51	5	—	5	11	39	53	135
Vesternorrlands län	7	—	14	28	11	—	13	26	1	—	5	9	19	32	63
Jemtlands län	4	—	5	18	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	18
Vesterbottens län	6	—	8	15	1	—	1	1	—	—	—	—	7	9	16
Norrbottnens län	11	—	13	38	4	—	4	6	—	—	—	—	15	17	44
Summa	310	4	462	1,324	297	4	400	1,072	94	3	139	403	706	1,001	2,799

Tab. 7. Undersökarnes omdömen om arbetslokalernas
sundhet.

a = fullt tillfredsställande, b = någorlunda tillfredsställande, c = icke tillfredsställande.

Bageriernas belägenhet	a				b				c				Summa		
	bage- rier		rum	arbete	bage- rier		rum	arbete	bage- rier		rum	arbete	bagerier	rum	arbete
	hela	delvis			hela	delvis			hela	delvis					
Stockholms stad	145	4	85	360	65	5	103	404	15	3	30	75	131	218	839
Stockholms län	12	—	21	68	6	—	8	9	7	—	7	18	25	33	95
Upsala län	11	—	19	47	12	—	14	33	1	—	1	2	24	34	82
Södermanlands län	19	1	20	49	7	1	12	35	—	—	—	—	27	32	84
Östergötlands län	9	—	11	35	9	—	13	36	1	—	1	3	19	25	74
Jönköpings län	19	—	22	50	15	—	16	35	2	—	2	4	36	40	89
Kronobergs län	2	—	2	7	2	—	3	5	—	—	—	—	4	5	12
Kalmar län	5	—	8	25	6	—	6	14	2	—	3	4	13	17	43
Gotlands län	4	—	5	16	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	16
Blekinge län	1	—	1	2	23	—	30	92	5	—	6	15	29	37	109
Kristianstads län	8	—	10	28	8	—	12	26	—	—	—	—	16	22	54
Malmö stad	3	—	3	24	17	—	28	67	16	—	22	46	33	53	137
Malmöhus län utom Malmö	20	—	28	64	23	—	33	81	5	—	6	14	48	67	159
Hallands län	1	—	2	6	6	—	6	13	—	—	—	—	7	8	19
Göteborgs stad	72	—	125	348	6	—	7	19	—	—	—	—	78	132	367
Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	12	—	15	34	8	—	9	21	—	—	—	—	20	24	55
Elfsborgs län	12	—	14	29	18	—	21	40	1	—	1	4	31	36	73
Skaraborgs län	12	—	13	29	9	—	9	13	—	—	—	—	21	22	42
Vernmlands län	6	—	9	16	6	—	6	21	—	—	—	—	12	15	37
Örebro län	2	—	2	5	7	—	14	32	—	—	—	—	9	16	37
Vestmanlands län	3	—	4	8	7	—	7	23	—	—	—	—	10	11	31
Kopparbergs län	7	—	12	22	9	—	12	26	5	—	5	11	21	29	59
Gefleborgs län	17	—	24	83	18	—	24	43	4	—	5	9	39	53	135
Vesternorrlands län	6	—	12	24	11	—	14	28	2	—	6	11	19	32	63
Jemtlands län	4	—	5	18	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	18
Vesterbottens län	7	—	9	16	—	—	—	—	—	—	—	—	7	9	16
Norrbottnens län	6	—	8	21	7	—	7	21	2	—	2	2	15	17	44
Summa	325	5	489	1,434	305	6	414	1,137	68	3	97	218	705	1,000	2,789

¹ Arbetslokalernas sundhet har af undersökaren angifvits i 3 af dessa såsom »relativt god», i de öfriga såsom »relativt tillfredsställande».

Tab. 8. Arbetar-

A. Manliga

N:r	Arbetsort	F ö d e l s e									
		Stockholms stad	Stockholms län	Upsala län	Södermanlands län	Östergötlands län	Jönköpings län	Kronobergs län	Kalmar län	Gotlands län	Blekinge län
1	Stockholms stad	101	88	60	35	38	18	18	48	16	35
2	Stockholms län	9	26	9	2	6	1	—	3	2	3
3	Upsala län	3	3	40	2	2	1	—	—	—	—
4	Södermanlands län	3	4	4	18	3	—	2	1	—	—
5	Östergötlands län	3	—	—	—	35	2	3	5	1	1
6	Jönköpings län	2	—	—	—	—	22	4	—	—	—
7	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	9	—	—	2
8	Kalmar län	1	—	—	—	1	1	—	16	2	1
9	Gotlands län	1	—	1	1	—	—	1	2	6	—
10	Blekinge län	1	—	—	—	1	—	6	2	—	87
11	Kristianstads län	—	1	—	—	1	—	1	—	—	8
12a	Malmö stad	1	—	1	—	—	2	6	2	—	8
12b	Malmöhus län utom Malmö	—	—	—	—	1	2	5	—	—	6
13	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
14a	Göteborgs stad	—	—	—	1	2	2	5	2	—	—
14b	Göteborgs o. Bohus län utom Göteborg	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—
15	Elfsborgs län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
17	Vermlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
18	Örebro län	—	—	3	3	—	1	—	1	—	—
19	Vestmanlands län	1	3	—	2	—	—	—	—	—	—
20	Kopparbergs län	—	1	3	—	1	—	—	1	—	—
21	Gefleborgs län	10	7	13	1	9	—	—	2	1	3
22	Vesternorrlands län	4	1	1	—	—	—	1	2	1	3
23	Jemtlands län	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—
24	Vesterbottens län	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1
25	Norrbottens län	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1
Summa		143	134	138	66	100	56	63	89	30	161

nes födelseort.

arbetare.

o r t																		
																	Summa	N:r
Ej uppgifven	Utländet	Norrbottens län	Västernorrlands län	Jämtlands län	Västernorrlands län	Gästriklands län	Kopparbergs län	Västmanlands län	Örebro län	Värmlands län	Skaraborgs län	Östergötlands län	Gästriklands- o. Bohus län	Hallands län	Malmöhus län	Kristianstads län		
9	28	2	2	2	2	7	12	19	16	20	34	16	14	3	54	20	731	1
—	—	1	—	—	—	1	—	4	3	2	6	3	—	—	2	1	85	2
—	—	—	—	—	—	4	—	2	—	1	1	—	—	—	3	3	65	3
1	1	2	—	1	—	—	—	4	1	—	2	2	1	—	3	2	55	4
1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	2	—	—	5	3	64	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	1	36	6
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	7
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	28	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	15	9
4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	104	10
31	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	31	51	11
22	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	73	22	120	12a
26	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	96	26	144	12b
2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	8	2	2	19	13
2	3	—	—	—	—	—	—	—	2	4	24	—	50	7	6	2	163	14a
1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	—	26	1	—	1	54	14b
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	9	—	6	—	3	—	70	15
—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	31	—	1	—	1	—	41	16
—	—	—	—	—	—	1	—	2	2	17	4	—	—	—	—	—	36	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	1	1	—	—	1	1	—	37	18
1	—	—	—	—	—	2	1	13	2	—	—	—	—	—	—	1	27	19
2	—	—	—	—	—	14	7	—	4	5	—	—	1	—	1	2	41	20
1	2	—	—	—	—	8	40	5	3	4	3	—	—	—	3	1	122	21
—	—	—	—	—	—	1	2	25	1	1	3	—	1	—	1	—	63	22
—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	24
2	1	2	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	3	2	44	25
124	261	25	102	147	129	62	59	56	37	66	50	19	15	32	43	53	2,260	

Tab. 8 (forts.). Ar-

B. Qvinliga

N:r	Arbetsort	F ö d e l s e									
		Stockholms stad	Stockholms län	Upsala län	Södermanlands län	Östergötlands län	Jönköpings län	Kronobergs län	Kalmar län	Gotlands län	Blekinge län
1	Stockholms stad	33	33	11	24	4	5	3	36	—	5
2	Stockholms län	3	4	4	3	3	4	1	6	—	—
3	Upsala län	1	—	12	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	—	—	—	8	2	—	—	1	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
6	Jönköpings län	—	—	—	—	—	25	1	—	—	—
7	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—
9	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12a	Malmö stad	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
12b	Malmöhus län utom Malmö	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14a	Göteborgs stad	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—
14b	Göteborgs o. Bohus län utom Göteborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Elfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Vermlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Örebro län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Vestmanlands län	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
20	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Gefleborgs län	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
22	Vesternorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Jemtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Vesterbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Norrbottnens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa		37	37	29	36	10	35	6	52	—	5

Tab. 9. Födelseortens belägenhet i
A. Manliga arbetare.

Nuvarande arbetsort	Födelseort										Summa
	Nuvar. arbetsort	Stad i samma län	Summa län landsbygd	Stad i nästa län	Nästa län landsbygd	Stockholm	Annars stad	Annars landsbygd	Utländet	Ej upptecknad	
Stockholms stad	101	—	—	17	71	—	164	341	28	9	731
Stockholms län	11	3	12	5	6	9	14	25	—	—	85
Uppsala län	12	—	28	6	5	3	6	5	—	—	65
Södermanlands län	10	2	6	8	8	3	9	7	1	1	55
Östergötlands län	16	2	17	2	7	3	6	10	—	1	64
Jönköpings län	11	4	7	1	10	2	—	1	—	—	36
Kronobergs län	2	—	7	—	2	—	—	—	—	1	12
Kalmar län	5	1	10	5	—	1	3	—	—	3	28
Gotlands län	2	—	4	—	2	1	—	5	—	1	15
Blekinge län	13	1	73	2	10	1	3	—	—	1	104
Kristianstads län	11	—	20	3	8	—	1	1	1	6	51
Malmö stad	14	6	53	2	20	1	7	16	1	—	120
Malmöhus län utom Malmö	16	21	59	2	24	—	4	13	4	1	144
Hallands län	2	1	5	1	4	—	3	2	1	—	19
Göteborgs stad	17	10	23	18	39	—	12	38	3	3	163
Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	7	1	18	2	13	2	4	6	1	—	54
Elfsborgs län	15	—	31	4	13	1	2	1	—	3	70
Skaraborgs län	9	4	18	2	1	—	1	4	1	1	41
Vermlands län	9	1	7	6	1	—	5	1	—	6	36
Örebro län	10	1	10	3	4	—	1	8	—	—	37
Vestmanlands län	10	—	3	2	3	1	5	3	—	—	27
Kopparbergs län	1	3	10	9	7	—	5	6	—	—	41
Gefleborgs län	18	8	14	9	18	10	17	26	—	2	122
Vesternorrlands län	12	2	11	1	4	4	7	15	1	6	63
Jemtlands län	5	—	4	3	2	—	1	3	—	—	18
Vesterbottens län	2	—	6	1	3	—	—	3	—	—	15
Norrbottens län	9	4	8	—	2	—	5	7	1	8	44
Summa	350	75	464	114	287	142	285	547	43	53	2,260

¹ Här till bör läggas antalet för Stockholm i »Nuvarande arbetsortens» kolumn, hvadan den riktiga summan blir 143.

förhållande till nuvarande arbetsorten.

B. Qvinliga arbetare.

Nuvarande arbetsort	F ö d e l s e o r t										Summa
	Nuvar. arbetsort	Stad i samma län	Samma läns landsbygd	Stad i nästa län	Nästa läns landsbygd	Stockholm	Annan stad	Annan landsbygd	Utländet	Ej uppgifven	
Stockholms stad	33	—	—	5	28	—	21	108	3	1	199
Stockholms län	1	—	3	1	6	3	3	17	3	1	38
Upsala län	1	—	11	—	2	1	—	—	—	—	15
Södermanlands län	1	—	7	—	2	—	—	7	—	—	17
Östergötlands län	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Jönköpings län	1	—	24	—	6	—	—	1	—	—	32
Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar län	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	8
Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads län	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2
Malmö stad	1	1	10	—	2	—	—	1	—	—	15
Malmöhus län utom Malmö	2	1	15	—	5	—	—	1	—	—	24
Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs stad	26	—	77	6	62	—	2	36	—	9	218
Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	2	—	2	—	1	—	—	2	—	1	8
Elfsborgs län	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vermlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vestmanlands län	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	4
Kopparbergs län	3	—	11	—	3	—	—	—	—	1	18
Gefleborgs län	1	—	3	2	2	—	—	2	—	—	10
Vesternorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jemtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vesterbottens län	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Norrbottnens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	76	2	173	14	123	4	26	175	6	13	612

¹ När härtill lägges antalet för Stockholm i Nuvarande arbetsortens kolumn, blir summan 37.

Tab. 10. Arbetarne fördelade efter första¹ läroorten.

Nuvarande arbetsort	Första läroorten											S u m m a			
	Nuvarande arbetsorten		Annan ort inom samma län		Stockholm		Annan ort inom riket		Utlandet		Ej uppgifven				
	män	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	män	qv.	tills.
Stockholms stad	331	157	—	—	—	—	310	3	37	—	53	39	731	199	930
Stockholms län	27	28	6	—	24	1	19	1	—	—	9	8	85	38	123
Upsala län	44	15	1	—	8	—	12	—	—	—	—	—	65	15	80
Södermanlands län	27	14	2	—	3	—	21	3	1	—	1	—	55	17	72
Östergötlands län	33	1	4	—	6	—	21	—	—	—	—	—	64	1	65
Jönköpings län	18	25	7	—	3	—	7	—	—	—	1	7	36	32	68
Kronobergs län	10	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	12	—	12
Kalmar län	15	8	—	—	1	—	7	—	2	—	3	—	28	8	36
Gotlands län	7	—	—	—	4	—	3	—	1	—	—	—	15	—	15
Blekinge län	83	—	10	—	—	—	10	—	—	—	1	—	104	—	104
Kristianstads län	34	2	4	—	2	—	4	—	1	—	6	—	51	2	53
Malmö stad	51	9	33	2	1	—	31	2	—	—	4	2	120	15	135
Malmöhus län utom Malmö	68	16	43	3	1	—	22	1	4	—	6	4	144	24	168
Hallands län	9	—	2	—	—	—	7	—	1	—	—	—	19	—	19
Göteborgs stad	99	122	9	—	3	—	29	1	2	—	21	95	163	218	381
Göteborgs och Bohus län															
utom Göteborg	27	5	9	—	2	—	11	—	1	—	4	3	54	8	62
Älfsborgs län	45	2	4	—	1	—	12	—	1	—	7	—	70	2	72
Skaraborgs län	25	—	3	—	—	—	10	—	1	—	2	—	41	—	41
Värmlands län	20	—	2	—	1	—	11	—	1	—	1	—	36	—	36
Örebro län	17	—	2	—	4	—	7	—	—	—	7	—	37	—	37
Vestmanlands län	14	2	—	1	4	—	9	1	—	—	—	—	27	4	31
Kopparbergs län	8	14	11	1	5	—	16	—	1	—	—	—	41	18	59
Gefleborgs län	45	9	15	1	9	—	48	—	1	—	4	—	122	10	132
Vesternorrlands län	25	—	4	—	7	—	23	—	1	—	3	—	63	—	63
Jemtlands län	7	—	—	—	4	—	1	—	—	—	6	—	18	—	18
Vesterbottens län	13	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	15	1	16
Norrbottnens län	21	—	6	—	1	—	8	—	1	—	7	—	44	—	44
Summa	1,123	430	177	11	294	21	663	12	57	—	146	158	2,260	612	2,872

¹ Af de i Stockholmskolumnen uppförda arbetarne hade dock några börjat sin lärotid på annan ort. — ² När härtill läggas de i »Nuvarande arbetsortens» kolumn för Stockholm angifna talen, blifva summorna här 425 män och 158 kvinnor. ³ 26 Tyskland, 17 Danmark, 5 Finland, 3 Norge, 3 Österrike, 3 Polen.

Tab. 11. Arbetarnes ålder vid inträdet i yrket.

Ålder	M ä n		Q v i n n o r		Tillsamman	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
9—10 år	3		—			
10—11 »	11	33	1	2	0.35	35
11—12 »	19		1			
12—13 »	50	167	1	5	0.87	172
13—14 »	117		4			
14—15 »	249	669	6	37	6.44	706
15—16 »	420		31			
16—17 »	395	719	29	80	13.94	799
17—18 »	324		51			
18—19 »	189	294	52	111	19.34	405
19—20 »	105		59			
20—21 »	62	88	51	91	15.85	179
21—22 »	26		40			
22—23 »	17	42	47	111	19.34	153
23—24 »	10		35			
24—25 »	15	33	29	76	13.24	109
25—26 »	14		18			
26—30 »	19	10	58	61	10.63	71
30 år och deröfver.....	10		61			
Summa	2,055	100	574	100	2,629	100
Ej uppgifven	205	—	38	—	243	—
Summa summarum	2,260	—	612	—	2,872	—

Tab. 12. Arbetarnes ålder,

N:r	Arbetsort	Ålder, år:		13	14	15	16	17	18	19	20		21							
				Män	Män	Qvinnor	Män	Qvinnor	Män	Qvinnor	Män		Män		Qvinnor					
											Ogifta	Gifta	Ogifta	Gifta						
1	Stockholms stad	—	—	—	5	—	13	4	25	4	24	8	32	6	37	—	14	53	3	10
2	Stockholms län	1	—	—	2	1	5	—	7	—	9	2	3	3	5	—	3	2	1	1
3	Upsala län	—	1	—	—	—	6	1	5	1	9	1	3	—	3	—	1	6	—	—
4	Södermanlands län	—	—	—	3	1	1	—	6	1	8	—	5	3	3	—	—	6	—	2
5	Östergötlands län	—	3	—	2	—	—	—	3	—	2	—	7	—	3	—	—	2	—	—
6	Jönköpings län	—	1	—	1	—	2	2	4	—	2	1	3	1	3	—	4	1	—	2
7	Kronobergs län	—	—	—	—	—	2	—	1	—	2	—	2	—	—	—	—	1	—	—
8	Kalmar län	—	—	—	1	—	3	—	1	—	1	—	3	2	1	—	1	3	—	1
9	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	1	—	2	—	—	1	—	—
10	Blekinge län	2	—	—	3	—	9	—	12	—	6	—	12	—	8	—	—	4	—	—
11	Kristianstads län	—	—	—	2	—	4	—	3	—	4	—	4	—	2	—	—	—	—	—
12a	Malmö stad	—	—	—	2	—	3	—	4	1	10	—	10	2	5	—	4	7	—	2
12b	Malmöhus län utom Malmö	—	—	—	—	—	8	1	9	1	12	1	15	1	16	—	3	6	—	1
13	Hallands län	—	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—
14a	Göteborgs stad	—	—	2	—	3	1	—	6	5	6	10	8	12	11	—	23	8	—	20
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	—	1	—	1	1	3	—	6	1	3	—	3	—	6	—	1	3	—	2
15	Elfsborgs län	1	—	—	4	—	5	—	10	—	4	—	6	—	6	—	1	5	—	—
16	Skaraborgs län	—	—	—	3	—	1	—	8	—	2	—	2	—	—	—	—	1	—	—
17	Vermlands län	—	1	—	2	—	5	—	2	—	5	—	4	—	2	—	—	3	—	—
18	Örebro län	1	—	—	1	—	3	—	3	—	3	—	5	—	3	—	—	2	—	—
19	Vestmanlands län	—	—	—	1	—	2	—	1	—	5	—	3	—	1	—	1	1	—	—
20	Kopparbergs län	—	—	—	1	—	5	—	2	—	2	1	1	2	6	—	2	1	—	2
21	Gefleborgs län	—	1	—	3	—	3	—	7	—	6	2	7	—	8	—	3	14	—	—
22	Vesternorrlands län	—	—	—	1	—	2	—	7	—	6	—	5	—	4	—	—	3	—	—
23	Jemtlands län	—	1	—	—	—	3	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—
24	Vesterbottens län	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	—	3	—	—	—	—	—
25	Norrbottens län	—	—	—	2	—	5	—	2	—	3	—	2	—	1	—	—	1	—	—
Summa		5	10	2	41	6	95	8	139	14	137	26	150	32	140	—	61	135	4	43

1 Bland dessa 1 gift.

kön och civilstånd.

22			23			24			25			26			27			28			29			N:r
Män		Qvinnor	Män		Qvinnor	Män		Qvinnor	Män		Qvinnor	Män		Qvinnor	Män		Qvinnor	Män		Qvinnor				
Ogifta	Gifta		Ogifta	Gifta		Ogifta	Gifta		Ogifta	Gifta		Ogifta	Gifta		Ogifta	Gifta		Ogifta	Gifta		Ogifta	Gifta	Ogifta	
41	2	14	40	17	46	3	18	36	—	9	33	1	11	21	3	12	14	5	5	16	3	6	1	
3	—	3	4	4	3	—	5	4	—	—	3	1	2	1	—	—	2	—	—	—	1	1	2	
4	—	2	4	—	1	—	1	3	1	—	1	1	—	—	—	2	—	2	2	—	1	—	3	
3	—	3	2	1	1	—	3	1	—	—	—	—	1	1	—	1	2	—	—	—	1	—	4	
6	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	—	3	1	—	2	2	—	5	
2	1	1	1	3	—	2	1	—	2	2	—	5	1	1	2	—	—	—	—	—	—	1	6	
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	7	
—	—	1	1	1	2	—	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	8	
—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	9	
7	—	—	5	—	2	1	—	1	1	—	3	—	—	1	1	—	1	1	—	1	—	—	10	
3	—	—	1	—	2	—	—	1	—	—	2	1	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	11	
2	1	2	5	—	2	—	1	3	1	—	2	—	1	2	1	1	1	2	1	1	2	—	12a	
6	—	3	5	2	3	1	3	4	2	1	3	3	2	4	1	2	—	1	2	2	2	—	12b	
1	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	1	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	13	
6	1	20	8	1	19	7	12	4	—	11	6	—	9	3	3	9	5	2	4	—	2	12	14a	
1	—	—	1	—	1	—	—	2	—	—	2	1	—	1	—	—	3	1	—	—	—	—	14b	
1	—	—	—	—	2	—	—	3	1	1	2	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	15	
3	—	—	4	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	16	
1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	17	
—	—	—	2	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	
1	—	—	1	1	2	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	19	
1	—	3	3	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	20	
7	—	1	4	1	1	6	—	1	6	—	3	—	—	7	2	—	2	2	—	1	3	—	21	
—	—	—	3	—	2	—	—	5	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	22	
—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	23	
—	—	—	3	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	24	
5	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	1	—	—	2	—	—	1	—	—	25	
104	5	53	103	4	49	88	6	48	81	9	27	77	9	31	50	19	29	38	20	14	26	20	21	

Tab. 12 (forts.). Arbetarnes

N:r	Ålder, år:}	Arbetsort	30		31		32		33		34		35						
			Män		Män		Män		Män		Män		Män						
			Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta			
1	Stockholms stad.....	17	8	¹ / ₂	11	8	¹ / ₅	13	8	4	10	7	¹ / ₅	7	11	3	6	5	5
2	Stockholms län	—	2	¹ / ₂	4	1	—	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—
3	Upsala län	—	—	—	—	1	¹ / ₂	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	¹ / ₂
4	Södermanlands län...	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län ...	1	—	—	—	—	—	1	1	¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	1	—
6	Jönköpings län	2	—	¹ / ₂	1	1	—	1	—	—	—	¹ / ₂	—	—	² / ₁	—	1	—	—
7	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kalmar län.....	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
10	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—
11	Kristianstads län ...	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	³ / ₁	—	—	—	—
12a	Malmö stad.....	3	4	—	2	3	—	1	5	—	1	2	—	3	2	—	1	—	—
12b	Malmöhus län utom	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Malmö	—	1	—	2	2	—	1	4	—	—	3	—	1	—	—	—	1	—
13	Hallands län	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14a	Göteborgs stad	—	1	5	2	3	3	—	2	5	1	3	6	2	2	¹ / ₂	—	8	3
14b	Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	län utom Göteborg	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	¹ / ₂
15	Elfsborgs län	2	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	2	—
16	Skaraborgs län	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—
17	Vernlands län	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Örebro län	—	—	—	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
19	Vestmanlands län ...	—	1	¹ / ₂	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Kopparbergs län.....	—	—	2	—	—	¹ / ₂	2	—	¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	1	—
21	Gefleborgs län	2	—	—	—	—	—	2	1	—	1	—	—	1	—	¹ / ₂	—	—	—
22	Vesternorrlands län .	—	—	—	2	2	—	1	—	—	2	—	—	2	—	—	—	1	—
23	Jemtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Vesterbottens län ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Norrbottnens län	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa		29	22	¹ / ₂	30	27	¹ / ₁₀	31	23	11	20	21	¹ / ₂	17	18	⁵ / ₇	11	22	10

¹ Bland dessa 1 gift. ² Enka. ³ Gift. ⁴ Bland dessa 1 enka.

ålder, kön och civilstånd.

36			37			38			39			40			41			42			43			44			Nr
Män		Qvinor	Män		Qvinor	Män		Qvinor	Män		Qvinor	Män		Qvinor	Män		Qvinor	Män		Qvinor	Män		Qvinor	Män		Qvinor	
Ogitta	Gitte		Ogitta	Gitte		Ogitta	Gitte		Ogitta	Gitte		Ogitta	Gitte		Ogitta	Gitte		Ogitta	Gitte		Ogitta	Gitte		Ogitta	Gitte		
3	9	56	6	12	56	4	7	7	4	4	83	6	—	5	9	27	3	4	43	5	5	—	2	6	—	1	
2	—	7	—	—	—	1	1	—	1	—	7	1	—	1	—	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	
—	2	—	2	—	—	—	1	27	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	
—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	5	
—	—	—	—	—	7	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	6	
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	
—	1	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	9	
—	—	—	—	—	—	—	—	87	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	
—	2	—	3	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	1	—	—	11	
—	1	—	2	1	7	1	—	—	2	—	3	—	3	—	—	—	1	—	—	1	62	—	—	—	—	12a	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12b	
1	3	4	—	1	7	1	4	2	3	1	—	—	3	1	2	7	1	2	—	1	1	3	—	1	7	13	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14a	
—	—	—	—	1	7	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7	—	14b	
—	—	—	1	—	—	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	16	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	
—	—	—	2	71	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	
—	3	—	1	1	7	1	1	—	2	1	—	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	21	
1	—	—	2	1	—	—	—	—	1	—	—	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	
9	22	511	13	26	511	10	25	55	13	13	85	8	10	3	8	16	13	9	14	43	10	11	3	3	12	2	

⁵ Bland dessa 1 gift och 1 enka. ⁶ Bland dessa 1 enkling. ⁷ Enkling. ⁸ Bland dessa 2 gifta. ⁹ Bland dessa 2 enklingar.

ålder, kön och civilstånd.

51		52		53		54		55		56		57		58		59		N:r
Män		Män		Män		Män		Män		Män		Män		Män		Män		
Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	
3	5	—	1	2	2	1	3	2	—	1	1	—	1	2	—	1	4	1
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	4	—	1	—	1	—	1	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12a
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12b
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	2	—	1	—	1	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	14a
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14b
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
4	12	—	—	5	6	3	—	7	—	2	5	2	2	8	2	1	4	—
2	2	—	—	2	2	—	—	2	—	2	—	2	—	2	—	2	—	—

Tab. 12 (forts.). Arbetarnes

N:r	Ålder, år:}	Arbetsort	60		61		62		63	
			Män		Män		Män		Män	
			Ogifta	Gifta	Ogifta	Gifta	Ogifta	Gifta	Ogifta	Gifta
1	Stockholms stad	—	—	1	1	—	² 2	—	1	
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	—	1	—	
3	Upsala län	—	—	—	—	—	—	—	—	
4	Södermanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	
5	Östergötlands län	—	1	—	1	—	—	—	—	
6	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	
7	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	
8	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	
9	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	
10	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	
11	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	
12a	Malmö stad	—	1	—	—	—	—	—	—	
12b	Malmöhus län utom Malmö	—	—	—	2	—	—	—	—	
13	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	
14a	Göteborgs stad	—	—	—	1	—	1	—	2	
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	—	—	—	—	—	—	—	—	
15	Elfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	
16	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	1	—	
17	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	
18	Örebro län	—	—	—	—	—	—	—	—	
19	Vestmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	
20	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	¹ 1	—	—	
21	Gefleborgs län	—	—	—	—	—	—	1	—	
22	Vesternorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	
23	Jemtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	
24	Vsterbottens län	—	—	—	—	1	—	—	—	
25	Norrbottnens län	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa		—	2	1	5	1	³ 4	3	3	

¹ Enkling. ² Bland dessa 1 enkling. ³ Bland dessa 2 enklingar.

ålder, kön och civilstånd.

64		65		66		67		68		69		70		71		N:r
Män		Män		Män		Män		Män		Män		Män		Män		
Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	Ogitta	Gitta	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12a
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	12b
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14a
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14b
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
—	2	—	1	—	1	1	1	2	—	—	—	—	1	1	—	

Tab. 13. Arbetarnes kön, civil-

Nr	Arbetsort	Manliga arbetare					
		O g i f t a			G i f t a (inber. enklingar)		
		Antal	Årsumma	År i ge- nomsnitt	Antal	Årsumma	År i ge- nomsnitt
1	Stockholms stad	553	14,083	25.47	168	6,531	38.87
2	Stockholms län	72	1,809	25.13	11	366	33.27
3	Upsala län	49	1,022	20.86	16	626	39.13
4	Södermanlands län	42	841	20.02	12	458	38.17
5	Östergötlands län	43	1,035	24.07	21	888	42.29
6	Jönköpings län	31	712	22.97	4	122	30.50
7	Kronobergs län	12	260	21.67	—	—	—
8	Kalmar län	22	580	26.36	4	176	44.00
9	Gotlands län	12	266	22.17	3	122	40.67
10	Blekinge län	85	1,842	21.67	19	806	42.42
11	Kristianstads län	31	667	21.52	10	305	30.50
12a	Malmö stad	70	1,562	22.31	48	1,810	37.71
12b	Malmöhus län utom Malmö	101	2,215	21.93	42	1,567	37.31
13	Hallands län	17	405	23.82	2	57	28.50
14a	Göteborgs stad	92	2,238	24.33	68	2,755	40.51
14b	Göteborgs o. Bohus län utom Göteborg	42	945	22.50	11	493	44.81
15	Elfsborgs län	57	1,190	20.88	13	513	39.46
16	Skaraborgs län	29	646	22.28	11	422	38.36
17	Vermlands län	31	640	20.65	5	197	39.40
18	Örebro län	30	673	22.43	7	251	35.86
19	Vestmanlands län	22	488	22.17	5	136	27.20
20	Kopparbergs län	35	878	25.09	5	220	44.00
21	Gefleborgs län	100	2,406	24.06	21	796	37.90
22	Vesternorrlands län	56	1,428	25.50	6	204	34.00
23	Jemtlands län	16	342	21.37	2	82	41.00
24	Vesterbottens län	14	338	24.14	1	28	28.00
25	Norrbottens län	33	807	24.45	4	135	33.75
Summa		1,697	40,318	23.75	519	20,066	38.66

¹ Bland dessa voro 18 enklingar, med årssumman 833.

stånd och genomsnittsålder.

Manliga arbetare Tillsamman			Qvinliga arbetare (ogifta såvida ej annat här nedan angifves)			Summa s:rum			N:r
Antal	Årsumma	År i ge- nomsnitt	Antal	Årsumma	År i ge- nomsnitt	Antal	Årsumma	År i ge- nomsnitt	
721	20,614	28.59	196	5,197	26.52	917	25,811	28.15	1
83	2,175	26.20	31	799	25.77	114	2,974	26.09	2
65	1,648	25.35	15	418	27.87	80	2,066	25.82	3
54	1,299	24.06	17	383	22.53	71	1,682	23.69	4
64	1,923	30.05	1	32	32.00	65	1,955	30.08	5
35	834	23.83	31	775	25.00	66	1,609	24.38	6
12	260	21.67	—	—	—	12	260	21.67	7
26	756	29.08	8	173	21.62	34	929	27.32	8
15	388	25.87	—	—	—	15	388	25.87	9
104	2,648	25.46	—	—	—	104	2,648	25.46	10
41	972	23.71	2	72	36.00	43	1,044	24.28	11
118	3,372	28.58	15	326	21.73	133	3,698	27.80	12a
143	3,782	26.45	24	559	23.29	167	4,341	25.99	12b
19	462	24.32	—	—	—	19	462	24.32	13
160	4,993	31.21	218	5,597	25.67	378	10,590	28.02	14a
53	1,438	27.13	8	210	26.25	61	1,648	27.02	14b
70	1,703	24.33	2	45	22.50	72	1,748	24.28	15
40	1,068	26.70	—	—	—	40	1,068	26.70	16
36	837	23.25	—	—	—	36	837	23.25	17
37	924	24.97	—	—	—	37	924	24.97	18
27	624	23.11	4	102	25.50	31	726	23.42	19
40	1,098	27.45	17	431	25.33	57	1,529	26.82	20
121	3,202	26.46	10	236	23.60	131	3,438	26.24	21
62	1,632	26.32	—	—	—	62	1,632	26.32	22
18	424	23.56	—	—	—	18	424	23.56	23
15	366	24.40	1	25	25.00	16	391	24.44	24
37	942	25.46	—	—	—	37	942	25.46	25
2,216	60,384	27.25	600	15,380	25.63	2,816	75,764	26.90	

* Bland dessa voro 12 gifta, med årssumman 405, och 6 enkör, med årssumman 236.

Tab. 14. Arbetstimmar
I. Hvetembröds-, finbröds- och diversebagerier.

N:r	Arbetsort	Timmar		Högst 48		48—54		54—60		60—66	
		Arbetare		m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
1	Stockholms stad: andra undersökningen	—	—	2	—	8	—	38	—		
2	Stockholms län	1	1	1	1	1	1	4	—		
3	Upsala län	—	—	1	1	1	—	2	—		
4	Södermanlands län	—	—	—	—	1	—	3	—		
5	Östergötlands län	—	—	—	—	2	—	1	—		
6	Jönköpings län	—	—	3	3	—	—	2	6		
7	Kronobergs län	—	—	2	—	1	—	4	—		
8	Kalmar län	—	—	1	—	2	—	—	—		
9	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—		
10	Blekinge län	4	—	2	—	10	—	10	—		
11	Kristianstads län	1	—	—	—	4	—	1	—		
12a	Malmö stad	—	1	—	1	—	—	8	—		
12b	Malmöhus län utom Malmö	2	—	1	—	3	2	5	3		
13	Hallands län	1	—	—	—	1	—	1	—		
14a	Göteborgs stad	—	7	—	2	2	1	1	4		
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	1	—	1	—	3	—	—	—		
15	Elfsborgs län	1	—	2	—	2	—	12	—		
16	Skaraborgs län	1	—	—	—	2	—	7	—		
17	Värmlands län	—	—	1	—	8	—	—	—		
18	Örebro län	—	—	—	—	—	—	3	—		
19	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—		
20	Kopparbergs län	1	1	1	—	2	—	1	—		
21	Gefleborgs län	1	—	1	—	3	—	8	—		
22	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—		
23	Jemtlands län	—	—	2	—	1	—	—	—		
24	Vesterbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—		
25	Norrbottnens län	—	—	1	—	1	—	1	—		
	Summa	14	10	22	8	58	4	112	13		
	Stockholms stad: första undersökningen	—	—	1	—	9	—	22	—		

(brutto) pr vecka.

A. Enligt arbetarnes uppgifter.

66—72		72—78		78—84		84—90		90—96		96—102		102—108		Öfver 108		Summa arbetare		N:r
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	
115	5	179	9	130	6	50	12	7	18	10	8	—	1	2	3	541	62	1
12	—	12	1	10	2	15	3	5	—	5	3	1	—	—	—	67	12	2
3	—	6	—	10	5	19	1	11	—	10	1	—	—	—	—	63	8	3
15	—	10	1	9	6	8	7	6	1	1	—	—	—	—	—	53	15	4
7	—	20	—	3	—	9	—	10	—	1	—	4	—	—	—	57	—	5
3	1	4	—	8	—	4	9	5	6	2	7	4	—	1	—	36	32	6
1	—	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	7
1	—	1	—	2	1	3	—	3	—	3	—	—	—	1	—	17	1	8
1	—	6	—	2	—	1	—	—	—	3	—	2	—	—	—	15	—	9
4	—	14	—	10	—	11	—	12	—	5	—	7	—	11	—	100	—	10
15	—	8	—	10	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	—	11
21	4	22	1	19	5	6	—	1	—	—	—	—	—	—	—	77	12	12a
23	12	34	1	24	1	14	2	5	—	2	—	3	—	—	—	116	21	12b
4	—	1	—	5	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	13
121	14	11	22	7	25	5	13	—	11	—	6	—	3	—	—	147	108	14a
12	—	2	—	8	2	7	—	2	—	4	—	—	—	—	—	40	2	14b
8	—	11	—	8	—	12	—	5	—	9	—	—	—	—	—	70	—	15
6	—	11	—	2	—	2	—	4	—	3	—	1	—	—	—	39	—	16
3	—	9	—	2	—	7	—	3	—	—	—	—	—	—	—	33	—	17
7	—	3	—	6	—	5	—	7	—	2	—	1	—	—	—	34	—	18
2	—	7	—	9	1	9	3	—	—	—	—	—	—	—	—	27	4	19
12	—	3	3	6	—	5	—	7	—	1	3	—	—	—	—	39	7	20
21	—	15	—	25	2	11	—	10	—	5	—	9	—	3	—	112	2	21
1	—	7	—	17	2	11	4	11	—	9	—	—	—	1	—	57	6	22
2	—	4	—	3	—	2	—	2	—	1	—	1	—	—	—	18	—	23
4	—	—	—	2	—	3	—	—	—	5	—	1	1	—	—	15	1	24
8	—	3	—	6	—	8	—	6	—	—	—	3	—	—	—	37	—	25
432	36	404	38	345	58	232	54	122	36	81	28	37	5	19	3	1,878	293	
57	5	74	2	107	7	120	10	71	14	13	9	18	1	5	—	497	48	

Tab. 14 (forts.). Arbets-
I. Hvetebrods-, finbrods- och diversebagerier.

N:r	Arbetsort	Timmar Arbetare	Högst 48		48—54		54—60		60—66	
			m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
1	Stockholms stad: andra undersökningen		2	2	5	—	31	—	75	3
2	Stockholms län		2	2	—	—	3	1	2	—
3	Upsala län		—	—	1	1	2	—	5	—
4	Södermanlands län		1	—	—	—	1	—	2	—
5	Östergötlands län		—	—	2	—	3	—	3	—
6	Jönköpings län		—	—	4	1	1	3	3	5
7	Kronobergs län		—	—	2	—	1	—	4	—
8	Kalmar län		2	—	1	—	1	—	1	—
9	Gotlands län		—	—	—	—	—	—	—	—
10	Blekinge län		5	—	1	—	14	—	9	—
11	Kristianstads län		1	—	—	—	7	—	5	—
12a	Malmö stad		2	1	2	—	2	1	28	4
12b	Malmöhus län utom Malmö		3	—	1	—	2	3	15	11
13	Hallands län		1	—	—	—	1	—	2	—
14a	Göteborgs stad		—	7	5	—	2	—	2	3
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg		1	—	1	—	5	—	—	—
15	Elfsborgs län		1	—	2	—	5	—	21	—
16	Skaraborgs län		4	—	—	—	6	—	7	—
17	Värmlands län		—	—	—	—	8	—	—	—
18	Örebro län		—	—	—	—	5	—	—	—
19	Västmanlands län		—	—	1	—	2	—	3	—
20	Kopparbergs län		1	1	2	—	2	—	—	—
21	Gefleborgs län		1	1	6	—	5	—	12	—
22	Västernorrlands län		—	—	—	—	—	—	—	—
23	Jemtlands län		—	—	—	—	3	—	1	—
24	Vesterbottens län		—	—	—	—	2	—	7	—
25	Norrbottnens län		1	—	—	—	2	—	2	—
	Summa		28	14	36	2	116	8	209	26
	Stockholms stad: första undersökningen		8	—	3	—	26	—	48	1

timmar (brutto) pr vecka.

B. Enligt arbetsgifvarnes uppgifter.

66—72		72—78		78—84		84—90		90—96		96—102		102—108		Öfver 108		Summa arbetare		Nr
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	
134	3	122	9	32	8	18	9	1	17	2	1	1	1	—	1	423	54	1
12	—	17	1	19	5	10	—	2	—	—	3	—	—	—	—	67	12	2
5	—	11	1	10	4	21	1	6	1	2	—	—	—	—	—	63	8	3
18	—	12	1	8	6	4	6	6	2	1	—	—	—	—	—	53	15	4
6	—	21	—	9	—	8	—	5	—	—	—	1	—	—	—	58	—	5
5	1	7	6	8	2	2	6	1	2	—	4	—	—	—	—	31	30	6
1	—	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	7
1	—	1	—	1	1	—	—	3	—	3	—	—	1	—	—	15	1	8
—	—	5	—	—	—	7	—	1	—	—	—	2	—	—	—	15	—	9
6	—	18	—	14	—	8	—	13	—	8	—	3	—	1	—	100	—	10
22	—	6	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	—	11
20	2	12	2	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73	12	12a
33	5	27	—	15	2	6	—	7	—	—	—	—	—	—	—	109	21	12b
4	—	4	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	13
90	19	1	26	14	20	5	15	—	10	—	7	—	1	—	—	119	108	14a
3	—	1	—	10	2	7	—	1	—	4	—	—	—	—	—	33	2	14b
10	—	11	1	10	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64	2	15
9	—	4	—	3	—	2	—	4	—	—	—	—	—	—	—	39	—	16
2	—	2	—	1	—	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	18	—	17
16	—	4	—	4	—	2	—	2	—	1	—	—	—	—	—	34	—	18
1	—	10	1	6	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	4	19
13	—	4	2	7	1	5	—	2	—	1	3	1	—	—	—	38	7	20
35	—	17	—	22	2	5	—	4	4	5	—	—	—	—	—	112	7	21
2	—	20	—	13	—	7	—	7	—	5	—	—	—	—	—	54	—	22
2	—	4	—	4	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	18	—	23
2	—	—	—	2	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	15	1	24
17	—	3	—	11	—	5	—	3	—	—	—	—	—	—	—	44	—	25
469	30	345	50	240	59	136	37	73	37	34	18	8	2	2	1	1,696	284	
54	2	98	—	109	4	56	8	15	16	4	4	1	1	—	—	422	36	

Tab. 14 (forts.). Arbets-
II. Rågbrödsbagerier.

N:r	Arbetsort	Timmar Arbetare	Högst 48		48—54		54—60		60—66	
			m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
1	Stockholms stad: andra undersökningen	—	—	—	1	3	25	3	18	
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	2	—	—	
3	Upsala län	—	—	—	—	—	—	—	1	
4	Södermanlands län	—	—	—	—	—	1	—	—	
5	Östergötlands län	—	—	—	—	1	—	—	—	
6	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	
7	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	
8	Kalmar län	—	—	—	—	2	—	1	—	
9	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	
10	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	
11	Kristianstads län	—	—	—	—	—	1	—	—	
12a	Malmö stad	—	—	1	—	—	—	9	1	
12b	Malmöhus län utom Malmö	—	—	—	—	—	—	3	3	
13	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	
14a	Göteborgs stad	—	—	—	—	—	2	—	3	
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	—	—	—	—	—	—	—	2	
15	Elfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	
16	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	
17	Vermlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	
18	Örebro län	—	—	—	—	—	—	—	—	
19	Vestmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	
20	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	
21	Gefleborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	
22	Vesternorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	
23	Jemtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	
24	Vesterbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	
25	Norrbottnens län	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Summa	—	—	1	1	6	31	16	28	
	Stockholms stad: första undersökningen	—	—	—	2	2	25	3	17	

timmar (brutto) pr vecka.

A. Enligt arbetarnes uppgifter.

66—72		72—78		78—84		84—90		90—96		96—102		102—108		Öfver 108		Summa arbetare		N:r
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	
19	20	19	17	11	13	17	16	15	9	2	—	2	—	—	—	91	119	1
—	—	—	—	5	5	4	7	6	4	3	3	—	2	—	3	18	26	2
—	—	—	2	2	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	7	3
—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	4
—	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	1	—	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	7	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	—	10
3	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	11
16	—	3	1	9	—	—	—	1	1	—	—	3	—	1	—	43	3	12a
5	—	8	—	4	—	5	—	3	—	—	—	—	—	—	—	23	3	12b
1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	13
11	20	—	32	—	14	—	28	—	6	—	—	—	—	—	—	11	105	14a
—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	6	14b
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	10	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	20
—	—	1	—	5	—	1	1	2	1	—	—	—	—	—	—	9	2	21
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
57	50	37	54	44	43	29	54	30	25	5	3	5	2	1	3	231	294	
16	21	11	12	16	13	15	12	8	6	12	—	3	—	—	—	86	108	

Tab. 14 (forts.). Arbets-
II. Rågbrödsbagerier.

N:r	Arbetsort	Timmer Arbetare	Högst 48		48—54		54—60		60—66	
			m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
1	Stockholms stad: andra undersökningen		—	—	1	—	3	39	7	19
2	Stockholms län		—	—	—	—	—	2	—	—
3	Upsala län		—	—	—	—	—	—	—	3
4	Södermanlands län		—	—	—	—	—	1	—	—
5	Östergötlands län		—	—	—	—	1	—	—	—
6	Jönköpings län		—	—	—	—	—	—	—	—
7	Kronobergs län		—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kalmar län		3	—	—	—	—	—	—	—
9	Gotlands län		—	—	—	—	—	—	—	—
10	Blekinge län		—	—	—	—	—	—	—	—
11	Kristianstads län		—	—	—	—	—	2	1	—
12a	Malmö stad		—	—	3	—	4	—	17	2
12b	Malmöhus län utom Malmö		—	—	—	—	1	—	5	3
13	Hallands län		—	—	—	—	—	—	—	—
14a	Göteborgs stad		—	—	—	—	—	2	—	1
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg		—	—	—	—	—	—	—	2
15	Elfsborgs län		—	—	—	—	—	—	—	—
16	Skaraborgs län		—	—	—	—	—	—	—	—
17	Vermlands län		—	—	—	—	—	—	—	—
18	Örebro län		—	—	—	—	—	—	—	—
19	Vestmanlands län		—	—	—	—	—	—	—	—
20	Kopparbergs län		—	—	—	—	—	—	—	—
21	Gefleborgs län		—	—	—	—	—	—	—	—
22	Vesternorrlands län		—	—	—	—	—	—	—	—
23	Jemtlands län		—	—	—	—	—	—	—	—
24	Vesterbottens län		—	—	—	—	—	—	—	—
25	Norrbottens län		—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa		3	—	4	—	9	46	30	30
	Stockholms stad: första undersökningen		—	—	—	—	2	39	2	18

timmar (brutto) pr vecka.

B. Enligt arbetsgifvarnes uppgifter.

66—72		72—78		78—84		84—90		90—96		96—102		102—108		Öfver 108		Summa arbetare		N:r
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	
16	15	9	14	15	11	6	—	10	3	—	—	—	—	—	—	67	101	1
—	—	2	2	7	4	3	6	2	5	—	2	—	—	—	—	14	21	2
—	—	—	—	2	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	7	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4
2	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	10
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	11
8	—	1	—	8	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	43	3	12a
5	—	3	—	2	—	5	—	3	—	—	—	—	—	—	—	24	3	12b
1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	13
11	46	—	17	—	16	—	20	—	6	—	—	—	—	—	—	11	108	14a
—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	14b
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	10	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	20
2	—	1	—	5	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	10	2	21
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
52	72	22	39	44	37	17	29	17	14	2	4	—	—	—	—	200	271	
17	15	11	6	16	11	17	—	10	—	1	—	—	—	—	—	76	89	

Tab. 15. Dagliga
(utom sön-

		A. Enligt arbetarnes upp-								
		Antal gånger			Längsta fritiden, timmar					
		1	2	3	under 5	5—6	6—7	7—8	8—10	10—12
I. Hvetebröds-, finbröds- och diverse- bagerier.										
Manliga arbetare:										
Stockholm: första undersökningen ...		50	413	2	42	97	113	81	82	41
» andra » ...		130	404	3	5	25	78	134	125	162
Landsorten		810	408	43	60	87	103	146	239	506
Hela riket		940	812	46	65	112	181	280	364	668
Qvinliga arbetare:										
Stockholm: första undersökningen ...		44	3	—	—	2	3	9	18	15
» andra » ...		61	3	—	—	1	4	11	19	26
Landsorten		212	9	—	—	—	8	24	48	98
Hela riket		273	12	—	—	1	12	35	67	124
Samtliga arbetare:										
Stockholm: första undersökningen ...		94	416	2	42	99	116	90	100	56
» andra » ...		191	407	3	5	26	82	145	144	188
Landsorten		1,022	417	43	60	87	111	170	287	604
Hela riket		1,213	824	46	65	113	193	315	431	792
II. Rågbrödsbagerier.										
Manliga arbetare:										
Stockholm: första undersökningen ...		72	11	—	—	2	6	7	25	36
» andra » ...		74	17	—	1	3	6	8	32	37
Landsorten		82	20	2	5	1	8	3	20	57
Hela riket		156	37	2	6	4	14	11	52	94
Qvinliga arbetare:										
Stockholm: första undersökningen ...		84	20	—	—	—	—	1	24	32
» andra » ...		99	21	—	—	—	—	1	33	37
Landsorten		137	14	—	2	3	2	6	47	84
Hela riket		236	35	—	2	3	2	7	80	121
Samtliga arbetare:										
Stockholm: första undersökningen ...		156	31	—	—	2	6	8	49	68
» andra » ...		173	38	—	1	3	6	9	65	74
Landsorten		219	34	2	7	4	10	9	67	141
Hela riket		392	72	2	8	7	16	18	132	215
III. Samtliga bagerier.										
Manliga arbetare:										
Stockholm: första undersökningen ...		122	424	2	42	99	119	88	107	77
» andra » ...		204	421	3	6	28	84	142	157	199
Landsorten		892	428	45	65	88	111	149	259	563
Hela riket		1,096	849	48	71	116	195	291	416	762
Qvinliga arbetare:										
Stockholm: första undersökningen ...		128	23	—	—	2	3	10	42	47
» andra » ...		160	24	—	—	1	4	12	52	63
Landsorten		349	23	—	2	3	10	30	95	182
Hela riket		509	47	—	2	4	14	42	147	245
Samtliga arbetare:										
Stockholm: första undersökningen ...		250	447	2	42	101	122	98	149	124
» andra » ...		364	445	3	6	29	88	154	209	262
Landsorten		1,241	451	45	67	91	121	179	354	745
Hela riket		1,605	896	48	73	120	209	333	563	1,007

fritider
dagar).

gifter.				B. Enligt arbetsgifvarnes uppgifter.											
	Mid- dag	Ej midd.	Summa arbe- tare	Antal gånger			Längsta fritiden, timmar								Summa arbe- tare
öfver 12	under längsta fritiden			1	2	3	und. 5	5—6	6—7	7—8	8—10	10—12	öfver 12		
9	337	128	465	39	329	2	5	19	105	93	96	42	10		370
8	324	213	537	117	246	—	3	6	22	81	87	127	37		363
120	397	864	1,261	756	431	39	19	78	70	108	238	547	166		1,226
128	721	1,077	1,798	873	677	39	22	84	92	189	325	674	203		1,559
—	6	41	47	35	1	—	—	1	4	5	14	11	1		36
3	—	64	64	53	3	—	—	1	3	6	17	28	1		56
43	17	204	221	213	7	1	—	1	4	16	54	106	40		221
46	17	268	285	266	10	1	—	2	7	22	71	134	41		277
9	343	169	512	74	330	2	5	20	109	98	110	53	11		406
11	324	277	601	170	249	—	3	7	25	87	104	155	38		419
163	414	1,068	1,482	969	438	40	19	79	74	124	292	653	206		1,447
174	738	1,345	2,083	1,139	687	40	22	86	99	211	396	808	244		1,866
7	3	80	83	64	10	—	—	1	4	2	24	38	5		74
4	9	82	91	56	15	—	—	1	3	3	18	40	6		71
10	37	67	104	71	21	4	3	2	3	3	10	67	8		96
14	46	149	195	127	36	4	3	3	6	6	28	107	14		167
47	3	101	104	73	15	—	—	—	—	—	14	18	56		88
49	6	114	120	85	15	—	—	—	—	—	17	27	56		100
7	8	143	151	133	13	—	—	1	3	4	41	91	6		146
56	14	257	271	218	28	—	—	1	3	4	58	118	62		246
54	6	181	187	137	25	—	—	1	4	2	38	56	61		162
53	15	196	211	141	30	—	—	1	3	3	35	67	62		171
17	45	210	255	204	34	4	3	3	6	7	51	158	14		242
70	60	406	466	345	64	4	3	4	9	10	86	225	76		413
16	340	208	548	103	339	2	5	20	109	95	120	80	15		444
12	333	295	628	173	261	—	3	7	25	84	105	167	43		434
130	434	931	1,365	827	452	43	22	80	73	111	248	614	174		1,322
142	767	1,226	1,993	1,000	713	43	25	87	98	195	353	781	217		1,756
47	9	142	151	108	16	—	—	1	4	5	28	29	57		124
52	6	178	184	138	18	—	—	1	3	6	34	55	57		156
50	25	347	372	346	20	1	—	2	7	20	95	197	46		367
102	31	525	556	484	38	1	—	3	10	26	129	252	103		523
63	349	350	699	211	355	2	5	21	113	100	148	109	72		568
64	339	473	812	311	279	—	3	8	28	90	139	222	100		590
180	459	1,278	1,737	1,173	472	44	22	82	80	131	343	811	220		1,689
244	798	1,751	2,549	1,484	751	44	25	90	108	221	482	1,033	320		2,279

A. Enligt arbetarnes uppgifter.

Arbetsort	Mindre än 2 timmar			2—4 timmar			4—6 timmar			6—8 timmar			8—10 timmar			10 timmar o. deröfver			Summa arbetare
	Män	Qvinor	Minderår.	Män	Qvinor	Minderår.	Män	Qvinor	Minderår.	Män	Qvinor	Minderår.	Män	Qvinor	Minderår.	Män	Qvinor	Minderår.	
Stockholms stad: andra undersökningen	46	3	3	74	1	3	25	3	—	2	1	—	4	—	—	—	—	—	165
Stockholms län	6	—	3	18	11	4	4	—	—	5	2	1	—	—	—	—	13	—	57
Upsala län	4	—	2	8	—	3	14	—	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	39
Södermanlands län	12	—	—	10	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
Östergötlands län	13	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
Jönköpings län.....	9	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar län	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Gotlands län.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge län.....	23	—	3	17	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	44
Kristianstads län.....	1	—	—	13	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	22
Malmö stad	3	1	—	17	—	1	31	2	—	12	—	1	3	—	—	—	—	—	71
Malmöhus l. utom Malmö	9	—	—	21	—	2	7	—	—	3	—	—	1	—	—	14	—	—	47
Hallands län.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs stad.....	—	—	—	30	—	1	8	—	—	39	—	1	1	—	—	—	—	—	80
Göteborgs och Bohus län utom Göteborg.....	3	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6
Elfsborgs län	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Skaraborgs län.....	4	—	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro län.....	4	—	1	7	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
Vestmanlands län.....	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Kopparbergs län	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Gefleborgs län	24	—	2	10	—	—	6	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	45
Vesternorrlands län.....	14	—	2	10	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	28
Jemtlands län	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Vesterbottens län.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottnens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	182	7	23	247	12	21	102	5	3	71	3	3	10	—	—	18	13	—	2 702
Stockholms stad: första undersökningen.....	117	—	2	141	15	5	58	1	3	7	4	—	2	—	—	—	—	—	1 356

1) Två af dessa hafva uppgifvit minst 12 timmar.

dagsarbete.

B. Enligt arbetsgifvarnes uppgifter.

Arbetsort	Mindre än 2 timmar			2—4 timmar			4—6 timmar			6—8 timmar			8—10 timmar			10 timmar o. deröfver			Summa arbetare
	Män	Qvinor	Minderfår.	Män	Qvinor	Minderfår.	Män	Qvinor	Minderfår.	Män	Qvinor	Minderfår.	Män	Qvinor	Minderfår.	Män	Qvinor	Minderfår.	
Stockholms stad: andra undersökningen	27	—	—	43	1	1	14	4	1	18	—	1	8	—	—	—	—	—	18
Stockholms län.....	3	—	1	22	4	4	12	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	50
Upsala län.....	3	—	—	14	—	2	13	—	1	3	—	—	1	—	—	—	—	—	37
Södermanlands län	15	—	—	9	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
Östergötlands län	10	—	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
Jönköpings län.....	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar län	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
Gotlands län.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge län.....	20	—	2	17	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	41
Kristianstads län.....	1	—	—	13	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	22
Malmö stad	7	—	1	18	—	—	26	1	1	7	1	—	3	—	—	14	—	—	69
Malmöhus l. utom Malmö	5	—	1	15	—	2	8	—	2	4	—	—	—	—	—	13	—	—	40
Hallands län.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs stad	10	—	—	16	—	—	17	—	—	39	—	2	—	—	—	—	—	—	84
Göteborgs och Bohus län utom Göteborg.....	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Elfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs län.....	3	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
Vermlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro län.....	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Vestmanlands län.....	3	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
Kopparbergs län	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Gefleborgs län	24	—	2	4	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	34
Vesternorrlands län.....	11	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	16
Jemtlands län	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Vesterbottens län.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottnens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	151	—	13	191	5	16	95	7	5	76	1	4	12	—	—	12	—	—	1 589
Stockholms stad: första undersökningen.....	86	—	2	104	—	1	31	2	1	5	1	—	—	—	—	—	—	—	233

¹⁾ För två af dessa har uppgifvits minst 12 timmar.

²⁾ Enligt uppgift minst 12 timmar.

³⁾ För fem af dessa har uppgifvits minst 12 timmar.

Tab. 17 Nattarbete (mellan

I. Hvetebröds-, finbröds-

N:r	Arbetsort	Timmar i veckan	A. Enligt arbetarnes							
			Högst 12		12—24		24—36		36—48	
			m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
1	Stockholms stad: andra undersökningen	44	22	156	37	83	4	132	—	—
2	Stockholms län	10	2	6	4	11	1	30	3	—
3	Upsala län	13	3	12	1	9	—	19	—	—
4	Södermanlands län	3	9	11	5	12	1	19	—	—
5	Östergötlands län	4	—	8	—	12	—	23	—	—
6	Jönköpings län	5	15	12	13	14	—	5	—	—
7	Kronobergs län	1	—	3	—	4	—	—	—	—
8	Kalmar län	1	—	3	—	6	1	1	—	—
9	Gotlands län	1	—	9	—	4	—	1	—	—
10	Blekinge län	15	—	12	—	39	—	21	—	—
11	Kristianstads län	1	—	11	1	5	—	5	—	—
12a	Malmö stad	7	3	4	7	3	2	20	—	—
12b	Malmöhus län utom Malmö	4	1	18	16	31	—	12	—	—
13	Hallands län	—	—	2	—	5	—	4	—	—
14a	Göteborgs stad	11	42	3	18	9	1	18	—	—
14b	Göteborgs- och Bohus län utom Göteborg	1	2	10	—	10	—	8	—	—
15	Elfsborgs län	9	—	35	1	20	1	3	—	—
16	Skaraborgs län	6	—	22	—	9	—	—	—	—
17	Vermlands län	1	—	10	—	—	—	—	—	—
18	Örebro län	3	—	6	—	9	—	4	—	—
19	Vestmanlands län	7	—	9	4	2	—	5	—	—
20	Kopparbergs län	4	2	10	5	8	—	2	—	—
21	Gefleborgs län	9	2	13	6	26	—	42	—	—
22	Vesternorrlands län	12	—	18	1	12	—	10	—	—
23	Jemtlands län	—	—	7	—	2	—	1	—	—
24	Vesterbottens län	2	—	7	—	6	—	—	—	—
25	Norrbottens län	5	—	18	—	4	—	—	—	—
Summa		179	103	435	119	355	11	385	3	—
	Stockholms stad: första undersökningen	13	15	26	25	151	7	219	1	—

kl. 8 e. m. och 6 f. m.).

och diverse bagierier.

uppgifter				B. Enligt arbetsgifvarnes uppgifter.												N:r
Öfver 48		Summa arbetare		Högst 12		12—24		24—36		36—48		Öfver 48		Summa arbetare		
m.	qv.	manl.	qvinl.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	manl.	qvinl.	
100	—	515	63	82	26	108	23	40	3	92	—	48	—	370	52	1
10	—	67	10	10	3	7	7	21	—	22	—	—	—	60	4	2
10	—	63	4	13	3	9	7	12	—	21	—	—	—	55	4	3
5	—	50	15	9	11	7	4	16	—	17	—	1	—	50	15	4
7	—	54	—	6	—	10	—	14	—	18	—	3	—	51	—	5
—	—	36	28	8	19	14	6	8	—	—	—	—	—	30	25	6
—	—	8	—	1	—	6	—	1	—	—	—	—	—	8	—	7
—	—	11	1	2	—	3	—	7	7	—	—	—	—	12	1	8
—	—	15	—	1	—	5	—	7	—	2	—	—	—	15	—	9
10	—	97	—	19	—	20	—	40	—	14	—	—	—	93	—	10
17	—	39	1	6	—	11	—	3	—	13	—	11	—	44	—	11
31	—	65	12	6	2	2	8	7	2	22	—	32	—	69	12	12a
49	3	114	20	13	12	18	6	29	—	12	2	33	7	105	21	12b
—	—	11	—	—	—	9	—	1	—	1	—	—	—	11	—	13
59	—	100	61	—	47	4	17	66	—	12	—	54	—	136	64	14a
3	—	32	2	7	2	8	—	12	—	—	—	2	—	29	2	14b
—	—	67	2	29	—	19	2	14	—	—	—	—	—	62	2	15
—	—	37	—	15	—	15	—	2	—	2	—	—	—	34	—	16
—	—	11	—	13	—	3	—	—	—	—	—	—	—	16	—	17
9	—	31	—	3	—	5	—	5	—	4	—	—	—	17	—	18
2	—	25	4	11	—	4	4	2	—	5	—	2	—	24	4	19
—	—	24	7	12	3	7	3	—	—	—	—	—	—	19	6	20
21	—	111	8	14	7	25	—	23	—	20	—	9	—	91	7	21
5	—	57	1	5	—	13	—	12	—	10	—	5	—	45	—	22
2	—	12	—	5	—	5	—	—	—	5	—	1	—	16	—	23
—	—	15	—	9	—	6	7	—	—	—	—	—	—	15	1	24
—	—	27	—	12	—	11	—	—	—	—	—	—	—	23	—	25
340	3	1,694	239	311	135	354	76	342	6	292	2	201	1	1,500	220	
54	—	463	48	16	16	57	15	169	4	154	—	13	—	409	35	

Tab. 17 (forts.). Nattarbete.

II. Rågrödsbagerier.

N:r	Arbetsort	Timmar i	Högst	12—24		24—36		36—48		Öfver		Summa	
		veckan	12							48		arbetare	
		Arbetare	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	manl.
A Enligt arbetarnes uppgifter:													
1	Stockholms stad: andra undersökningen	38	68	17	13	9	4	6	—	1	—	71	85
2	Stockholms län	1	5	—	6	4	1	—	2	—	3	5	17
3	Upsala län	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
4	Södermanlands län	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
5	Östergötlands län	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—
8	Kalmar län	3	2	—	—	2	—	—	—	—	—	5	2
10	Blekinge län	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—
11	Kristianstads län	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	3	—
12a	Malmö stad	4	—	12	—	13	—	6	—	4	—	39	—
12b	Malmöhus län utom Malmö	7	—	11	3	2	—	2	—	—	—	22	3
13	Hallands län	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	4	—
14a	Göteborgs stad	—	36	—	38	—	—	—	—	11	—	11	74
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
16	Skaraborgs län	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
18	Örebro län	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	3	—
20	Kopparbergs län	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
21	Gefleborgs län	2	—	4	—	2	2	—	—	—	—	8	2
22	Vesternorrlands län	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Summa		61	137	52	60	37	7	14	2	16	3	180	209
Stockholms stad: första undersökningen		37	59	12	14	12	3	8	1	1	—	70	77
B. Enligt arbetsgifvarens uppgifter:													
1	Stockholms stad: andra undersökningen	35	34	9	8	4	40	3	1	—	—	51	88
2	Stockholms län	4	9	1	2	—	3	—	—	—	3	5	17
3	Upsala län	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
4	Södermanlands län	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
5	Östergötlands län	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—
8	Kalmar län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
10	Blekinge län	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	—
11	Kristianstad län	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3	—
12a	Malmö stad	4	2	14	—	13	—	5	—	3	—	39	2
12b	Malmöhus län utom Malmö	7	—	9	3	3	—	—	—	—	—	19	3
13	Hallands län	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	4	—
14a	Göteborgs stad	—	58	—	22	—	—	—	—	11	—	11	80
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
16	Skaraborgs län	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
18	Örebro län	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	3	—
20	Kopparbergs län	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
21	Gefleborgs län	2	—	4	—	3	2	—	—	—	—	9	2
22	Vesternorrlands län	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Summa		61	124	46	35	26	45	8	1	14	3	155	208
Stockholms stad: första undersökningen		35	25	8	9	4	40	5	1	—	—	52	75

Tab. 18. Minderårigas arbetstimmar (brutto) pr vecka.

	Timmar	Minderåriga									
		Högt 48	48—60	60—72	72—78	78—84	84—90	90—96	Öfver 96	Ej upp- gifvet	Minderåriga Summa
A. Enligt de minderårigas uppgifter.											
I. Hvetebröds-, finbröds- och diversebagerier.											
a) Gossar:											
Stockholm: första undersökningen	—	1	1	3	5	2	4	12	—	18	
» andra »	—	1	2	12	11	3	2	4	1	36	
Landsorten	9	19	57	34	37	32	12	25	13	238	
b) Flickor:											
Stockholm: första undersökningen	—	—	—	—	1	1	1	—	—	3	
» andra »	—	—	—	—	1	2	1	—	—	4	
Landsorten	1	1	5	3	4	1	—	—	—	15	
II. Rågbrödsbagerier.											
a) Gossar:											
Stockholm: första undersökningen	—	—	—	—	2	4	1	—	—	7	
» andra »	—	—	1	—	1	3	2	—	1	8	
Landsorten	—	2	2	1	1	1	2	—	—	9	
b) Flickor:											
Stockholm: första undersökningen	—	2	1	—	—	—	1	—	—	4	
» andra »	—	2	1	—	—	—	1	—	—	4	
Landsorten	—	1	2	—	—	1	2	—	1	7	
III. Samtliga bagerier. Gossar och flickor.											
Stockholm: första undersökningen	—	3	2	3	8	7	7	12	—	32	
» andra »	—	3	4	12	13	8	6	4	2	52	
Landsorten	10	23	66	38	42	35	16	25	14	269	
B. Enligt arbetsgifvares uppgifter.											
I. Hvetebröds-, finbröds- och diversebagerier.											
a) Gossar:											
Stockholm: första undersökningen	1	1	—	1	3	7	1	—	4	18	
» andra »	—	1	10	7	5	4	1	—	8	36	
Landsorten	11	32	66	38	33	17	14	4	23	238	
b) Flickor:											
Stockholm: första undersökningen	—	—	—	—	1	1	1	—	—	3	
» andra »	—	—	—	—	2	1	1	—	—	4	
Landsorten	1	1	5	3	2	1	—	—	2	15	
II. Rågbrödsbagerier.											
a) Gossar:											
Stockholm: första undersökningen	—	—	—	—	1	2	1	—	3	7	
» andra »	—	—	—	—	1	—	1	—	6	8	
Landsorten	—	2	4	—	1	2	—	—	—	9	
b) Flickor:											
Stockholm: första undersökningen	—	2	2	—	—	—	—	—	—	4	
» andra »	—	2	2	—	—	—	—	—	—	4	
Landsorten	—	1	3	—	1	1	—	—	1	7	
III. Samtliga bagerier. Gossar och flickor.											
Stockholm: första undersökningen	1	3	2	1	5	10	3	—	7	32	
» andra »	—	3	12	7	8	5	3	—	14	52	
Landsorten	12	36	78	41	37	21	14	4	26	269	

¹ Den ene öfver 108 timmar. ² 6 af dessa 102—108, 1 öfver 108 timmar.

Tab. 19. Arbetarnes fördelning på löneklasser.

	1		2		3		4		5		6		7		Summa arbetare	
	1 o. deröfvt. 1,500 kr.		1,500— 1,250 kr.		1,250— 1,000 kr.		1,000— 800 kr.		800—600 kr.		600—470 kr.		Under 470 kr.			
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	qv.	m.	q.	m.	qv.
I. Hvetebröds-, finbröds-, och diversebagerier:																
A. Arbetare med kost hos arbetsgifvaren:																
Stockholm: första undersökningen ...	3	—	68	—	182	—	188	—	28	11	1	38	—	—	470	49
» andra » ...	2	—	1	—	5	—	21	—	16	14	3	41	—	—	48	55
Göteborg	—	—	—	—	1	—	12	—	18	—	4	82	—	26	35	108
Malmö	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	6	7	—	5	8	12
Landsorten utom Göteborg och Malmö	—	—	2	—	73	—	262	1	331	3	285	58	25	41	978	103
B. Arbetare utan kost hos arbetsgifvaren:																
Stockholm: första undersökningen ...	—	—	3	—	9	—	16	—	1	—	1	1	—	—	29	2
» andra » ...	4	—	111	—	174	—	194	1	9	4	1	7	1	1	494	13
Göteborg	1	—	2	—	35	—	50	—	29	—	—	—	—	—	117	—
Malmö	—	—	5	—	11	—	22	—	20	—	10	—	1	—	69	—
Landsorten utom Göteborg och Malmö	—	—	3	—	26	—	56	—	59	2	19	7	6	1	169	10
II. Rågbrödsbagerier:																
A. Arbetare med kost hos arbetsgifvaren:																
Stockholm: första undersökningen ...	—	—	—	—	21	—	25	—	29	3	1	20	—	—	76	23
» andra » ...	—	—	—	—	9	—	11	—	16	—	2	20	—	—	38	20
Göteborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	69	—	40	—	109
Malmö	—	—	—	—	1	—	3	—	2	—	3	—	—	2	9	2
Landsorten utom Göteborg och Malmö	—	—	—	—	3	—	10	—	12	1	9	26	—	15	34	42
B. Arbetare utan kost hos arbetsgifvaren:																
Stockholm: första undersökningen ...	—	—	—	—	6	—	5	6	2	26	1	50	—	3	14	85
» andra » ...	—	—	3	—	25	—	17	6	11	30	1	61	—	3	57	100
Göteborg	—	—	—	—	3	—	5	—	3	—	—	—	—	—	11	—
Malmö	3	—	4	—	17	—	6	—	3	—	—	1	1	—	34	1
Landsorten utom Göteborg och Malmö	—	—	2	—	10	—	22	3	12	—	3	14	2	8	51	25
Tillsamman (I och II):																
Stockholm: första undersökningen ...	3	—	71	—	218	—	234	6	59	41	3	109	1	3	589	159
» andra » ...	6	—	115	—	213	—	243	7	52	48	7	129	1	4	637	188
Göteborg	1	—	2	—	39	—	67	—	50	—	4	151	—	66	163	217
Malmö	3	—	9	—	29	—	31	—	27	—	19	7	2	8	120	15
Landsorten utom Göteborg och Malmö	—	—	7	—	112	—	350	4	414	6	316	105	33	65	1,232	180
Summa s:rum ¹	10	—	133	—	393	—	691	13	543	52	346	392	36	143	2,152	600

¹ Arbetarne från första Stockholmsundersökningen ej medräknade.

Tab. 20. Manliga arbetares specialitet och lön samt arbetstimmar pr vecka och lön.¹

Enligt arbetarnes uppgifter.

	Antal arbetare med årsinkomst af							Summa arbetare
	Under 470 kr.	600— 470 kr.	800— 600 kr.	1000— 800 kr.	1250— 1000 kr.	1500— 1250 kr.	1500 kr. o. deröf.	
A. Specialitet.								
<i>Stockholm: andra undersökningen.</i>								
Hvetebröds-, finbröds- och diversebagerier.								
1. Föreståndare eller verkmästare samt ungsarb.	—	—	—	3	24	53	4	84
2. Trägarbetare, wienerbagare och kaffare	—	—	—	6	52	58	2	118
3. Tredjer, raskpassare, bordsarb. o. diversearb.	—	—	—	78	92	1	—	171
4. Hjelpare, sättare, spritsare m. fl.	1	4	22	123	7	—	—	157
Summa	1	4	22	210	175	112	6	530
B. Arbetstimmar (brutto) pr vecka.								
<i>Stockholm: andra undersökningen.</i>								
I. Hvetebröds-, finbröds- och diversebagerier.								
Högst 60 timmar	—	—	1	—	7	1	—	9
60—72 timmar	—	1	5	35	72	36	3	152
72—84 „	—	1	12	138	88	62	3	305
84—96 „	—	1	4	32	8	11	—	56
Öfver 96 „	—	—	3	4	3	1	—	12
Summa	—	1	25	209	178	111	6	534
II. Rågrödsbagerier.								
Högst 60 timmar	—	2	—	—	1	—	—	4
60—72 timmar	—	—	4	8	7	1	—	20
72—84 „	—	—	7	10	14	1	—	32
84—96 „	—	—	13	7	10	—	—	30
Öfver 96 „	—	—	1	2	1	—	—	4
Summa	—	2	25	28	33	2	—	90
<i>Blekinge län:</i>								
Högst 60 timmar	—	1	5	5	—	—	—	16
60—72 „	—	2	3	9	—	—	—	14
72—84 „	—	—	5	5	13	2	—	25
84—96 „	—	—	5	12	6	2	—	26
96—108 „	—	—	4	4	—	—	—	12
Öfver 108 „	—	—	4	5	—	—	—	11
Summa	—	2	33	42	18	—	—	104

¹ Dessa tabellariska sammanställningar äro meddelade blott såsom exempel. ² En af dessa öfver 108 timmar.

och löneklasser.

II. Rågbrödsbagerier.

Löneklasser		Nedanstående antal arbetare tillhört yrket														Summa arb.			
		mindre än 1 år		1—3 år		3—5 år		5—7 år		7—10 år		10—20 år		20—30 år		30 år o. deröfv.		manl.	qvnl.
		m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.		
Stockholm: första undersökningen																			
1	1,500 kr. o. deröfver...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	1,500—1,250 kr.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	1,250—1,000 ».....	—	—	—	—	1	—	4	—	2	—	11	—	5	—	1	—	24	—
4	1,000—800 ».....	—	—	3	—	6	—	2	1	9	—	7	3	3	2	—	—	30	6
5	800—600 ».....	6	—	13	6	2	3	3	12	1	4	4	3	2	1	—	—	31	29
6	600—470 ».....	1	6	1	31	—	15	—	7	—	5	—	6	—	—	—	—	2	70
7	under 470 ».....	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Summa arbetare		7	7	17	39	9	18	9	20	12	9	22	12	10	3	1	—	87	108
Stockholm: andra undersökningen																			
1	1,500 kr. o. deröfver...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	1,500—1,250 kr.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—
3	1,250—1,000 ».....	—	—	—	—	1	—	5	—	5	—	14	—	5	—	1	—	31	—
4	1,000—800 ».....	2	—	2	—	4	—	1	1	7	—	8	3	2	2	—	—	26	6
5	800—600 ».....	7	2	7	7	1	1	3	9	1	4	2	3	2	1	1	—	24	30
6	600—470 ».....	2	17	1	29	—	17	—	8	—	5	—	5	—	—	—	—	3	81
7	under 470 ».....	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Summa arbetare		11	20	10	38	6	21	9	18	13	9	26	11	9	3	2	—	86	120
Landsorten:																			
1	1,500 kr. o. deröfver...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	3	—
2	1,500—1,250 kr.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	1	—	6	—
3	1,250—1,000 ».....	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	17	—	7	—	6	—	34	—
4	1,000—800 ».....	—	2	2	1	2	—	4	—	4	—	22	—	9	—	3	—	46	3
5	800—600 ».....	2	—	6	—	3	—	4	1	4	—	4	—	3	—	6	—	32	1
6	600—470 ».....	2	13	4	35	3	25	1	12	1	9	2	11	—	1	—	—	13	106
7	under 470 ».....	1	14	2	33	—	9	—	6	—	2	—	1	—	1	—	—	3	66
Summa arbetare		5	29	15	69	8	34	9	19	12	11	48	12	23	2	17	—	137	176

Tab. 22. Arbetslösa

N:r	Arbetsort	Nedanstående antal arbetare									
		Brist på arbete hos arbetsgivaren					Eget beslut (strejk, missnöje)				
		Högst 1 m.	1—3 mån.	3—6 mån.	Öfver 6 m.	Summa	Högst 1 m.	1—3 mån.	3—6 mån.	Öfver 6 m.	Summa
A. Manliga arbetare:											
1	Stockholms stad	15	25	15	6	61	6	10	3	—	22
2	Stockholms län	1	5	2	3	11	1	—	—	—	1
3	Upsala län	—	4	1	—	5	—	1	1	—	2
4	Södermanlands län	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	1	—	—	—	1	—	1	1	—	2
6	Jönköpings län	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
7	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Gotlands län	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—
10	Blekinge län	—	1	—	—	1	1	—	—	—	1
11	Kristianstads län	2	—	—	1	3	—	—	—	—	—
12a	Malmö stad	2	4	1	—	7	—	—	—	1	1
12b	Malmöhus län utom Malmö	2	6	2	—	10	1	—	—	—	1
13	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
14a	Göteborgs stad	3	1	1	—	5	3	5	2	—	10
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
15	Elfsborgs län	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
16	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
17	Värmlands län	2	2	1	1	6	—	—	—	—	—
18	Örebro län	1	2	—	—	3	—	—	—	—	—
19	Vestmanlands län	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
20	Kopparbergs län	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
21	Gefleborgs län	6	5	—	2	13	9	—	—	—	9
22	Vesternorrlands län	1	2	—	—	3	1	—	—	—	1
23	Jemtlands län	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
24	Vesterbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa	37	61	26	14	138	25	19	8	1	53
B. Qvinliga arbetare.											
	Stockholm	10	5	—	1	16	—	—	—	—	—
	Landsorten	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	Summa	11	5	—	1	17	—	—	—	—	—

¹ Oberäknadt 1 som ej uppgifvit arbetslöshetens tidslängd. ² Oberäknadt 2 som ej uppgifvit arbetslöshetens längd.

under året 1896.

uppgifvit sig hafva varit arbetslösa på grund af:														Tillsamman arbetslösa					N:r	
Sjukdom eller olycksfall				Platsombyte				Diverse, mestadels ej angifven orsak												
Högt 1 m.	1—3 mån.	3—6 mån.	Öfver 6 m.	Summa	Högt 1 m.	1—3 mån.	3—6 mån.	Öfver 6 m.	Summa	Högt 1 m.	1—3 mån.	3—6 mån.	Öfver 6 m.	Summa	Högt 1 m.	1—3 mån.	3—6 mån.	Öfver 6 m.	Summa samm.	
32	7	2	2	43	20	27	15	9	71	10	15	15	5	45	46	24	50	22	242	1
2	1	4	—	7	4	4	—	—	8	—	—	1	1	2	2	10	7	4	29	2
1	—	—	—	1	1	3	—	—	4	—	—	—	—	—	2	2	2	—	12	3
—	—	—	—	—	—	3	1	—	4	—	—	—	—	—	—	4	1	1	6	4
2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	4	1	1	—	6	5
1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	1	—	—	3	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	9
1	1	2	—	4	3	—	—	—	3	—	2	—	—	2	5	4	2	—	11	10
1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	4	11
4	2	—	—	6	3	9	1	—	13	2	4	3	1	10	11	19	5	2	37	12a
6	5	—	—	11	5	2	—	—	7	—	1	1	—	2	14	14	3	—	31	12b
1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	1	—	3	13
3	1	—	—	4	2	—	—	1	3	5	2	—	—	7	16	9	3	1	29	14a
—	—	1	—	1	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	1	1	—	4	14b
1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	15
1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	3	16
1	1	1	—	3	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	3	5	2	1	11	17
1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	2	—	—	5	18
1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	2	2	—	—	4	19
1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	20
6	1	—	—	7	1	—	—	—	1	—	1	—	1	2	22	7	—	3	32	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	6	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	2	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	25
69	21	13	2	105	44	48	17	10	119	19	28	20	8	75	194	177	84	35	490	
1	5	1	—	7	—	1	—	—	1	3	1	1	—	5	14	12	2	1	29	
1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	2	—	—	4	
2	6	1	—	9	—	1	—	—	1	3	2	1	—	6	16	14	2	1	33	

³ 10 af dessa hafva uppgifvit »exercis» eller »värneplikt» såsom uteslutande eller delvis orsak till arbetslösheten. ⁴ Stockholms län. ⁵ Jönköpings län. ⁶ Malmöhus län. ⁷ Malmö stad.

Tab. 23. Arbetarnes

N:r		Arbetsort	M a n l i g a a r b e														
			Hos föräldrar boende				Hyresgäster i första hand (samt de m. egen bostad)				Hyresgäster i andra hand				Inneboende		
			Under 18 år	18 år o. deröf.	Okänd ålder	Summa	Under 30 år	30 år o. deröf.	Okänd ålder	Summa	Under 30 år	30 år o. deröf.	Okänd ålder	Summa	Under 30 år	30 år o. deröf.	Okänd ålder
1	Stockholms stad: andra undersökningen	3	15	2	20	52	126	13	191	176	55	12	243	55	23	6	84
2	Stockholms län	—	1	—	1	3	4	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Upsala län	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—
4	Södermanlands län	—	—	—	—	5	6	—	11	4	1	—	5	10	—	—	10
5	Östergötlands län	1	5	—	6	6	18	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Jönköpings län	2	—	—	2	2	2	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kalmar län	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Gotlands län	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Blekinge län	1	—	—	1	4	9	—	13	—	—	—	—	1	1	—	2
11	Kristianstads län	—	—	—	—	9	6	—	15	3	—	—	3	1	—	—	1
12a	Malmö stad	5	11	—	16	6	44	1	51	9	4	—	13	23	2	1	26
12b	Malmöhus län (utom Malmö)	—	6	—	6	6	24	—	30	9	3	—	12	22	3	—	25
13	Hallands län	2	—	—	2	1	1	—	2	—	—	—	—	1	—	—	1
14a	Göteborgs stad	—	2	—	2	16	45	1	62	26	7	—	33	16	1	2	19
14b	Göteborgs och Bohus län (utom Göteborg)	1	—	—	1	2	2	1	5	1	—	—	1	1	—	—	1
15	Elfsborgs län	1	—	—	1	1	7	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Skaraborgs län	—	—	—	—	2	5	—	7	—	—	—	—	1	—	—	1
17	Värmlands län	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Örebro län	2	5	—	7	3	5	—	8	2	3	—	5	3	—	—	3
19	Vestmanlands län	1	—	—	1	4	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Gefleborgs län	2	—	—	2	4	2	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Vesternorrlands län	2	1	—	3	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Jemtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
24	Vesterbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Norrbottens län	1	1	—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa	24	48	2	74	126	316	17	459	230	75	12	317	134	30	9	173
	Deraf: ogifta	24	47	2	73	68	28	1	97	228	54	11	293	131	24	9	164
	gifta, enkl. o. enkör	—	1	—	1	58	288	16	362	2	21	1	24	3	6	—	9
	Stockholm: första undersökn.	2	1	—	3	7	58	3	68	3	4	—	7	2	2	—	4

¹ Deraf 10 arbetare, som uppgifvits hafva »egen bostad».

bostadsförhållanden.

t a r e					Q v i n l i g a a r b e t a r e																	N:r
Hos arbetsgifvaren boende					Hos för- äldrar boende			Hyresgäster i första hand			Hyresgäster i andra hand			Inneboende			Hos arbetsgifvaren boende					
Under 18 år	18—30 år	30 år o. deröfv.	Okänd ålder	Summa	Under 18 år	18 år o. deröfv.	Summa	Under 30 år	30 år o. deröfv.	Summa	Under 30 år	30 år o. deröfv.	Summa	Under 30 år	30 år o. deröfv.	Summa	Under 18 år	18—30 år	30 år o. deröfv.	Okänd ålder	Summa	
26	45	14	4	89	1	10	11	6	18	24	2	10	27	11	38	5	67	25	5	102	1	
15	37	22	—	74	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	23	6	1	31	2	
12	39	12	—	63	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	9	3	—	14	3	
7	17	4	1	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	14	1	—	17	4	
7	20	6	—	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	5	
6	16	7	—	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	24	5	1	32	6	
3	8	1	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	
5	12	6	—	23	—	6	6	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	1	8	
2	9	3	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	
25	50	13	—	88	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	
8	12	2	10	32	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	
3	9	2	—	14	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	13	—	—	14	12a	
16	43	10	1	70	1	—	1	2	2	—	—	—	—	1	—	1	18	1	—	20	12b	
2	10	2	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	
2	22	13	—	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	161	47	—	218	14a	
9	25	12	—	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	2	—	7	14b	
19	31	11	—	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	15	
12	12	8	—	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	
10	18	6	—	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	
4	7	3	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	
3	15	3	—	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	4	19	
8	19	13	1	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	5	1	18	20	
12	75	26	—	113	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	2	—	10	21	
7	30	17	—	54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	
5	11	1	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	
1	13	1	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	24	
8	19	7	—	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	
237	624	225	17	1,103	2	17	19	9	21	30	2	10	29	11	40	26	359	99	8	492		
237	602	145	16	1,000	2	17	19	9	9	18	7	1	28	11	39	26	359	97	8	490		
—	22	80	1	103	—	—	—	—	12	12	1	1	2	1	—	1	—	2	—	2		
21	310	155	3	489	1	9	10	4	18	22	—	—	—	20	9	29	4	68	23	2	97	

Tab. 24. Arbetarnes omdömen¹ om kosten

A. Kost.

Nr	Arbetsort	Antal arbetare, som afgifvit nedanstående omdömen (a, b, c, d, x ¹)											
		1. M a n l i g a						2. Q v i n l i g a					
		a	b	c	d	x	S:a	a	b	c	d	x	S:a
1	Stockholms stad ²	41	12	2	—	31	86	51	2	—	—	19	72
2	Stockholms län	54	6	—	—	4	64	8	—	—	—	—	8
3	Upsala län	48	17	—	—	—	65	15	—	—	—	—	15
4	Södermanlands län	29	1	—	—	1	31	17	—	—	—	—	17
5	Östergötlands län	20	12	—	—	—	32	1	—	—	—	—	1
6	Jönköpings län	28	7	—	—	1	36	27	1	2	—	2	32
7	Kronobergs län	12	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—
8	Kalmar län	25	—	—	—	1	26	1	—	—	—	—	1
9	Gotlands län	10	5	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—
10	Blekinge län	61	22	7	2	—	92	—	—	—	—	—	—
11	Kristianstads län	17	11	—	—	1	29	—	—	—	—	—	—
12a	Malmö stad	12	2	—	—	2	16	11	—	—	—	3	14
12b	Malmöhusl. utom Malmö	49	3	—	—	11	63	17	—	—	—	3	20
13	Hallands län	12	4	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—
14a	Göteborgs stad	23	12	—	—	—	35	192	14	5	—	7	218
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	42	7	—	—	—	49	8	—	—	—	—	8
15	Elfsborgs län	50	14	1	—	4	69	2	—	—	—	—	2
16	Skaraborgs län	39	—	—	—	1	40	—	—	—	—	—	—
17	Värmlands län	25	10	—	—	—	35	—	—	—	—	—	—
18	Örebro län	9	5	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—
19	Vestmanlands län	17	7	—	—	—	24	3	1	—	—	—	4
20	Kopparbergs län	35	3	2	—	1	41	18	—	—	—	—	18
21	Gefleborgs län	49	50	9	3	4	115	5	5	—	—	—	10
22	Vesternorrlands län	31	20	7	—	7	65	—	—	—	—	—	—
23	Jemtlands län	12	5	—	—	1	18	—	—	—	—	—	—
24	Vesterbottens län	13	2	—	—	—	15	1	—	—	—	—	1
25	Norrbottnens län	32	4	1	—	7	44	—	—	—	—	—	—
	Summa	795	241	29	5	77	1,147	377	23	7	—	34	441
	Stockholm: första undersökningen	209	148	114	12	66	549	55	5	7	—	8	75

¹ a = god, b = temligen god, c = klen, d = mycket dålig, x = intet bestämdt omdöme uttaladt. ² Andra undersökningen.

och bostaden hos arbetsgifvaren.

B. Bostad.

Antal arbetare, som afgifvit nedanstående omdömen (a, b, c, d, x ¹)												Antal arbetare, som hos arbetsgifvaren hade		N:r
1. Manliga						2. Qvinliga						kost	bostad	
a	b	c	d	x	S:a	a	b	c	d	x	S:a			
26	26	7	9	21	89	83	7	3	—	9	102	158	191	
36	20	7	4	7	74	20	1	—	2	8	31	72	105	2
50	6	5	1	1	63	14	—	—	—	—	14	80	77	3
22	5	1	—	1	29	17	—	—	—	—	17	48	46	4
18	8	5	2	—	33	1	—	—	—	—	1	33	34	5
19	3	5	1	1	29	18	12	2	—	—	32	68	61	6
7	5	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	12	12	7
14	8	1	—	—	23	1	—	—	—	—	1	27	24	8
4	10	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	15	14	9
43	31	14	—	—	88	—	—	—	—	—	—	92	88	10
13	10	2	—	7	32	—	—	—	—	—	—	29	32	11
—	6	2	1	5	14	3	—	2	1	8	14	30	28	12a
25	20	9	6	10	70	5	—	1	—	14	20	83	90	12b
6	8	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	16	14	13
22	14	—	—	1	37	144	68	1	4	1	218	253	256	14a
24	21	—	—	1	46	4	1	2	—	—	7	57	53	14b
35	16	4	4	2	61	2	—	—	—	—	2	71	63	15
24	5	2	—	1	32	—	—	—	—	—	—	40	32	16
10	18	4	1	1	34	—	—	—	—	—	—	35	34	17
6	5	2	1	—	14	—	—	—	—	—	—	14	14	18
14	7	—	—	—	21	2	2	—	—	—	4	28	25	19
26	7	4	2	2	41	14	3	—	—	1	18	59	59	20
43	42	15	12	1	113	5	4	—	—	1	10	125	123	21
23	25	4	2	—	54	—	—	—	—	—	—	65	54	22
11	5	—	—	1	17	—	—	—	—	—	—	18	17	23
10	2	2	1	—	15	1	—	—	—	—	1	16	16	24
18	9	6	—	1	34	—	—	—	—	—	—	44	34	25
549	342	101	47	64	1,103	334	98	11	7	42	492	1,588	1,595	
196	161	61	13	58	489	80	6	3	—	8	97	624	586	

Tab. 25. De af arbetsgifvarne

N:r	Bageriernas belägenhet	K u b i k m e t e r											
		Under 5					5—7					7	
		Bage- rier		R u m	Arbe- tare		Bage- rier		R u m	Arbe- tare		Bage- rier	
		hela	delvis		män	qvin.	hela	delvis		män	qvin.	hela	delvis
1	Stockholms stad: andra undersökningen	—	—	—	—	—	2	—	2	6	—	9	3
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	3	2	5	9	—	5	4
3	Upsala län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3
4	Södermanlands län	—	—	—	—	—	3	—	3	3	1	3	—
5	Östergötlands län	2	—	2	2	—	6	—	6	13	—	2	1
6	Jönköpings län	—	—	—	—	—	4	—	4	5	2	7	—
7	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
8	Kalmar län	1	—	1	6	—	2	—	2	6	—	1	—
9	Gotlands län	—	—	—	—	—	1	1	2	6	—	—	1
10	Blekinge län	5	—	5	17	—	4	2	6	16	—	9	1
11	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1
12a	Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1
12b	Malmöhus län utom Malmö	—	—	—	—	—	4	1	5	11	—	7	2
13	Hallands län	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—
14a	Göteborgs stad	2	1	3	—	7	6	1	7	6	25	8	2
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	1	—	1	4	—	3	1	4	9	—	2	4
15	Elfsborgs län	—	—	—	—	—	2	—	2	7	—	4	1
16	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
17	Vermlands län	3	—	3	12	—	1	—	1	3	—	1	—
18	Örebro län	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	3	—
19	Vestmanlands län	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	1	1
20	Kopparbergs län	1	—	1	3	—	1	—	1	1	—	3	—
21	Gefleborgs län	1	—	1	3	—	5	1	7	25	—	3	2
22	Vesternorrlands län	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	5	—
23	Jemtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
24	Vesterbottens län	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—
25	Norrbottnens län	2	—	2	7	—	—	—	—	—	—	5	—
Summa		20	1	21	57	7	49	10	60	130	28	94	28
Stockholms stad: första undersökningen		—	1	1	8	—	11	7	24	89	3	22	19

upplåtna boningslokalernas kubikinhåll.

p e r s o f p l a t s																		Summa redovisade				N:r
—10				10—15				15—20				20 och deröfver										
R u m	Arbe-tare		Bage-rier	R u m	Arbe-tare		Bage-rier	R u m	Arbe-tare		Bage-rier	R u m	Arbe-tare		Bagerier	R u m	Arbetare					
	män	qvinn.			män	qvinn.			män	qvinn.			män	qvinn.			män	qvinn.				
12	25	12	14	2	21	13	38	12	2	15	13	17	26	4	36	27	24	¹ 69	56	54	91	1
10	20	8	6	4	13	19	18	1	2	3	5	2	2	1	3	4	—	¹ 23	34	57	28	2
6	29	—	7	3	10	15	7	2	3	5	8	2	6	1	8	11	3	¹ 21	29	63	12	3
3	2	1	7	—	7	15	4	3	—	4	3	3	5	—	5	2	5	¹ 21	22	25	14	4
3	5	1	4	—	4	7	—	2	1	3	6	—	—	—	—	—	—	¹ 17	18	33	1	5
7	4	10	9	—	9	9	7	8	—	8	7	6	8	—	9	4	7	¹ 36	37	29	32	6
1	3	—	—	1	1	4	—	2	—	2	4	—	—	1	1	1	—	¹ 4	5	12	—	7
1	1	—	3	—	3	5	—	2	—	2	2	—	1	—	1	2	—	¹ 10	10	22	—	8
1	2	—	1	—	1	3	—	—	—	—	—	—	1	—	1	3	—	¹ 4	5	14	—	9
10	30	—	5	—	6	17	—	1	—	1	3	—	1	1	2	2	—	¹ 27	30	85	—	10
4	11	—	5	—	5	11	—	2	—	2	4	—	1	—	1	2	—	¹ 12	12	28	—	11
8	8	5	5	—	5	3	5	—	1	1	—	1	3	—	3	2	2	¹ 16	17	13	13	12a
10	19	7	9	2	13	22	8	2	2	4	7	3	6	1	7	8	—	¹ 32	39	67	18	12b
—	—	—	3	—	3	10	—	—	—	—	—	—	2	—	2	2	—	¹ 6	6	14	—	13
11	9	35	19	2	23	8	60	9	3	13	—	27	5	3	9	—	18	² 58	66	23	172	14a
6	13	—	8	2	10	14	6	—	1	1	1	—	1	1	2	2	2	³ 21	24	43	8	14b
5	13	—	5	2	7	13	—	4	1	5	12	—	11	2	13	15	1	¹ 30	32	60	1	15
2	2	—	4	—	4	6	—	4	1	5	9	—	5	1	6	9	—	¹ 16	17	26	—	16
1	5	—	4	—	4	9	—	1	—	1	1	—	—	1	1	2	—	¹ 11	11	32	—	17
3	6	—	1	—	1	2	—	1	—	1	3	—	—	—	—	—	—	¹ 6	6	12	—	18
2	4	—	2	2	4	10	—	1	1	2	1	4	1	1	2	2	—	¹ 8	11	18	4	19
3	7	2	3	3	8	13	7	1	2	3	2	6	7	—	7	12	2	⁵ 19	23	38	17	20
6	14	4	5	1	6	19	—	4	2	7	15	2	9	—	9	11	2	¹ 30	36	87	8	21
5	15	—	5	1	9	22	—	1	—	1	2	—	3	1	5	11	—	¹ 16	21	51	—	22
3	12	—	—	—	—	—	—	1	—	1	3	—	1	—	1	2	—	¹ 4	5	17	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	1	—	1	—	1	¹ 3	3	4	1	24
5	12	—	1	—	1	2	—	3	—	3	9	—	2	—	2	2	—	¹ 13	13	32	—	25
128	271	85	135	25	178	271	160	68	22	94	122	73	108	19	137	138	67	¹ 533	618	989	420	
48	183	21	21	16	52	155	37	11	5	19	36	17	7	7	14	6	14	³ 100	158	477	92	

¹ Ett af dessa blott delvis redovisadt. ² Bland dessa 6 blott delvis redovisade. ³ 3 bland dessa blott delvis. ⁴ 2 af dessa blott delvis. ⁵ 4 bland dessa blott delvis.

Tab. 26. Undersökarnes omdömen om de af arbetsgifvarne upplåtna boningslokalernas rymlighet.

a = tillfredsställande, b = någorlunda tillfredsställande, c = icke tillfredsställande.

Arbetsort	a				b				c				Summa		
	Antal bagerier				Antal bagerier				Antal bagerier				bagerier	rum	boende
	hela	delvis	antal rum	med antal boende	hela	delvis	antal rum	med antal boende	hela	delvis	antal rum	med antal boende			
Stockholms stad	48	6	85	244	20	3	41	174	35	5	56	226	110	182	644
Stockholms län	12	1	22	56	4	—	6	22	5	1	7	20	22	35	98
Upsala län	5	—	6	12	3	—	4	9	—	—	—	—	8	10	21
Södermanlands län	18	—	18	47	3	—	3	6	3	—	3	6	24	24	59
Östergötlands län	5	1	6	18	7	—	8	31	5	1	6	22	18	20	71
Jönköpings län	27	—	29	66	7	—	7	16	2	—	2	8	36	38	90
Kronobergs län	2	—	3	7	2	—	2	5	—	—	—	—	4	5	12
Kalmar län	6	—	6	16	4	—	4	14	2	—	2	4	12	12	34
Gotlands län	1	—	2	4	1	—	1	3	2	—	2	7	4	5	14
Blekinge län	6	1	9	16	3	1	4	14	18	—	20	66	28	33	96
Kristianstads län	7	—	7	17	4	—	4	9	1	—	1	3	12	12	29
Malmö stad	6	—	7	12	7	—	7	18	1	—	1	1	14	15	31
Malmöhus län utom Malmö	10	—	12	28	14	—	16	44	6	—	7	15	30	35	87
Hallands län	3	—	3	9	1	—	1	1	2	—	2	6	6	6	16
Göteborgs stad	53	—	66	213	8	—	10	32	1	—	1	4	62	77	249
Göteborgs och Bohus län															
utom Göteborg	8	—	9	20	10	—	11	24	1	—	1	3	19	21	47
Elfsborgs län	17	—	18	28	10	—	11	25	4	—	4	15	31	33	68
Skaraborgs län	9	—	10	19	6	—	6	8	1	—	1	2	16	17	29
Vermlands län	4	—	4	8	4	—	4	7	4	—	4	17	12	12	32
Örebro län	3	—	4	11	3	—	3	8	2	—	2	6	8	9	25
Vestmanlands län	3	—	4	8	4	—	6	18	1	—	1	2	8	11	28
Kopparbergs län	4	1	6	17	9	—	10	17	7	1	9	24	21	25	58
Gefleborgs län	21	—	27	59	10	—	14	42	8	—	10	43	39	51	144
Vesternorrlands län	8	—	10	21	7	—	8	21	4	—	6	27	19	24	69
Jemtlands län	3	—	3	10	1	—	1	7	—	—	—	—	4	4	17
Vesterbottens län	7	—	9	19	—	—	—	—	—	—	—	—	7	9	19
Norrbottens län	5	—	5	16	5	—	6	19	4	—	4	12	14	15	47
Summa	301	10	390	1,001	157	4	198	594	119	8	152	539	588	740	2,134

Tab. 27. Undersökarnes omdömen om de af arbetsgifvarne upplåtna boningslokalernas snygghet.

a = tillfredsställande, b = någorlunda tillfredsställande, c = icke tillfredsställande.

Arbetsort	a				b				c				Summa		
	Antal bagerier				Antal bagerier				Antal bagerier				bagerier	rum	boende
	hela	delvis	antal rum	med antal boende	hela	delvis	antal rum	med antal boende	hela	delvis	antal rum	med antal boende			
Stockholms stad.....	68	3	124	428	28	1	44	172	11	2	14	44	110	182	644
Stockholms län	12	1	24	68	3	—	3	5	6	1	8	25	22	35	98
Uppsala län	5	—	6	12	3	—	4	9	—	—	—	—	8	10	21
Södermanlands län.....	17	—	17	46	6	—	6	11	1	—	1	2	24	24	59
Östergötlands län	6	—	7	27	9	—	10	36	3	—	3	8	18	20	71
Jönköpings län	21	—	22	53	14	—	15	31	1	—	1	6	36	38	90
Kronobergs län	2	—	3	7	2	—	2	5	—	—	—	—	4	5	12
Kalmar län	6	—	6	18	5	—	5	15	1	—	1	1	12	12	34
Gotlands län	1	—	2	4	1	—	1	3	2	—	2	7	4	5	14
Blekinge län	8	—	10	30	14	—	17	49	6	—	6	17	28	33	96
Kristianstads län	9	—	9	24	2	—	2	5	2	—	2	5	13	13	34
Malmö stad.....	3	—	3	4	8	—	9	20	3	—	3	7	14	15	31
Malmöhus län utom Malmö	8	—	12	30	15	—	15	40	7	—	8	17	30	35	87
Hallands län	2	—	2	8	4	—	4	8	—	—	—	—	6	6	16
Göteborgs stad	60	—	75	246	2	—	2	3	—	—	—	—	62	77	249
Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	10	—	11	24	8	—	9	21	1	—	1	2	19	21	47
Elfsborgs län	18	—	19	34	11	—	12	28	2	—	2	6	31	33	68
Skaraborgs län	6	—	7	14	9	—	9	14	1	—	1	1	16	17	29
Värmlands län	5	—	5	10	5	—	5	12	2	—	2	10	12	12	32
Örebro län	3	—	4	11	5	—	5	14	—	—	—	—	8	9	25
Vestmanlands län	3	—	4	8	4	—	6	18	1	—	1	2	8	11	28
Kopparbergs län	11	—	15	34	7	—	7	17	3	—	3	7	21	25	58
Gefleborgs län.....	20	—	26	70	11	—	15	39	8	—	10	35	39	51	144
Vesternorrlands län.....	9	—	11	22	8	—	9	27	2	—	4	20	19	24	69
Jemtlands län	3	—	3	10	1	—	1	7	—	—	—	—	4	4	17
Vesterbottens län	6	—	8	18	1	—	1	1	—	—	—	—	7	9	19
Norrbottnens län	6	—	6	24	6	—	7	21	3	—	3	3	15	16	48
Summa	328	4	441	1,254	192	1	225	631	66	3	76	225	590	742	2,140

Tab. 28. Undersökarnes omdömen om de af arbetsgifvarne upplåtta boningslokalernas sundhet.

a = tillfredsställande, b = någorlunda tillfredsställande, c = icke tillfredsställande.

Arbetsort	a				b				c				Summa		
	Antal bagerier				Antal bagerier				Antal bagerier				bagerier	rum	boende
	hela	delvis	antal rum	med antal boende	hela	delvis	antal rum	med antal boende	hela	delvis	antal rum	med antal boende			
Stockholms stad.....	30	2	62	210	13	1	19	57	63	3	100	372	109	181	639
Stockholms län	10	1	20	59	3	—	4	11	7	1	10	25	21	34	95
Upsala län	5	—	6	12	2	—	3	8	1	—	1	1	8	10	21
Södermanlands län...	19	—	19	50	3	—	3	6	2	—	2	3	24	24	59
Östergötlands län ...	6	—	7	25	8	—	8	33	4	—	5	13	18	20	71
Jönköpings län	23	—	25	61	9	—	9	17	4	—	4	12	36	38	90
Kronobergs län	2	—	3	7	2	—	2	5	—	—	—	—	4	5	12
Kalmar län	5	—	5	14	5	—	5	16	2	—	2	4	12	12	34
Gotlands län	1	—	2	4	3	—	3	10	—	—	—	—	4	5	14
Blekinge län	2	—	3	4	9	—	11	41	17	—	19	51	28	33	96
Kristianstads län ...	6	—	6	13	3	—	3	7	2	—	2	5	11	11	25
Malmö stad	3	—	3	4	8	—	9	23	3	—	3	4	14	15	31
Malmöhus län utom Malmö	9	—	13	35	13	—	13	31	8	—	9	21	30	35	87
Hallands län	2	—	2	8	3	—	3	6	1	—	1	2	6	6	16
Göteborgs stad	55	—	68	224	7	—	9	25	—	—	—	—	62	77	249
Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	8	—	9	17	11	—	12	30	—	—	—	—	19	21	47
Elfsborgs län	16	—	17	26	11	—	12	27	4	—	4	15	31	33	68
Skaraborgs län	8	—	9	17	8	—	8	12	—	—	—	—	16	17	29
Vermlands län	4	—	4	8	4	—	4	7	4	—	4	17	12	12	32
Örebro län	3	—	4	11	4	—	4	11	1	—	1	3	8	9	25
Vestmanlands län ...	3	—	4	8	4	—	6	18	1	—	1	2	8	11	28
Kopparbergs län ...	7	1	10	23	8	—	8	19	5	1	7	16	21	25	58
Gefleborgs län	12	—	17	45	17	—	21	57	10	—	13	42	39	51	144
Vesternorrlands län .	7	—	9	20	10	—	11	29	2	—	4	20	19	24	69
Jemtlands län	3	—	3	10	1	—	1	7	—	—	—	—	4	4	17
Vesterbottens län ...	7	—	9	19	—	—	—	—	—	—	—	—	7	9	19
Norrbottnens län	5	—	5	21	4	—	5	13	6	—	6	14	15	16	48
Summa	261	4	344	955	173	1	196	526	147	5	198	642	586	738	2,123

Tab. 29. Sängar och sofplatser i de af arbetsgivare
upplåtna bostadslokalerna.

Arbetsort	Uti dessa lägenheter funnos						
	för män afsedda		för qvinnor afsedda		Tillsamman		
	sängar	sof- platser	sängar	sof- platser	Sängar	sof- platser	% sängar (sofplat- ser = 100)
Stockholms stad ¹	481	578	83	118	564	696	81.0
Stockholms län	64	93	24	36	88	129	68.2
Upsala län	43	51	13	16	56	67	83.6
Södermanlands län	27	32	22	29	49	61	80.3
Östergötlands län	47	64	2	2	49	66	74.2
Jönköpings län	33	38	30	50	63	88	71.6
Kronobergs län	10	12	—	—	10	12	83.3
Kalmar län	22	30	2	2	24	32	75.0
Gotlands län	10	14	—	—	10	14	71.4
Blekinge län	67	94	—	—	67	94	71.3
Kristianstads län	24	40	—	—	24	40	60.0
Malmö stad	20	26	7	11	27	37	73.0
Malmöhus län utom Malmö	47	70	12	21	59	91	64.8
Hallands län	11	16	—	—	11	16	68.75
Göteborgs stad	19	24	138	221	157	245	64.1
Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	40	47	6	9	46	56	82.1
Elfsborgs län	55	68	1	1	56	69	81.2
Skaraborgs län	28	35	—	—	28	35	80.0
Vermians län	25	34	—	—	25	34	73.5
Örebro län	17	25	—	—	17	25	68.0
Vestmanlands län	19	21	—	—	19	21	90.5
Kopparbergs län	31	41	16	17	47	58	81.0
Gefleborgs län	86	131	10	13	96	144	66.7
Vesternorrlands län	28	38	—	—	28	38	73.7
Jemtlands län	15	17	—	—	15	17	88.2
Vesterbottens län	11	16	1	1	12	17	70.6
Norrbotiens län	35	49	—	—	35	49	71.4
Summa	1,315	1,704	367	547	1,682	2,251	74.7

¹ Summa af båda undersökningarne.

Tab. 30. Manliga lärlingars aflöningsvilkor i början af lärotiden.

Aflöningsvilkor	Antal arbetare, som uppgifvit sig hafva haft förestående aflöningsvilkor under första läroåret					Summa arbetare
	På 1850-talet	På 1860-talet	På 1870-talet	På 1880-talet	På 1890-talet	
<i>Fri kost, ej fri bostad:</i>						
Ingen (bestämd) lön	—	—	—	—	—	—
Kontant lön: högst 2 kr. pr vecka	—	—	—	1	2	3
2—4 » » »	—	—	—	2	—	2
4—6 » » »	—	—	—	—	2	2
Summa	—	—	—	3	4	7
<i>Fri kost och bostad:</i>						
Ingen annan (bestämd) ersättning	3	4	9	19	39	74
Kläder	8	10	14	12	15	59
Kontant lön: högst 0.50 kr. pr vecka	13	23	15	16	8	75
0.50—1.00 » » »	16	41	72	148	163	440
1.00—2.00 » » »	16	21	44	116	286	473
2.00—3.00 » » »	4	12	35	89	153	293
3.00—4.00 » » »	—	—	18	40	110	168
4.00—6.00 » » »	—	2	15	44	61	122
6.00—8.00 » » »	—	1	2	4	12	19
8.00—10.00 » » »	—	1	2	4	6	13
mer än 10.00 » » »	—	—	1	2	1	4
Summa	50	115	227	494	854	1,740
<i>Endast penninglön:</i>						
Högst 6 kr. pr vecka	—	—	1	—	8	9
6—8 » » »	—	—	—	—	4	4
8—10 » » »	—	—	—	—	7	7
10—12 » » »	—	—	—	—	4	4
17.50 kr. pr vecka	—	—	—	—	1	1
Summa	—	—	1	—	24	25
Summa s.rum	50	115	228	497	882	1,772

¹ En af dessa erhöi 1 kr. i veckan och kläder. ² Uppgiften troligtvis ej afseende första början af lärotiden. ³ En — ej inräknad i detta antal — »betalade för sig» i början af lärotiden; huruvida för kost och logis eller endast för undervisning i yrket, uppgafs ej.

Tab. 31. Lärotidens längd för de manliga arbetarne.

Lärotidens längd	Antal arbetare, hvilkas lärotid börjat på:					Årtionde ej uppgifvet	Summa arbetare
	1850-talet	1860-talet	1870-talet	1880-talet	1890-talet		
I. Hvetebröds-, finbröds- och diversebagerier.							
Högst 2 år	—	1	5	4	4	—	14
2—3 år	3	12	28	54	46	—	143
3—4 „	14	28	45	94	55	2	238
4—5 „	18	23	42	84	31	1	199
5—6 „	8	18	22	54	16	—	118
6—7 „	7	8	18	42	10	—	85
7—8 „	—	9	14	50	—	1	74
8—9 „	2	5	14	22	—	—	43
9—10 „	3	6	12	13	—	—	34
Öfver 10 år	2	11	32	69	—	—	114
Obestämd	3	5	3	53	863	22	949
Summa	160	126	235	539	1,025	26	2,011
II. Rågbrödsbagerier.							
Högst 2 år	—	—	1	—	1	—	2
2—3 år	1	1	7	6	4	—	19
3—4 „	4	5	3	14	3	2	31
4—5 „	2	2	6	9	1	—	20
5—6 „	1	—	2	5	1	—	9
6—7 „	—	3	1	3	2	—	9
7—8 „	—	—	3	—	—	—	3
8—9 „	—	—	—	2	—	—	2
9—10 „	—	—	2	1	—	—	3
Öfver 10 år	—	2	2	16	—	—	20
Obestämd	—	1	8	30	88	4	131
Summa	8	14	35	86	100	6	249

¹ En af dessa, med uppgifven lärotid 5 år, började (i Åmål) 1839; 10, med lärotid 4 — öfver 10 år, började på 1840-talet.

Tab. 32. Tid hos

N:r	Arbetsort	0—1 månad		1—3 månader		3—6 månader		6 månader—1 år	
		Mån	Qv.	Mån	Qv.	Mån	Qv.	Mån	Qv.
1	Stockholms stad	70	19	84	18	111	24	114	31
2	Stockholms län	20	7	11	4	5	6	14	7
3	Upsala län	12	2	6	—	—	5	16	1
4	Södermanlands län	13	1	10	—	4	1	12	5
5	Östergötlands län	6	—	8	—	4	—	15	—
6	Jönköpings län	4	1	1	1	2	10	8	1
7	Kronobergs län	—	—	—	—	1	—	1	—
8	Kalmar län	—	—	3	2	3	2	6	1
9	Gotlands län	1	—	2	—	1	—	5	—
10	Blekinge län	—	—	6	—	27	—	12	—
11	Kristianstads län	3	—	6	1	9	1	4	—
12a	Malmö stad	7	—	21	6	1	—	20	2
12b	Malmöhus län utom Malmö	16	—	6	5	5	1	31	6
13	Hallands län	3	—	3	—	1	—	4	—
14a	Göteborgs stad	4	7	25	7	24	42	17	32
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	4	—	5	—	3	2	14	—
15	Elfsborgs län	—	—	7	—	9	1	15	1
16	Skaraborgs län	4	—	5	—	3	—	7	—
17	Värmlands län	—	—	3	—	6	—	10	—
18	Örebro län	3	—	9	—	3	—	7	—
19	Vestmanlands län	1	—	4	—	—	—	4	2
20	Kopparbergs län	6	—	12	—	2	1	10	6
21	Gefleborgs län	14	—	23	3	22	3	17	1
22	Vesternorrlands län	15	—	5	—	3	—	10	—
23	Jemtlands län	2	—	2	—	1	—	2	—
24	Vesterbottens län	2	—	1	—	—	—	2	1
25	Norrbottnens län	8	—	3	—	7	—	7	—
Summa		218	37	271	47	257	99	384	97

¹ Öfver 25 år. ² Bland dessa 4 mellan 25 och 30 år, 1 öfver 30 år. ³ En af dessa 36 år.

arbetsgifvaren.

1—2 år		2—5 år		5—10 år		10—20 år		Mer än 20 år		Ej uppgifven		Summa		N:r
Män	Qv.	Män	Qv.	Män	Qv.	Män	Qv.	Män	Qv.	Män	Qv.	Män	Qvin- nor	
109	35	109	34	85	23	25	7	1	¹ 1	23	7	731	199	1
11	3	13	4	4	4	2	1	—	—	5	2	85	38	2
9	2	13	3	7	2	1	—	1	—	—	—	65	15	3
6	6	8	4	—	—	2	—	—	—	—	—	55	17	4
13	1	7	—	8	—	3	—	—	—	—	—	64	1	5
8	4	5	9	3	2	2	4	—	—	3	—	36	32	6
3	—	2	—	4	—	1	—	—	—	—	—	12	—	7
4	1	5	1	2	—	—	—	1	—	4	1	28	8	8
3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	9
18	—	21	—	8	—	4	—	8	—	—	—	104	—	10
10	—	6	—	3	—	2	—	1	—	7	—	51	2	11
21	4	25	3	11	—	7	—	³ 2	—	5	—	120	15	12a
37	7	31	2	13	2	4	—	—	—	1	1	144	24	12b
1	—	4	—	3	—	—	—	—	—	—	—	19	—	13
23	34	17	30	14	14	7	3	2	⁴ 3	30	46	163	218	14a
15	3	6	1	3	1	4	—	—	—	—	1	54	8	14b
14	—	13	—	9	—	3	—	—	—	—	—	70	2	15
7	—	8	—	3	—	1	—	1	—	2	—	41	—	16
11	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	36	—	17
7	—	7	—	1	—	—	—	—	—	—	—	37	—	18
10	2	3	—	5	—	—	—	—	—	—	—	27	4	19
5	4	5	4	—	3	—	—	1	—	—	—	41	18	20
23	1	17	2	3	—	1	—	1	—	1	—	122	10	21
13	—	15	—	—	—	—	—	—	—	2	—	63	—	22
5	—	3	—	2	—	—	—	—	—	1	—	18	—	23
5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	15	1	24
5	—	5	—	2	—	—	—	—	—	7	—	44	—	25
396	107	356	97	199	51	69	15	19	4	91	58	2,260	612	

⁴ Bland dessa en 31 år.

Tab. 33. Helsotill-

A. Manliga

Omdömena: a = godt, b = någorlunda godt, c = klent, d = (mycket) dåligt.

N:r	Arbetsort	13—18 år					18—30 år					30—40 år				
		a	b	c	d	S:a	a	b	c	d	S:a	a	b	c	d	S:a
1	Stockholms stad	25	1	—	—	26	308	22	9	1	340	109	19	6	—	134
2	Stockholms län	15	—	—	—	15	36	5	1	—	42	13	2	1	—	16
3	Upsala län	12	—	—	—	12	35	2	2	—	39	6	—	—	—	6
4	Södermanlands län	10	—	—	—	10	33	—	—	—	33	7	—	—	—	7
5	Östergötlands län	8	—	—	—	8	29	3	—	—	32	8	—	—	1	9
6	Jönköpings län	8	—	—	—	8	16	2	—	—	18	6	—	1	—	7
7	Kronobergs län	3	—	—	—	3	8	—	—	—	8	—	—	—	—	—
8	Kalmar län	5	—	—	—	5	12	—	—	—	12	4	—	—	—	4
9	Gotlands län	2	—	—	—	2	10	—	—	—	10	1	—	—	—	1
10	Blekinge län	25	1	—	—	26	54	1	—	—	55	6	2	—	—	8
11	Kristianstads län	9	—	—	—	9	23	—	1	—	24	4	1	—	—	5
12a	Malmö stad	9	—	—	—	9	53	4	—	—	57	32	1	2	—	35
12b	Malmöhus län utom Malmö	17	—	—	—	17	81	5	—	—	86	19	2	1	—	22
13	Hallands län	4	—	—	—	4	10	2	—	—	12	2	—	—	—	2
14a	Göteborgs stad	5	—	—	—	5	70	4	2	—	76	24	4	2	—	30
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	10	1	—	—	11	27	1	—	—	28	6	—	—	—	6
15	Elfsborgs län	19	—	—	—	19	30	1	2	—	33	13	—	1	—	14
16	Skaraborgs län	12	—	—	—	12	13	2	—	—	15	4	1	1	—	6
17	Värmlands län	10	—	—	—	10	17	—	1	—	18	5	—	—	—	5
18	Örebro län	8	—	—	—	8	14	2	1	—	17	—	1	1	—	2
19	Vestmanlands län	3	1	—	—	4	14	1	3	—	18	3	—	—	—	3
20	Kopparbergs län	7	1	—	—	8	16	3	—	—	19	7	—	—	—	7
21	Gefleborgs län	13	1	—	—	14	63	15	1	—	79	10	5	—	—	15
22	Vesternorrlands län	10	—	—	—	10	31	—	—	—	31	13	2	—	—	15
23	Jemtlands län	5	—	—	—	5	9	1	1	—	11	1	—	—	—	1
24	Vesterbottens län	1	—	—	—	1	11	1	—	—	12	—	—	—	—	—
25	Norrbottnens län	9	—	—	—	9	19	1	—	—	20	2	—	—	—	2
Summa		264	6	—	—	270	1,042	78	24	1	1,145	305	40	16	1	362

stånd i olika åldrar.

arbetare.

hafva afgifvits af nedanstående antal arbetare i de olika åldrarna.

40—50 år					50—60 år					60—72 år					Summa					N:r
a	b	c	d	S:a	a	b	c	d	S:a	a	b	c	d	S:a	a	b	c	d	S:a	
46	10	7	—	63	23	5	1	1	30	4	—	—	—	4	515	57	23	2	597	1
5	—	1	—	6	2	—	—	—	2	1	—	—	—	1	72	7	3	—	82	2
4	1	—	—	5	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	60	3	2	—	65	3
3	—	—	—	3	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	53	—	1	—	54	4
9	1	—	—	10	1	1	—	—	2	2	1	—	—	3	57	6	—	1	64	5
2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	2	1	—	35	6
1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	12	7
—	—	—	—	—	2	2	—	—	4	1	—	—	—	1	24	2	—	—	26	8
1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	15	—	—	—	15	9
4	1	—	—	5	6	2	1	—	9	1	—	—	—	1	96	7	1	—	104	10
2	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	2	1	—	41	11
10	2	—	—	12	3	—	1	—	4	—	—	1	—	1	107	7	4	—	118	12a
10	2	—	—	12	3	—	—	—	3	2	—	1	—	3	132	9	2	—	143	12b
1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	2	—	—	19	13
16	3	—	—	19	7	—	—	—	7	3	2	—	—	5	125	13	4	—	142	14a
1	—	—	—	1	5	1	—	—	6	1	—	—	—	1	50	3	—	—	53	14b
2	—	—	—	2	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	66	1	3	—	70	15
3	—	1	—	4	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	34	3	2	—	39	16
2	—	—	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	35	—	1	—	36	17
1	1	—	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	24	4	2	—	30	18
—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	3	3	—	26	19
3	1	—	—	4	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	35	5	—	—	40	20
3	1	—	—	4	3	—	—	—	3	3	—	—	—	3	95	22	1	—	118	21
4	—	—	—	4	—	1	—	—	1	1	—	—	—	1	59	3	—	—	62	22
1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	1	1	—	18	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	13	1	—	—	14	24
2	4	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	5	—	—	37	25
136	29	9	—	174	65	12	4	1	82	22	3	2	—	27	1,834	168	55	3	2,060	

Tab. 33 (forts.). Helse-

B. Qvinliga

Omdömena: a = godt, b = någorlunda godt, c = klen. d = (mycket) dåligt,

N:r	Arbetsort	13—18 år					18—30 år				
		a	b	c	d	S:a	a	b	c	d	S:a
1	Stockholms stad	7	—	—	—	7	92	3	6	1	102
2	Stockholms län	1	—	—	—	1	23	1	—	—	24
3	Upsala län	2	—	—	—	2	8	1	—	—	9
4	Södermanlands län	—	1	—	—	1	15	—	—	—	15
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Jönköpings län	2	—	—	—	2	24	—	—	—	24
8	Kalmar län	—	—	—	—	—	7	1	—	—	8
11	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12a	Malmö stad	1	—	—	—	1	12	1	—	—	13
12b	Malmöhus län utom Malmö	1	—	—	—	1	22	—	—	—	22
14a	Göteborgs stad	9	—	—	—	9	154	1	2	—	157
14b	Göteborgs och Bohus län utom Göteborg ...	1	—	—	—	1	4	—	—	—	4
15	Elfsborgs län	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
19	Vestmanlands län	—	—	—	—	—	2	1	—	—	3
20	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	12	—	—	—	12
21	Gefleborgs län	—	—	—	—	—	8	—	—	—	8
24	Vesterbottens län	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Summa		24	1	—	—	25	386	9	8	1	404

tillstånd i olika åldrar.

arbetare.

hafva afgifvits af nedanstående antal arbetare i de olika åldrarna.

30—40 år					40—50 år					50—59 år					Summa					N:r
a	b	c	d	S:a	a	b	c	d	S:a	a	b	c	d	S:a	a	b	c	d	S:a	
41	2	1	—	44	7	—	—	—	7	—	—	—	—	—	147	5	7	1	160	1
3	—	—	—	3	2	—	—	—	2	1	—	—	—	1	30	1	—	—	31	2
2	—	—	—	2	1	—	—	—	1	—	1	—	—	1	13	2	—	—	15	3
1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	1	—	—	17	4
1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	5
4	—	—	—	4	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	31	—	—	—	31	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	—	—	8	8
2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	1	—	—	14	12a
1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	—	—	—	24	12b
27	—	2	—	29	9	1	1	—	11	2	—	1	—	3	201	2	6	—	209	14a
2	—	—	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	8	—	—	—	8	14b
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	15
—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	4	19
2	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	14	3	—	—	17	20
3	1	—	—	4	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	12	1	—	—	13	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	24
89	6	3	—	98	22	1	1	—	24	3	2	1	—	6	524	19	13	1	557	

Tab. 34. Gifta arbetares hemmavarande barn.

Arbetsort	Under 12 år			12—14 år			14—18 år			18 år o. deröfver			Summa			Antal gifta arbetare		
	gossar	flickor	tillsam.	gossar	flickor	tillsam.	gossar	flickor	tillsam.	gossar	flickor	tillsam.	gossar	flickor	tillsam.	med hemmav. barn	utan hemmav. barn	Tillsam.
Stockholms stad	100	112	212	12	7	19	16	16	32	11	14	25	139	149	288	¹ 117	65	182
Stockholms län	4	8	12	—	3	3	1	—	1	1	1	2	6	12	18	7	4	11
Upsala län	8	21	29	2	2	4	3	2	5	1	1	2	14	26	40	16	—	16
Södermanlands län	14	7	21	1	4	5	2	—	2	3	1	4	20	12	32	9	4	13
Östergötlands län	20	10	30	2	2	4	3	6	9	4	2	6	29	20	49	17	4	21
Jönköpings län	6	3	9	1	1	2	2	—	2	2	—	2	11	4	15	² 5	—	5
Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar län	1	4	5	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	5	6	3	1	4
Gotlands län	1	2	3	1	—	1	—	1	1	—	—	—	2	3	5	3	—	3
Blekinge län	3	7	10	4	1	5	4	3	7	3	10	13	14	21	35	13	6	19
Kristianstads län	18	12	30	1	2	3	1	—	1	—	—	—	20	14	34	³ 11	1	12
Malmö stad	42	58	100	4	6	10	4	7	11	5	3	8	55	74	129	44	4	48
Malmöhus län utom Malmö	38	27	65	3	3	6	9	3	12	2	—	2	52	33	85	30	12	42
Hallands län	3	3	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	6	2	—	2
Göteborgs stad	53	59	112	7	6	13	10	3	13	3	8	11	73	76	² 149	53	15	68
Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	9	8	17	1	—	1	4	1	5	1	—	1	15	9	24	8	3	11
Elfsborgs län	11	10	21	2	—	2	—	—	—	1	—	1	14	10	24	11	2	13
Skaraborgs län	6	13	19	1	2	3	2	1	3	—	3	3	9	19	28	10	1	11
Värmlands län	3	4	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	7	3	2	5
Örebro län	9	6	15	1	1	2	1	—	1	—	—	—	11	7	18	5	2	7
Vestmanlands län	4	4	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	8	4	1	5
Kopparbergs län	3	5	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	5	8	2	3	5
Gefleborgs län	17	12	29	1	1	2	1	—	1	2	—	2	21	13	34	16	5	21
Vesternorrlands län	2	4	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	6	4	2	6
Jemtlands län	1	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	1	1	2
Vesterbottens län	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	—	1
Norrbottnens län	3	4	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	7	3	1	4
Summa	379	407	786	44	41	85	63	44	107	39	43	82	525	535	1,060	398	139	537

¹ Dessutom 3 barn, hvilkas kön och ålder ej uppgifvits. ² Dessutom 11 gossar och 7 flickor af ej uppgifven ålder. ³ Bland dessa 7 gifta kvinnor med tillsammans 21 minderåriga barn (2 gossar 12—13 år, 5 gossar under 12 år, 1 flicka 14 år, 13 flickor under 12 år). ⁴ Bland dessa en enka med en spädd son. ⁵ Bland dessa en gift kvinna med 1 gosse och 2 flickor under 12 år.

Tab. 35. De manliga arbetarne och föreningsväsendet.

Arbetsort	Antal manliga medlemmar af													
	Understödsföreningar						Fack-föreningar			Nykterhets-föreningar				
	ogifta medl.		gifta ¹ medl.		Medl. Summa sam	medlemmar		medlemmar						
	hvar-dera af	Summa	hvar-dera af	Summa		ogifta	Summa	ogifta	Summa					
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2				
Stockholms stad	104	² 52	156	70	⁴ 51	121	277	236	75	311	24	2	26	
Stockholms län	9	³ 1	10	4	2	6	16	18	2	20	8	—	8	
Upsala län	3	—	3	5	3	8	11	3	—	3	2	—	2	
Södermanlands län	3	1	1	4	—	1	8	14	8	22	1	—	4	
Östergötlands län	4	—	1	9	1	10	14	15	16	31	2	—	2	
Jönköpings län	5	—	5	2	—	2	7	12	5	17	5	1	6	
Kronobergs län	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Kalmar län	—	—	—	4	—	1	4	2	—	2	8	—	8	
Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	
Blekinge län	1	—	1	3	⁵ 5	8	9	29	1	33	5	5	10	
Kristianstads län	1	—	1	1	1	2	3	13	7	20	4	3	7	
Malmö stad	4	1	5	15	⁶ 11	26	31	49	⁸ 35	84	1	—	1	
Malmöhus län utom Malmö	11	—	11	19	⁷ 4	23	34	⁸ 16	28	74	13	2	15	
Hallands län	—	—	—	2	—	2	2	6	2	8	3	1	4	
Göteborgs stad	12	1	13	34	⁷ 5	39	52	58	53	111	9	13	22	
Göteborgs och Bohus län utom Göteborg	3	—	3	6	—	6	9	6	3	9	3	—	3	
Elfsborgs län	1	—	1	3	—	3	4	12	1	16	8	1	9	
Skaraborgs län	2	—	2	2	—	2	4	2	2	4	3	2	5	
Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	
Örebro län	—	—	—	1	—	1	1	18	5	23	2	—	2	
Vestmanlands län	2	—	2	1	—	1	3	7	4	11	1	2	6	
Kopparbergs län	1	—	1	2	—	2	3	1	3	4	7	2	9	
Gefleborgs län	3	—	3	4	2	6	9	37	11	48	11	9	20	
Vesternorrlands län	6	—	6	2	—	2	8	2	—	2	7	2	9	
Jemtlands län	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Vesterbottens län	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	3	—	3	
Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	8	
Summa	178	56	234	193	85	278	512	586	267	853	147	47	194	

¹ Inberäknadt enklingar. ² Bland dessa tillhörde 9 hvardera tre och 1 fyra särskilda understödsföreningar. ³ Medlem af tre föreningar. ⁴ 7 af dessa tillhörde hvardera tre, 1 fyra och 1 fem föreningar. ⁵ Af dessa tillhörde 1 tre, 1 fyra och 1 fem föreningar. ⁶ Bland dessa 2 medlemmar af tre och 1 medlem af fyra föreningar. ⁷ Bland dessa 1 medlem af tre föreningar. ⁸ Bland dessa tillhörde 1 danska bageriarbetareförbundet.

